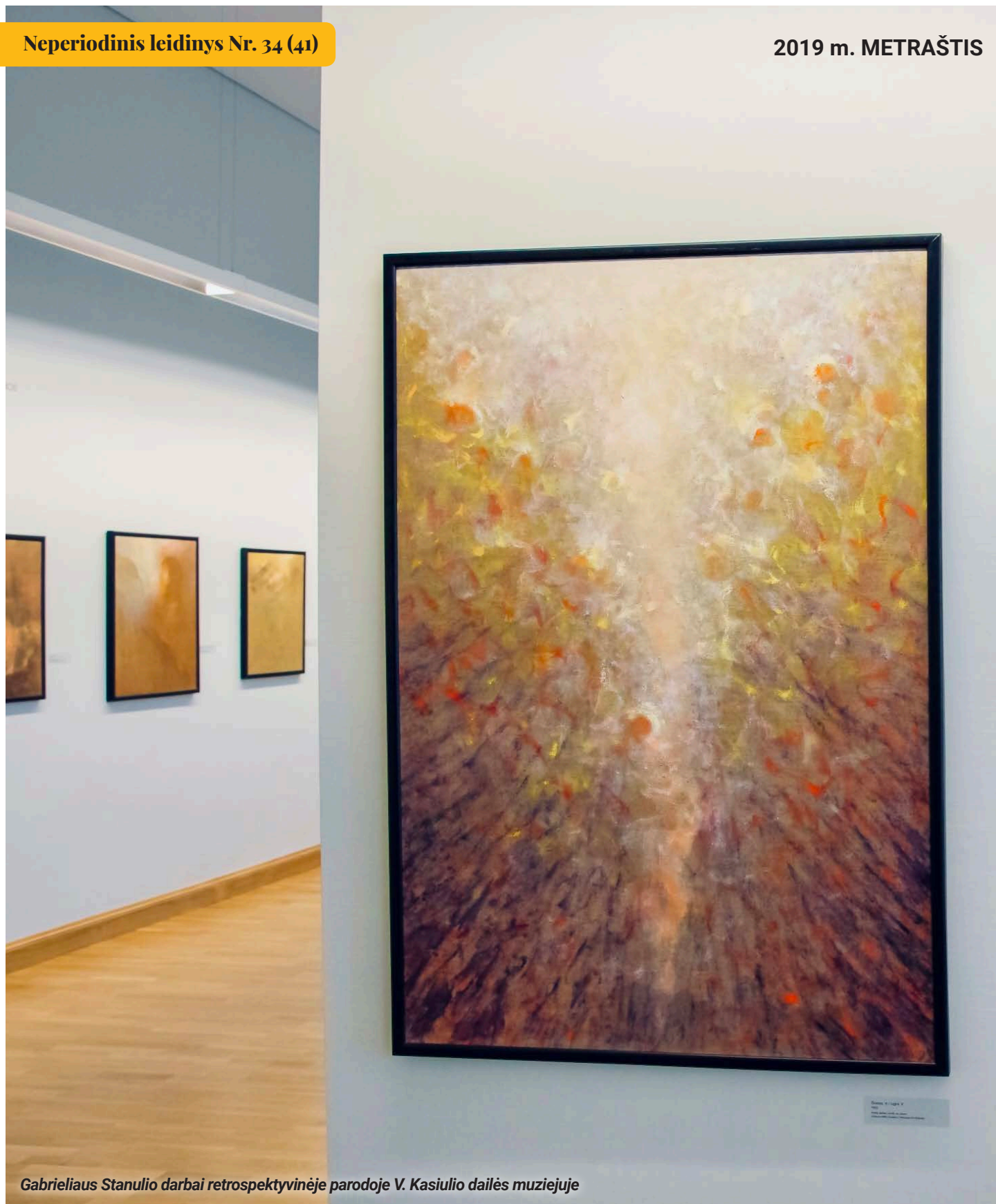

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ ŽINIOS

Neperiodinis leidinys Nr. 34 (41)

2019 m. METRAŠTIS

Gabrieliaus Stanulio darbai retrospektyvinėje parodoje V. Kasiulio dailės muziejuje

04. Redakcijos žodis

05. 2019-ieji – Pasaulio lietuvių metai

Lietuvių Chartai – 70 ! 2019-ieji - Pasaulio lietuvių metai.

Šveicarijos lietuvių menininkų J. Katiliūtės ir G. Stanulio kūrybos paroda Lietuvoje /Jūratė Caspersen/

ŠLB fotografijų parodos viešnage Lietuvoje Pasaulio lietuvių metais /Jūratė Caspersen/

Fribūro universitetas – lietuvių katalikų intelektualų traukos centras /dr. Mantė Lenkaitytė Ostermann/

„Lituanios“ vėliava pagerbta parodoje Fribūro universitete /dr. Mantė Lenkaitytė Ostermann/

Fribūro universiteto studentų draugijos „Lituania“ vėliavos sutiktuvės Lietuvoje /Jūratė Caspersen/

Signataro dr. Jurgio Šaulio 140-ųjų gimimo metinių minėjimas ir mintis įkurti jo vardo draugiją Lietuvoje /Jūratė Caspersen/

Jurgio Šaulio asmenybės atspindžiai jo dienoraščiuose /dr. Vilma Bukaitė, Lietuvos nacionalinis muziejus/

24. ŠLB gyvenimas ir veikla

101-osios Vasario 16-osios metinės Šveicarijoje /ŠLŽ info/

Į tradicinį bėgimą „Gyvybės ir mirties keliu“ šiemet įsijungė ir vaikai /ŠLB info/

Laiko tėkmę pastebime per kalendorines šventes „Pagranduke“ /Agnė Erickson/

Susitikimas su eilių knygelės „Pakeliui su vaikyste“ autore /Agnė Erickson/

Pirmieji Berno lituanistinio darželio-mokyklėlės „Saulutė“ metai /Kristina Vanagaitė-Sevriugina/

Berno „Saulutės“ iškyla į Gurteno kalną /Kristina Vanagaitė-Sevriugina/

Sambūris „Aktyvūs vaikai“ gyvena aktyviai /ŠLB info/

Šveicarijos lietuvių jaunimas mėgsta protmūšius /Dominyka Jusevičiūtė/

Vaikų koncertas MAMOS diena buvo pajavairintas spektakliu „Spalvų grobikai“ /ŠLB info/

Joninių Lozanoje - kasmet labai laukiama šventė /ŠLB info/

Ciuricho lietuviškos knygos klubas: knygy, temų ir susitikimų įvairovė /Jūratė Caspersen/

Vydūno reikšmė anuomet ir dabar: laisvų žmonių ugdytojas /dr. Aušra Martišiūtė-Linartienė/

Knygos klubo viešnage Tenerifėje - pas senus draugus ir naujus pažįstamus /Jovita Zamarytė Fink/

Šveicarijos vaikų ir jaunimo biblioteka kviečia skaityti lietuviškai /Justina Sevostjanova/

ŠLB Kalėdinė akcija – Palangos vaikams /ŠLB info/

Advento šventė - Kalėdų stebuklas /Agnė Erickson/

Kalėdinė vakaronė suaugusiems Glaruse /Jūratė Caspersen/

49. ŠLB narių portretai

Prasilenkusios Šveicarijoje /Edita Skaraitė/

Neišsenkančios Ciuricho įdomybės - bloge www.ciurichas.lt /Ilona Katkienė/

52. Gyvenimas už ŠLB ribų

„Baltijos kelio“ 30-mečio minėjimas Fribūre /Jūratė Caspersen/

Lietuvių profesionalų klubas Šveicarijoje /Ingrida Elijošiūtė/

Pagaliau ŽALIA šviesa lietuvių kalbos dėstymui Berno universitete /Jūratė Caspersen/

56. Naujienos iš LR konsulato, Garbės konsulatų ir Nuolatinės atstovybės Ženevoje

Neeiliniai rinkimai, du referendumai ir rekordinis skaičius balsuotojų /LR konsulas Ženevoje Eduardas Petkevičius/

Lietuvai Šveicarijoje atstovauja ambasada Čekijoje /ŠLB info/

Šveicarijos lietuvių „Tautiška giesmė“ liepos 6-ąją skambėjo Montreux mieste /ŠLB info/

Lietuviškos Ženevos kronika. 2019 metai /Lietuvos nuolatinė atstovybė Ženevoje/

62. Lietuvos - Šveicarijos sąsajos

Iš šveicarų lietuviai mokėsi ekologinio ūkininkavimo /Jūratė Caspersen/

Šveicarijos - Baltijos šalių komiteto parama Lietuvai /Jūratė Caspersen/

Baltijos gintaro kelias /Irena Gügi/

Šveicarų kunigui „Lietuva – ypatinga šalis“ /Jūratė Caspersen/

Asociacijos „LoveLietuva“ projektai Lietuvoje /Stefan ir Karin Bolliger/

68. IN MEMORIAM – HANS GRAF

70. Sveikiname /Dėkojame / Užuojautos

Jūratė Caspersen

- Lituania“, pripažindami ir įtraukdami jų indėlį į Lietuvos valstybingumo istoriją. Taip pat, jau ketvirtus metus tęsime ŠLB kilnojamosios fotografijų parodos „Lietuvių Šveicarija“ viešnagės Lietuvoje. Šiame numeryje - keletas įspūdžių iš *Pasaulio lietuvių* metų minėjimų ir jų reikšmė nūdienos Šveicarijos lietuvių savivokai.

Kuo gyveno ir kas naujo įvyko per šiuos metus bendruomenėje rasite rubrikoje *ŠLB gyvenimas ir veikla*. Sužinosite, kaip praėjo mūsų tradicinės Vasario 16-osios, Joninių ir Advento šventės, kaip palengva prigyja bėgimas „Gyvybės ir mirties keliu“, vaikų koncertas *Mamos diena* ir Kalėdinė vakaronė suaugusiems. Galėsite per 2019-uosius pažingsniuoti su „Pagranduko“ Ciuriche ir „Saulutės“ Berne vaikučiais bei pasidžiaugti sambūrio „Aktyvūs vaikai“ bendrabūviu.

Ciuricho lietuviškos knygos klubo narės papasakos kas vyko klube, kas atvyko ir kur pačios buvo išvykusios. Keli puslapiai paskirti ŠLB narių tiesioginiam ir jų atrasto pasaulio Šveicarijoje pristatymui.

Mums rūpi gyvenimas ir už *ŠLB ribų*, ypač jei jis įtraukia mūsų tautiečius ar garsina Lietuvą. Šioje rubrikoje pristatome Lietuvių profesionalų klubą Šveicarijoje, akimirksnis iš „Baltijos kelio“ 30-mečio šventės su Šveicarijos estais ir latviais bei nuoširdžiai džiaugiamės teigiamais ženklais Lietuvių kalbos dėstymo sugrįžimui į Berno universitetą.

Mūsų leidinio puslapiuose dalijamės informacija apie svarbiausius įvykius oficialiose Lietuvos atstovybėse Ženevoje ir LR garbės konsulatuose. Į daugelį jų organizuojamų renginių esame kviečiami bendradarbiauti ar dalyvauti svečių teisėmis.

2019-aisiais vėl atradome nemažai Lietuvos - Šveicarijos sąsajų. Džiugu, kai lietuvaite Šveicarijoje brandos egzaminui pasirenka Baltijos gintaro temą, šveicaras kunigas savo trijų savačių viešnagės Lietuvoje įspūdžiais dalijasi su savo parapijiečiais ar jauna šveicarų šeima taip įsimyli Lietuvą, kad nutaria joje įsikurti. Taip pat, šiame numeryje rasite keletą pavyzdžių, kai tų dviejų mums brangių šalių žmonių bendravimas atnešė Lietuvai akivaizdžią naudą - ar tai būtų vertingos ekologinio ūkininkavimo pamokos, ar materialinė Šveicarijos-Baltijos komiteto parama.

Ir galiausiai, pagarba išėjusiems. *In Memoriam* - atsisveikiname su ilgamečiu Šveicarijos lietuvių bendruomenės bičiuliu Hans Graf. Tapogi, nuoširdžiai dalijamės netekties liūdesiu su savo Bendruomenės nariais, Amžinybėn išlydėjusiais savo brangiausius žmones.

Apie tai ir kai ką daugiau - šiame 2019 m. „Šveicarijos lietuvių žinios“ metraštyje.

Redakcijos vardu, **Jūratė Caspersen**

Lietuvių Chartai – 70 ! 2019-ieji - Pasaulio lietuvių metai

Jūratė Caspersen

Lietuvių charta“ - tai 1949 m. birželio 14d. Augsburgė (Vokietijoje) Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto (VLIK) paskelbtas dokumentas, kuris išreiškė lietuvių išeivijos tautinio solidarumo principus ir padėjo pagrindus Pasaulio lietuvių bendruomenės (PLB) kūrimuisi.

„Lietuvių chartos“ paskelbimas buvo atsakas į situaciją, kai, pasibaigus Antrajam pasauliniam karui, darėsi aišku, jog pabėgėliams nėra kelio atgal į sovietų okupuotą tėvynę, o DP stovyklos buvo uždarinėjamos. Daugelis nusprendė laimės ieškoti naujajame pasaulyje - JAV, Kanadoje, Australijoje, burtis ir kituose kraštuose. Lietuviai, paliekantys pabėgėlių stovyklas, buvo raginami neišnykti svetimųjų jūroje, o rūpintis tėvynės išlaisvinimo reikalais.

Štai vienas tokių raginimų, išduotų Eichstätt'e 1948 m. liepos 31d. ir pasirašytas septynių Lietuvių tremtinių bendruomenės komiteto vardu:

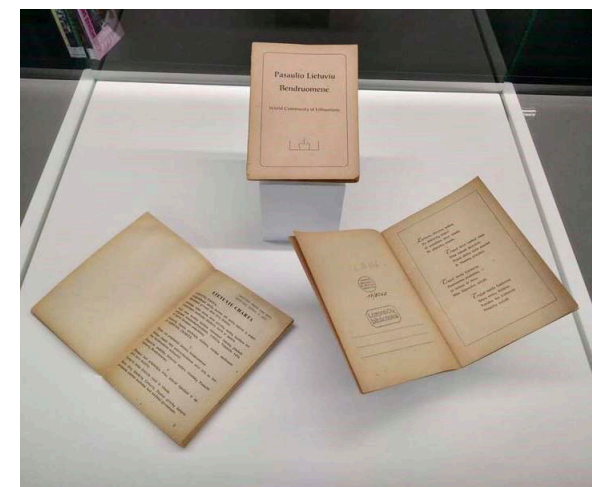
Miela Lietuve,

A t m i n k, *kad Tavo tėvynė yra Lietuva,
kad dėl jos amžiais lietuvis
kovojo ir kentėjo,
kad jos laukai aplaistyti Tavo
sentėvių prakaitu bei krauju,
ir kad ten ilsisi jų kaulai;*

a t m i n k, *kad ten gyvena ir kovoja
likę Tavo artimieji,
kad tremtis buvo Tau tik
sala tarp svetimųjų,
kur Tu praleidai savo ilgesio
bei baimės dienas
ir laukei geresnių laikų;*

a t m i n k, *kad Lietuvoje Tavęs laukia
Tėvynės laukai, paminklai ir
šventyklos.*

*Kaip vanduo upėmis ir upeliais teka
Į jūras, taip ir Tu nenurimk, kovok visur
ir visai, kad prasiskintum kelią į Lietuvos
laisvę ir sugrįžtum į nepriklausomą Tėvynę.*

Lietuvių chartai - 70

Reikėjo visuotinio dokumento, išreiškiančio tautinio solidarumo principus. Tokiu dokumentu tapo 13 punktų kišeninio dydžio knygelė - „Lietuvių charta“. Ji kvietė lietuvius kiekvienoje šalyje išlaikyti ryšį su savo tautiečiais ir visai prisidėti prie Lietuvos išlaisvinimo.

Atsiliepdami į „Lietuvių chartos“ raginimą, lietuviai laisvojo pasaulio šalyse pradėjo kurti lietuvių bendruomenes. 1958 m. atstovai iš 20 šalių, tarp jų ir iš Šveicarijos LB, susirinko Niujorke į Steigiamąjį Pasaulio lietuvių bendruomenės Seimą. Taip gimė Pasaulio lietuvių bendruomenė.

„Lietuvių charta“ atliko istorinį vaidmenį lietuvių telkimo ir kovos už Lietuvos laisvę byloje. Ir šiandien, nors Lietuva yra laisva, „Lietuvių chartos“ postulatai išlieka moraliniu imperatyvu daugeliui lietuvių, gyvenančių už Lietuvos ribų. Šiandienė Pasaulio lietuvių bendruomenė jungia tautiečius 47 pasaulio šalyse.

Lietuvos Respublikos Seimas, pripažindamas išeivijos indėlį į Lietuvos Nepriklausomybės atstatymą ir modernios valstybės kūrimą, „Lietuvių chartos“ 70-mečio metus, 2019-uosius, paskelbė *Pasaulio lietuvių metais*.

Šia proga 2019 m. sausio - rugsėjo mėnesiais Lietuvos nacionalinėje M. Mažvydo bibliotekoje veikė vienos knygos - „Lietuvių chartos“ - paroda. Žvelgiant į tą trijų puslapių kišeninio dydžio knygelę negali atsistebėti jos poveikiu dešimtims tūkstančių išeivijos ir užsienio lietuvių.

Šveicarijos lietuvių menininkų J. Katiliūtės ir G. Stanulio kūrybos paroda Lietuvoje

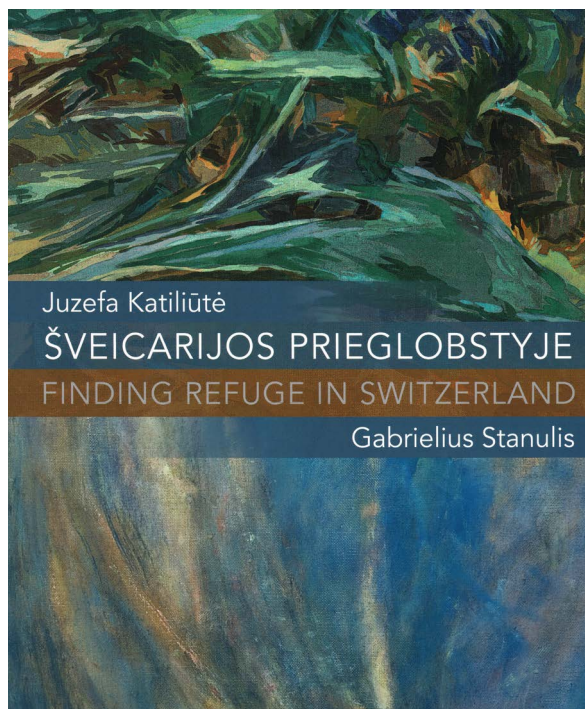
Jūratė Caspersen

2019 m. balandžio 11 d. Vytauto Kasiulio dailės muziejuje buvo atidaryta dviejų išeivijos dailininkų Juzefos Katiliūtės ir Gabrieliaus Stanulio retrospektyvinė kūrybos paroda.

Juzefa Katiliūtė (1916–2009) ir Garielis Stanulis (1915–1999) – jauna menininkų šeima Antrojo pasaulinio karo ir artėjančios antrosios sovietinės okupacijos buvo nublokšta į Šveicariją. Nors emigracijoje jų keliai išsiskyrė, kažkokia nematoma gija juos siejo visą gyvenimą ir jie išliko artimais bičiuliais. Po G. Stanulio mirties J. Katiliūtė 2002 m. Vasario 16-osios proga Jungtinių Tautų Organizacijos rūmuose Ženevoje surengė savo ir buvusio vyro dailės parodą, kuri buvo pirmoji bendra ir paskutinė šių menininkų paroda Alpių šalyje. Dabar beveik visi menininkų darbai yra sugrįžę į Lietuvą, šios parodos vėl „sujungti“ kaip šeima ir jų kūrybinis tandemas pristatomas Lietuvoje pirmą kartą.

Parodoje eksponuojama beveik 100 kūrybos darbų, ekspozicija yra papildyta dokumentine medžiaga, nuotraukomis, amžininkų prisiminimais ir videofilmo kadrais. Parodos atidaryme dalyvavo ir kalbėjo Lietuvos dailės muziejaus direktorius dr. Arūnas Gelūnas, Vytauto Kasiulio dailės muziejaus vadovė Ilona Mažeikienė, parodos kuratorė Nijolė Nevčesauskienė, Juzės Katiliūtės dukterėčia dailininkė Rūta Katiliūtė, Marijampolės kultūros centro (kur saugoma dalis J. Katiliūtės kūrybos fondo) parodų organizatorė Ona Birutė Surdokienė, savo prisiminimais iš susitikimų su J. Katiliūte dalijosi ambasadorius Erikas Petrikas ir Šveicarijos lietuvių bendruomenės pirmininkė J. Caspersen. Gausioje susirinkusiųjų auditorijoje buvo Šveicarijos lietuvių ir Šveicarijos lietuvių bendruomenės bičiulių.

Savo kalboje dr. Arūnas Gelūnas pabrėžė, kad yra labai svarbu surinkti savo Lietuvą; fragmentas po fragmento, akmenėlis po akmenėlio, asmenybę po asmenybės. Labai džiugu, kad 2019-aisiais, kurie yra paskelbti *Pasaulio lietuvių* metais, Lietuva susigražina dar du labai stiprius, įdomius kūrėjus iš valstybės, kur daugelis net neįtarė, kad buvo aktyviai kuriančių lietuvių. Ir gaila, kad Lietuvoje

J. Katiliūtės ir G. Stanulio parodos katalogas

jie buvo beveik nežinomi.

Iš tiesų Juzefa Katiliūtė ir Gabrielius Stanulis buvo vieninteliai profesionalūs menininkai Šveicarijoje per visą sovietmetį. Čia jie buvo žinomi ir vertinami. Skulptoriaus G. Stanulio skulptūromis, reljefais bei freskomis ir šiandien puošiasi Ženevos miesto viešosios erdvės ir visuomeniniai pastatai.

Parodos kuratorė Nijolė Nevčesauskienė iš gan didelio darbų fondo meistriškai atrinkusi kūrinius šiai parodai teigė, kad Juzefos Katiliūtės ir Gabrieliaus Stanulio retrospektyva yra reikšminga galimybė žiurovus supažindinti su skirtingose kultūrose brendusių kūrėjų darbais ir modernistinio meno idėjomis. Nesą abejonės, kad Šveicarijos erdvės ir gamta darė visokeriopą įtaką abiejų menininkų kūrybai, bet jie labai skirtingi; skiriasi jų temperamentai, idėjos, kūrybinės kryptys ir pobūdis.

Dailininkų kūrybos pristatymas buvo kiek vėliau papildytas išsamiu dvikalbiu katalogu „ŠVEICARIJOS PRIEGLOBSTYJE Juzefos Katiliūtės ir Gabrieliaus Stanulio kūryba / FINDING REFUGE IN SWITZERLAND The Creative Work of Juzefa Katiliūtė and Gabrielius Stanulis“

(sudarytoja ir tekstų autorė N. Nevčesauskienė). Jame ne tik plačiai pristatyti menininkai ir jų kūrybos idėjos, bet ir gausus darbų fotografijų albumas (J. Katiliūtės 60 darbų, G. Stanulio 27 tapybos ir skulptūros darbai). Kataloge suregistruotos menininkų svarbiausios gyvenimo ir kūrybos datos bei parodos, pateikta rinktinė bibliografija; straipsniai ir knygos apie juos ir jų kūrybą. 208 puslapių leidinys, išleistas Lietuvos dailės muziejaus 300 egzempliorių tiražu, yra ne tik parodos katalogas, bet ir dviejų, dar mažai Lietuvoje žinomų talentingų ir Lietuvos išeivijos dailėje reikšmingų, menininkų pristatymas.

Juzefa Katiliūtė gimė 1916 m. gruodžio 8d. Igliaukoje, Marijampolės apskrityje, trečia keturių vaikų šeimoje. Anksti vaikystėje mėgusi piešti, buvo brolio Viktoro (vėliau tapusio žymiu lietuvių rašytoju) paskatinta mokytis Kauno meno mokykloje, vėliau studijavo Vilniaus dailės akademijoje (1940–1943) prof. Justino Vienožinskio klasėje. Akademijoje susipažino su skulptūrą studijavusiu Gabrielium Stanuliu, už kurio 1942 m. ištekdėjo.

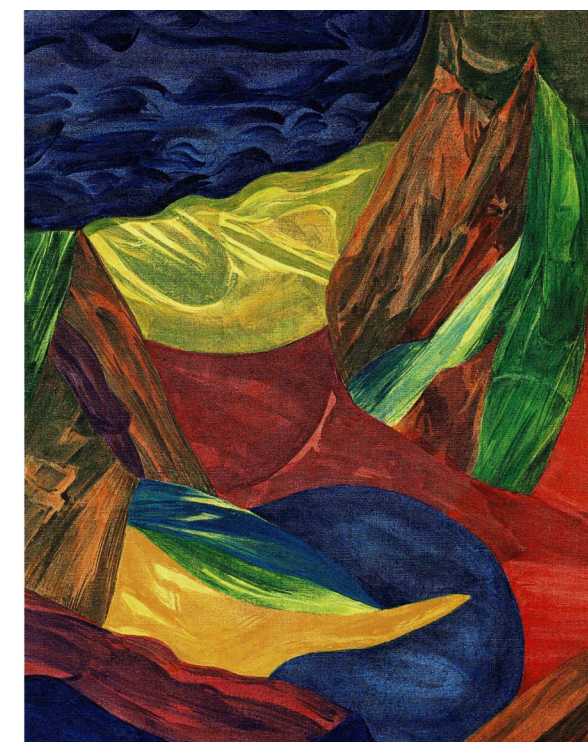
Jos išrinktasis Gabrielius buvo gimęs 1915m. spalio 21 d. Kalvarijos miestelyje, Marijampolės valsčiuje ir buvo antras iš trijų sūnų. Pirmajam sūnui tėvai planavo perduoti valdyti ūkį, o antrajam numatė kunigystės kelią. Tad po gimnazijos Kalvarijoje, G. Stanulis buvo išsiųstas į San Benigno Canavese mokyklą Italijoje, kuriai vadovavo vienuoliai saleziečiai. Čia Stanulis mokėsi tipografijos, bet po metų pastebėjus jo gebėjimą piešti, buvo priimtas į dekoratyvinės skulptūros dirbtuves. Sugrįžęs į Lietuvą, Gabrielius įstojo į Vilniaus dailės akademiją studijuoti skulptūros. Buvo įsitraukęs į rezistencijos judėjimą, už ką buvo suimtas ir išsiųstas į priverstinių darbų stovyklą. Sugebėjus iš jos pabėgti, šeima nusprendė trauktis į Vakarus.

Taip prasidėjo Juzefos Katiliūtės ir Gabrieliaus Stanulio beveik metus trukusi klajonė po karo nusiaubtą Lenkiją, Austriją, Vokietiją, kol 1945 metų pavasarį šeima pasiekė Šveicariją. Nuo tada G. Stanulis į Lietuvą niekada nebegrįžo. Juzefai (kuriai visi pažįstami vadino Juze, o saviškiai Šveicarijoje – Juzyte) likimas lėmė kitaip. Ji vėl išvydo nepriklausomą Lietuvą. Jos pirmasis „sugrįžimas“ buvo 1988 metais, su keliais kūrinių dalyvaujant pirmojoje Lietuvių išeivijos dailininkų kūrybos parodoje Vilniaus parodų rūmuose, o 1994 m. Lietuvos dailės muziejaus centriniuose rūmuose (dabar Vilniaus rotušė) buvo atidaryta personalinė J. Katiliūtės tapybos darbų, piešinių ir iliustracijų paroda. Po šios parodos dailininkė dalį savo darbų padovanojo Lietuvai.

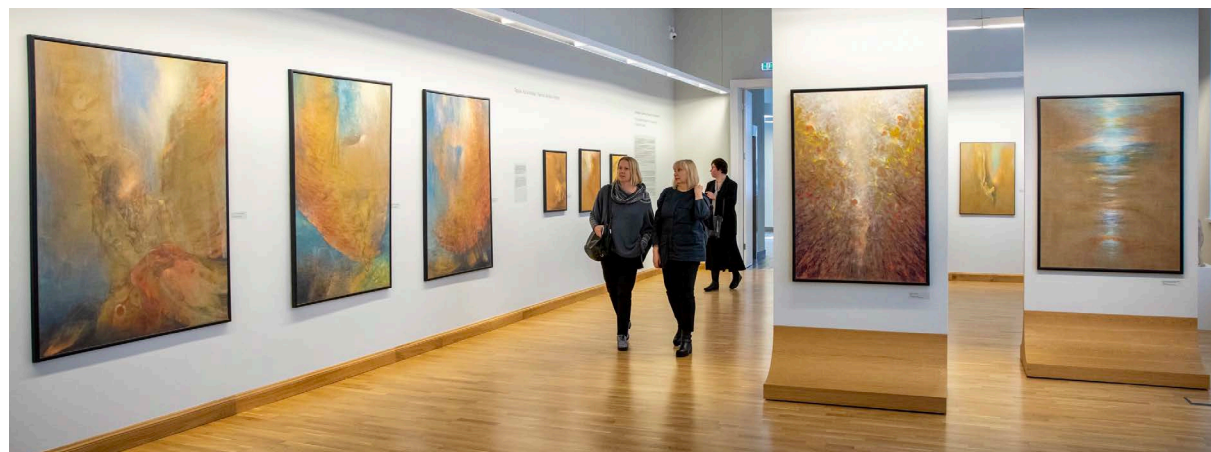
Juzės Katiliūtės kūrybinis palikimas didžiulis. Kūryba buvo jos gyvenimas. Ženevoje ji pradėjo vėl nuo dailės mokyklos, kurią baigė 1948 m., bet kurti svetimoje šalyje jai nebuvo lengva. Savo kūrybą J. Katiliūtė pradėjo eksponuoti tik po to, kai 1959 m. įstojo į dailininkų moterų sąjungą. Ji dalyvavo daugelyje šios organizacijos surengtų grupinių parodų, o personalinės parodos buvo tik trys.

Pragyvenimui J. Katiliūtė kurį laiką dekoravo šveicariškus sieninius laikrodžius ir vis nuogastavo, kad tie spalvų deriniai padarys įtakos jos kūrybai. Ankstyvojoje jos kūryboje dominavo tamsių ir sodrių spalvų natūrmortai, medžiai, kalnai, portretai, o nuo septinto dešimtmečio formos abstraktėjo ir šviesėjo spalvos. Sapnai ir įsivaizduoti pasauliai pradėjo vedžioti Juzės Katiliūtės ranką, bet prie visiškos abstrakcijos ji nepriėjo ir netgi jos nemėgo. Išliko atpažįstami kalnai, vandenys, jūra. Meno kritikai kalbėdami apie J. Katiliūtės vėlyvąją kūrybą dažnai ją įvardija kaip magiškų peizažų kūrėją.

J. Katiliūtė buvo trapi ir nedrąsi asmenybė. Gražioje, bet karo pabėgėliams ir užsieniečiams nelabai draugiškoje šalyje, ji užsidarė savyje, pamilo vienišumą, pasinėrė į kūrybą. Ji gyveno Ženevoje apsupta Lietuvos. Jos studijos balkone buvo auginami lietuviški medžiai ir gėlės, o parodų pristatymuose ji mėgo puošti tautiniais rūbais ir prisistatydavo lietuvaite.

Juzė Katiliūtė. Uolos 1988

Gabrieliaus Stanulio darbai retrospektyvinėje parodoje V. Kasiulio muziejuje 2019 m.

Karo pabėgėlių patirtis ir sunkumai pradėti naują gyvenimą lyg ir turėjo suartinti šeimą, bet atsitiko priešingai. Šeima iširo, G. Stanulis vedė antrą kartą, gimė sūnus, bet dvasinis ryšys su Juze niekad nenutrūko; jie susitikdavo sekmadieniais, lankydavo bendrus draugus, abu dalyvaudavo lietuvių bendruomenės renginiuose.

Gabrieliumi Stanuliui gyvenimas Šveicarijoje klostėsi palankiau. Jis sugebėjo greitai integruotis į vietos gyvenimą. Jau 1945 m. rudenį įstojo studijuoti skulptūros į Ženevos meno mokyklą, pradėjo dirbti paminklų dirbtuvėse. Baigęs studijas, gavo dirbtuvėlę kūrybai ir pirmąją savo parodą surengė jau 1956 metais. Po jos jam buvo pasiūlyta dėstyti skulptūrą Ženevos meno mokykloje ir patikėta perorganizuoti mokyklą į universitetinį lygmenį, prijungiant ją prie Ženevos universiteto. Kiek vėliau G. Stanulis buvo pakviestas dėstyti į Ženevos menų akademijos Skulptūros katedrą, kur profesoriavo nuo 1963 m. iki išėję į pensiją 1982 m.

Gabrielius Stanulis mirė 1999 m. rugpjūčio 30 d. savo namuose Ženevos kantono Cartigny miestelyje, kur ir buvo palaidotas.

G. Stanulis buvo talentingas skulptorius ir tapytojas. Moterų aktų figūros, sukurtos 1946–1947 m. Šveicarijoje, buvo pirmieji jo kūrinių. Lyriški moters atvaizdai dvelkia egzotiška ir intymia nuotaika. Tapyboje G. Stanulis skleidėsi dviejose srityse – figūrinėje ir abstrakčioje. Figūrinės tapybos kūriniuose moters aktai yra visiškai skirtingi jo skulptūrinei raiškiai, išsilies gaivališkai ekspresyviu potėpiu. Abstrakčiose G. Stanulio kompozicijose dažnai balansuojama tarp realybės ir fantazijos. Dominuoja mėlyni atspalviai, simbolizuojančys visuotinę erdvę, kosmosą ir vandenyną. Anot Nijolės Nevčauskienės, G. Stanulio kūryboje iškyla paralelių su M.K. Čiurlionio tapybos idėjomis. Vėlyvuosiuose G. Stanulio kūriniuose šalia mėlynos spalvos atsiranda šilti, auksinės spalvos atspalviai. Menininkas ieško šviesos, kuri viską nušviestų, kuri per įtrūkius prasiskverbtų į būties esmę. G. Stanulio drobėse ta mistiška šviesa iš apačios prasiveržia į viršų pro kitų spalvų sluoksnius ir veda į nežinomybę ir amžinybę.

G. Stanulio darbai sugrįžo į Lietuvą buvusio Šveicarijos lietuvių bendruomenės pirmininko Vaclovo Dargužo ir kun. Jono Juraičio rūpesčiu. Daugelį savo drobių Lietuvos dailės muziejui po asmeninės 1994 metų parodos Juzė Katiliūtė padovanojo pati. Dalis buvo pervežta diplomato Eriko Petriko pastangomis, o po jos mirties studijoje likę darbai buvo parvežti į Marijampolės kultūros centrą jau tarpininkaujant šiandieninei lietuvių bendruomenei Šveicarijoje.

Dėkodama Lietuvos dailės muziejui už parodos surengimą, tapytoja, Nacionalinės premijos laureatė Rūta Katiliūtė paatviravo, kad jei šioje salėje būtų jos teta ir jos vyras, jie būtų labai nustebinti, nes jie abu būtų tokie ramūs, tylūs, uždari ir kuklūs, tai jiems ši paroda būtų tikra „bomba“.

Norisi tikėti, kad ne tik Juzė ir Gabrielius būtų nustebę ir susijaudinę, matydami savo kūrybą Vytauto Kasiulio dailės muziejuje, bet kad ir Lietuva nustebtų pamačiusi, koks turtingas ir unikalus yra Juzefos Katiliūtės ir Gabrieliaus Stanulio kūrybinis palikimas.

ŠLB FOTOGRAFIJŲ PARODOS VIEŠNAGĖS LIETUVOJE

Pasaulio lietuvių metais

Jūratė Caspersen

Atkurtos Lietuvos valstybės 100-mečio minėjimo metus pratęsė 2019-ieji, Lietuvos Respublikos Seimo paskelbti *Pasaulio lietuvių metais*, kurie minėjo *Lietuvių Chartos* 70-metį. Tai ne mažesnė proga užsienio lietuvių bendruomenėms parodyti Lietuvai išsivijus indėlį kovojant už Lietuvos laisvę ir Nepriklausomybės atstatymą. ŠLB fotografijų paroda toliau keliaus po Lietuvą.

Utena, galerija Menų kamara

Sausio 4 d. - vasario 4 d. – paroda viešėjo Utenos regiono vietos veiklos grupės galerijoje *Menų kamara*.

Ten mus pakvietė vienas iš parodos dalyvių, uteniškis Rimas Sukarevičius. Jis ir pats atvyko į parodos pristatymą sausio 4 d., kur jo laukė nemažas būrys draugų ir fotografija besidominčių uteniškių. Vietiniai labai džiaugėsi savo kraštiečio pasakojimu apie gyvenimą Šveicarijoje, apie jo didžiulę aistrą fotografijai.

Su Menų kamaros vadove Jolita Umbrasienė

Su uteniškiais suradome ir kitą sąlyčio tašką, kuris ateityje galėtų išsivystyti į bendradarbiavimo projektą. Jie labai rūpinasi savo krašto garsiais žmonėmis, ir tokiais XIX a. antroje pusėje buvo Vyžuonėlių dvaro šeimininkai Veriovkina. Iš jų yra kilusi tapytoja, vėliau pasaulinio garso ekspresionistė Mariana Veriovkina (Marianne von Werefkin, 1860–1938). Marianos vaikystė prabėgo Vilniuje, vasaras leisdavo Vyžuonėlių dvare netoli Utenos; čia jodinėdavo ir tapydavo. Pirmiausia dailės studijuoti ji išvyko į St. Peterburgą, po to į Vokietiją, kur ir pasiliko. Per Pirmąjį pasaulinį karą Mariana Veriovkina persikėlė gyventi į Šveicariją ir čia, Askonos mieste, praleido paskutinius 24 savo gyvenimo metus. Ji atvykdavo į Vyžuonėlius ir tapydavo, yra išlikusi jai įrengta tapybos atelje. M. Veriovkina buvo viena pirmųjų modernizmo dailininkių, ji laikoma ekspresionizmo pradininke visoje Europoje. Dalis jos kūrybos šiandien yra saugoma Askonos moderniojo meno muziejuje. Utenoje veikia Marianos Veriovkinos draugija, kuri kasmet organizuoja tarptautinius plenerus dailininkės vardo garsinimui ir istorinės atminties aktualizavimui. Jų noras būtų aplankyti M. Veriovkinos pėdsakus Šveicarijoje.

Kėdainių Šviesioji gimnazija

Vasario mėnesį su paroda „Lietuvių Šveicarija“ lankėmės Kėdainių Šviesiojoje gimnazijoje.

Ji įsikūrusi XVII a. reformato Kristupo Radvilos istoriniame pastate, kuris turi unikalią ir puošnią vidinį kiemą su arkomis po stikliniu kupolu. Tame kiemelyje ir buvo eksponuojama mūsų fotografijų paroda. Jos viešnagė buvo skirta Vasario 16-ajai ir ji ten svečiavosi tris savaites. Parodos pristatymas ir susitikimas su gimnazijos bendruomene vyko vasario 11 d. Panašiai, kaip ir kitur mokyklose, moksleiviai domėjosi Šveicarijos jaunimo gyvenimu, šalies daugiakalbyste ir tradicijomis.

Laisvės kovų istorijos muziejus Obeliuose

Kovo 8 d. – balandžio 1 d. – Laisvės kovų istorijos muziejuje Obeliuose, Rokiškio r.

Į Obelių muziejų mums kelią parodė iš to krašto kilusi ŠLB narė Virginija Siderkevičiūtė. Muziejaus direktorius Valius Kazlauskas pakvietė mus apsilankyti su paroda ir drauge paminėti Kovo 11-ąją. Obelių muziejus pavadintas Laisvės kovų istorijos muziejumi neatsitiktinai. Jame sukaupta labai vertinga ir gausi ekspozicija atskiromis temomis: Obelių krašto istorijos, Lietuvos valstybės istorijos, Lietuvos kariuomenės, partizaninės kovos ir kt. Net partizanų bunkerio replica įrengta muziejaus teritorijoje. Muziejus turi daugiau kaip 9000 eksponatų ir didelę jų dalį surinko šviesios atminties muziejaus įkūrimo iniciatorius, partizanas ir mokytojas Audrius Dručkus. Iš tiesų įspūdingas muziejus. Čia nenutrūkstamai vedamos edukacinės pamokos vietiniams ir visos Lietuvos moksleiviams bei ekskursijos turistams. Ir mūsų parodos atidarymo renginys virto viena didele istorijos, geografijos, kultūros ir patriotinio auklėjimo pamoka. Moksleiviai, kurių renginyje buvo apie dvi dešimtis, parengė pristatymą apie tai, ką jie žino apie Šveicariją. Nebebuvo daug ko pridėti. Gal tik apie Šveicarijos lietuvių gyvenimą ir jų indėlį į Lietuvos laisvės bylą bei jos gerovės kurimą. Bet juk apie tai ir pirmoji mūsų parodos „Lietuvių Šveicarija“ dalis. Temos praplėtimui buvo pristatyta bendruomenės narių parengta sugrįžimų apybraižų knyga „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“.

Buvome sužavėti vietinių susidomėjimu, draugiškumu ir nuoširdumu. Jie padovanojo Šveicarijos lietuviams pačių keptos duonos kepalėlį ant lininio rankšluosčio, o visą renginį kartu išbuvęs Rokiškio rajono savivaldybės meras Antanas Vagonis nuoširdžiai padėkojo Šveicarijos lietuviams už išlaikytą ryšį su tėvyne. Artėjančią atkurtos Nepriklausomybės dieną – Kovo 11-ąją susikibę rankomis pasveikinome lietuviškomis dainomis.

Alytaus Jurgio Kunčino viešoji biblioteka

Balandžio 12 d. – gegužės 5 d. – „Lietuvių Šveicarija“ svečiavosi Alytaus Jurgio Kunčino viešojoje bibliotekoje.

Į Dzūkijos sostinę mus pakvietė Alytaus miesto Kurorto seniūnaitė Genovaitė Žiurinskienė, o svetingai priėmė ir parodą globojo viešosios bibliotekos vedėja Giedrė Bulgakovienė. Džiaugėmės galėdami su paroda apsilankyti Ciuricho lietuviškos knygos klubo krikštatėvio Jurgio Kunčino gimtinėje ir jo vardu pavadintoje miesto bibliotekoje. Į Šveicarijos lietuvių parodos pristatymą balandžio 12-ąją susirinko didelis būrys vietinių kultūros žmonių ir maironiečių draugijos jaunuomenės. Po renginio bibliotekos internetinėje svetainėje viena dalyvė Jūratė Čėsnaite straipsnelyje „Fotografijų parodoje – nekasdieniška Šveicarijos lietuvių kasdienybė“ rašė, jog paroda ir jos pristatymas atskleidė išeivijos „lietuviybės stiprybę, atkaklumą ir gebėjimą per kartų kartas išsaugoti savo savastį Šveicarijos žemėje. Kiekvienoje fotografijoje spindi kuklūs, bet nepaprasti lietuviybės stebuklai, kiekviename kadre slypi emocinga istorija“. Tai skaitydami parodos rengėjai gali tikrai pasidžiaugti, kad jų idėja ir jos įgyvendinimas pasiekė savo tikslą. Po renginio prie kavos dar ilgai diskutavome apie artėjančią referendumą dėl Lietuvos pilietybės išlaikymo priėmus kitos šalies pilietybę. Nuomonių skirtumo nebuvo, nes beveik iš kiekvienos šeimos yra išvykusių studijuoti, dirbti ar gyventi svetur.

Parodą papildo istorijos iš ŠLB narių parengtos knygos „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“

ŠLB paroda Alytuje. Ilonos Krupavičienės nuotr.

Trakų r. savivaldybės viešoji biblioteka

Gegužės 8 d. – birželio 30 d. – Trakų r. savivaldybės viešojoje bibliotekoje.

Kasmet gegužės 9 d. Lietuvoje yra švenčiama Europos diena. Minint Europos dieną yra akcentuojamos Europos Sąjungos narystės teikiamos vertybės: laisvė, taika, saugumas, demokratija, vienybė. Trakuose šią šventę organizuoja miesto viešoji biblioteka. Šventės metu vaikučiai patys daro ir skraidina danguje aitvarus su sveikinimais visai Europai, vyresni rengia diskusijų tribūną, analizuoja Lietuvos buvimo ES naudą. 2019-aisiais buvo švenčiama Lietuvos narystės Europos Sąjungoje 15 metų sukaktis. Šventės metu buvo agituojama aktyviai dalyvauti gegužės pabaigoje vyksiančiuose Europarlamento rinkimuose, rengiami susitikimai su kandidatais.

Europos dienos proga išvakarėse buvome pakviesti pristatyti Šveicarijos lietuvių bendruomenės kilnojamąją parodą „Lietuvių Šveicarija“. Gegužės 9-ąją ją galėjo lankyti šventės svečiai. Bet ir atidarymo renginyje auditorijos netrūko. Nors daugiausiai kalbėjomės apie lietuvių gyvenimą ir veiklą Šveicarijoje, išeivijos indėlį į Lietuvos išsilavinimą ir jos klestėjimą Europos Sąjungoje, įdomu buvo aptarti ir Šveicarijos padėtį, esant Europos centre, bet nesant Europos Sąjungos nare. Akivaizdu, kad bibliotekų vieta ir reikšmė regionuose yra labai didelė; tai ne tik knygų lentynos ir periodikos skaitykla, bet ištisa švietimo, auklėjimo, ugdymo ir laisvalaikio organizavimo institucija. Trakų viešosios bibliotekos vyriausios bibliotekininkės Irenos Jocienės pageidavimu mūsų paroda Trakuose viešėjo septynias savaites.

ŠLB paroda Trakuose. J. Caspersen su Irena Jociene

Kretingos muziejus

Liepos 5 d. – rugpjūčio 1 d. – „Lietuvių Šveicarija“ Kretingos muziejuje.

Liepos 5-ąją Šveicarijos lietuvių paroda buvo atidaryta Kretingos muziejuje, įsikūrusiame buvusiose grafų Tiškevičių rūmose. Muziejuje ne tik atnaujintos ekspozicijos, bet ir plačiai išplėtotą edukacinę veiklą ir kultūriniai renginiai. Muziejaus pasididžiavimas – Žiemos sodas. Čia mus pasitiko parodos kuratorė muziejaus vyriausioji muziejininkė – istorikė Danutė Šorienė ir pas mus Vasario 16-osios šventėje viešėjusios „Lietuviškų romanų“ spektaklio trio: Virginija Kochanskytė, Giedrė Zeicaitė ir Edita Zizaitė. Susirinkusius į parodos atidarymą pasveikino Kretingos muziejaus direktorė p. Vida Kanapkienė, apie gražią draugystę su Šveicarijos lietuvių bendruomene kalbėjo aktorė ir režisierė V. Kochanskytė. Parodos apžiūrėti buvo atvykę keleatas Trečiojo amžiaus universiteto fotografų klubo „Fotoakimirka“ narių bei senų mūsų bendruomenės bičiulių.

ŠLB parodos atidarymas Kretingos muziejuje 2019.07.05. Muziejaus archyvo nuotr.

ŠLB parodos pristatymas Kretingos muziejuje

Pakruojo raj. Sinagoga

Rugpjūčio 16 d. - rugsėjo 10 d. „Lietuvių Šveicarija“ viešėjo Pakruojo rajono savivaldybės Juozo Paukštelio viešajai bibliotekai priklausančiose patalpose - Sinagogoje.

Tai -atrestauruota autentiška medinė buvusi žydų sinagoga, tapusi kultūrine erdve. Parodos Sinagogoje kabinamos ant mobilių molbertų, kas leidžia labai originaliai išdėstyti eksponatus. Rugpjūčio 16-ąją įvyko Šveicarijos lietuvių parodos pristatymas. Esame dėkingi bibliotekos direktorei p. Romualdai Kulšytei už galimybę parodai svečiuotis tokioje unikaloje erdvėje ir pasidalinti su vietine bendruomenė Šveicarijos lietuvių bendruomenės gyvenimu ir darbais.

Kamajų Antano Strazdo gimnazija

Rugsėjo 12 d. - spalio 8 d. – Kamajų Antano Strazdo gimnazijoje, Rokiškio rajone.

Prasidėjus mokslo metams atnaujinome viešnages mokymo institucijose. Rugsėjo 27d. parodos pristatymas vyko Kamajų Antano Strazdo gimnazijoje. Parodą globojo gimnazijos bibliotekininkė Jolanta Lašienė. Ji surengė pokalbių pamoką su 2 ir 3 gimnazijos klasių moksleiviais apie Šveicariją, apie lietuvių rašytojų takus šioje šalyje, apie Šveicarijos jaunimo pomėgius ir galimybes. Su gimnazijos pedagogais kalbėjomės apie Šveicarijos švietimo sistemą, jos ypatumus, panašumus ir skirtumus, lyginant su lietuvių mokyklomis.

Žemaičių dailės muziejus Plungėje

Spalio 11 d. - lapkričio 15 d. – ŠLB paroda lankėsi Žemaičių dailės muziejuje Plungėje.

Žemaičių dailės muziejus yra įsikūręs buvusiuose didinguose Kunigaikščio Mykolo Oginskio rūmuose. Čia kas ketveri metai rengiamos Pasaulio žemaičių dailės parodos, suburiami po pasaulį išsibarstę žemaitijos menininkai. Mūsų fotografijos parodai teko garbė šiuose rūmuose svečiuotis penkias savaites. Parodos atidarymas vyko spalio 11 d. Nedidelė, bet garbi auditorija domėjosi viskuo; Šveicarijos ypatumais, lietuvių gyvenimu šioje šalyje, tautiečių ryšiu su Lietuva, neliko nepaliestas ir pilietybės išsaugojimo klausimas. Iš rankų į rankas perduodant ratu mūsų Fondiu puodą su šveicariškais šokoladais, pokalbis muziejuje užtruko iki vėlumos. Dėkingi muziejaus direktoriui Alvidui Bakanauskui už suteiktą galimybę ŠLB parodai pasisvečiuoti tokioje gražioje vietoje.

Mažeikių r. sav. viešoji biblioteka

2019-uosius užbaigėme svečiuodamiesi Mažeikių rajono savivaldybės viešajoje bibliotekoje lapkričio 22 d. – gruodžio 22 d.

Adventiniu laikotarpiu bibliotekoje vyko net keletas renginių, kurių metu buvo galima lankyti mūsų parodą. Parodos pristatymo vakarą su susirinkusiais kalbėjomės apie tapatybės išlaikymo sunkumus gyvenant užsienyje, apie mėgstamus lietuviškus renginius ir „sodybų tuštėjimo metą“ Lietuvoje. Vakaro nuotaiką kėlė Tirkšlių kultūros centro moterų vokalinio ansamblio „Melodija“ (vad. Virginija Letukienė) atliekami romansai.

J. Caspersen su Žemaičių dailės muziejaus direktoriumi A. Bakanausku

Tirkšlių kultūros centro moterų vokalinis ansamblis „Melodija“ Mažeikių r. sav. viešosios bibliotekos archyvo nuotrauka

Fribūro universitetas – lietuvių katalikų intelektualų traukos centras

dr. Mantė Lenkaitytė Ostermann

Pranešimas skaitytas konferencijoje, skirtoje parodos „Dvasiniai Fribūro vaikai. Lietuviai studentai Fribūro universitete ir Lietuvos valstybės kūrimasis“ atidarymui Fribūro universitete 2019 m. kovo 29d.

Fribūro universitetas buvo įkurtas 1889 m. su tikslu lavinti jaunuosius Europos teisininkus, humanitarus, tikslųjų mokslų atstovus ir būsimuosius politikus katalikiškais pagrindais, paremtais šventojo Tomo Akviniečio mokymu. Nuo pat įkūrimo jis pasižymėjo atvirumu ir traukė svetimtaučius. Štai jau 1899 m. iš 317 studentų 145 buvo iš Šveicarijos, 89 iš Vokietijos, 17 iš Bulgarijos, 12 iš Austro-Vengrijos ir 29 iš Rusijos imperijos (dauguma lenkų ir 5 lietuviai). Nuo 1895 iki 1936 m. Fribūre studijavo 145 lietuviai.

1832 m. carui uždarius Vilniaus universitetą, Lietuvoje nebeliko jokios aukštosios mokyklos. Nuo XIX a. pabaigos nemažai lietuvių vykdavo studijuoti į Vakarų Europą. Į Fribūrą pirmieji studentai iš Lietuvos (dauguma dvasininkų) atvyko 1895 m., tačiau iki 1905 m. beveik visi su slapyvardžiais (štai pirmasis lietuvis, kun. Juozas Stankevičius, įsirašė į studentus kaip Montvid Camille). Mat katalikų kunigai neturėjo jokios teisėtos galimybės kirsti Rusijos imperijos sieną su užsieniečio pasu. Vienintelė galimybė išvykti buvo įvardinti ligą ir vykti „gydytis“, o atvykus į Fribūrą, slapstyti nuo caro šnipų.

Nuo 1905 m. Fribūre atsirado daugiau lietuvių studentų pasauliečių, tarp jų ir moterų, kurių pirmoji buvo rašytoja Marija Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana. Kiek vėliau, 1923 m., Marija Andziulytė-Ruginienė taps pirmąja lietuve moterimi, apgynusia disertaciją iš istorijos.

Jau 1899 m. Fribūro studentai lietuviai susibūrė į draugiją, kurią pavadino „Rūta“. 1915 m. šis pavadinimas buvo pakeistas į „Lituania“, jis gyvuos iki 1934 m. 1918 m. priimti nauji draugijos įstatai skelbė, kad „Lituanios tikslas – spiesti jaunas lietuvių pajėgas ir ruošti į Lietuvos darbininkus laikantis Kristaus mokslo principų“.

1922 m. Fribūro katedroje didelių iškilmių metu buvo pašventinta pagal Petro Kalpoko projektą

Dr. Mantė Lenkaitytė Ostermann pristato lietuvius, studijavusius Fribūro universitete. D. Brunner nuotrauka

Kaune pasiūta „Lituanios“ vėliava. Jos averse raudoname fone sidabro siūlais išsiuvinėtas Vytis, įdėtas į ažuolo šakelių vainiką. Kitoje vėliavos pusėje – žaliame fone saulės formos kryžius, įrėmintas užrašu „Omnia instaurare in Christo“ („visa atnaujinti Kristuje“); apatiniuose kampuose dvi datos: draugijos įkūrimo 1899 m., ir vėliavos pašventinimo 1922 m.

Tarp pirmųjų Fribūro studentų iš Lietuvos iškiliausias buvo prl. Jurgis Matulaitis. Pirmą kartą į Fribūrą jis atvyko 1899 m. kaip Jurgis Narbutas (Georg Narbut), baigęs studijas Peterburgo dvasinėje akademijoje. Disertacijos vadovu jis pasirinko Albertą Weiss - garsų krikščioniškos apologetikos profesorį. Pradžioje apsistojęs Kaniziano konvikte, greitai turėjo iš ten išsikelti, nes gyvenimas buvo per brangus. Pramokęs prancūziškai, Matulaitis išsikraustė į senamiestį, kur šv. Jono parapijos klebonas jam patikėjo dalį patarnavimų (mišių laikymą, išpažinčių klausymą), už kuriuos davė nebrangų kambarį klebonijoje. Tačiau drėgmė, sklindanti iš Sarinos upės, ant kurios stovėjo klebonija, pablogino ir taip nestiprią Matulaičio sveikatą. Konstatavus kaulų tuberkuliozę, jis buvo operuotas ir gydėsi.

Nežiūrint visų sunkumų, 1902 m. Matulaitis su pagyrimu apgynė daktaro disertaciją.

Matulaičiui skleidėsi puikios akademinės perspektyvos: 1907-1911 m. jis tapo pirmuoju sociologijos profesoriumi Peterburgo dvasinėje akademijoje, sklido kalbos, kad kvietė jį dėstyti ir į Fribūrą. Į Fribūrą jis iš tiesų sugrįžo 1911 m., tačiau jau kitu tikslu – įkurti čia marijonų vienuolijos, kurią pats prieš metus buvo atnaujinęs, noviciatą (naujokyną). Šiame slaptame (mat ir toliau reikėjo vengti caro pakalikų), iki 1914 m. veikusiame noviciate gyveno ir dvasinę formaciją išėjo nemažai iškilių lietuvių marijonų: istorikas Jonas Totoraitis, būsimasis Rytų apeigų vyskupas Pranciškus Būčys ir kt.

Grįžęs į Lietuvą, Matulaitis nenuilstamai dirbo Lietuvos Bažnyčiai ir vienuolijoms: 1918-1925 m. buvo Vilniaus vyskupas, garsėjęs nešališkumu ir atida visiems, nepaisant tautinės priklausomybės (o tautinė nesantaika Vilniuje tuo laiku buvo be galo aštri), o nuo 1925 m. iki savo mirties 1927 m. – titulinis Adulio arkivyskupas ir apaštališkasis vizitatorius Lietuvai. 1987 Jurgis Matulaitis buvo paskelbtas palaimintuoju.

Didelė dalis Fribūre studijavusių lietuvių čia apsigynė disertacijas, kurios dažnai buvo pirmos tos srities Lietuvoje. Dalis lietuvių tyrinėjo su rusiška kultūra susijusias temas, tokiu būdu jas pristatydami Vakarų akademinėi bendruomenei – J. Matulaitis teologijos srityje rašė apie nuteisinimo doktriną rusų teologijoje, V. Mykolaitis-Putinas filosofijos tema 1922 m. apsigynė disertaciją apie V. Solovjovo estetiką. Tačiau dauguma rinkosi lietuviškas tematikas, kaip antai, J. Totoraitis, rašęs apie Lietuvą Mindaugo laikais (1905 m.), J. Purickis, tyrinęjęs Reformaciją Lietuvoje XVI a. (1916 m.), geografai K. Pakštas, tyręs lietuviško klimato bruožus (1923 m.) ar jau minėta Marija Andziulytė-Ruginienė, kurios tema buvo žemaičių christianizacijos pradžia.

„Lituanios“ vėliava pagerbta parodoje Fribūro universitete

dr. Mantė Lenkaitytė Ostermann

Lietuviai Šveicarijoje žino, kad iki šiol Fribūro universitete buvo saugoma brangi pirmosios nepriklausomos Lietuvos relikvija – XX a. pirmosios pusės lietuvių studentų Fribūre draugijos „Lituania“ (iki 1915 m. vadintos „Rūta“) vėliava. Iki pat šiandienos ją asmeniškai globojo universiteto rektoriai. Vis tik atėjo laikas, kai, deja, pamiršus istorines katalikiškas ir prispaustoms tautoms draugiškas paties universiteto ištakas – Fribūro universitetas nusprendė su vėliava atsiseivinti, ją dovanodamas Lietuvai. Lietuvoje ją priėmė Bažnytinio paveldo muziejus Vilniuje.

Tačiau prieš vėliavai iškeliaujant, restauruota už bendruomenės narių suaukotas lėšas, ji buvo pagerbta parodoje, pristatančioje lietuvių studentus Fribūro universitete nuo XIX a. pabaigos iki II-ojo Pasaulinio karo. Paroda „Dvasiniai Fribūro vaikai. Lietuviai studentai Fribūro universitete ir Lietuvos valstybės kūrimasis“ vyko 2019 m. kovo 29 – balandžio 26 d. Fribūro universitete, o š. m. rugsėjo 19 d. – lapkričio 30 d. buvo eksponuojama Vilniuje, Bažnytinio paveldo muziejuje.

Šveicarijos lietuviai atsisveikina su „Lituanios“ vėliava

Nors Fribūro universitetas dažnai minimas kaip „labai svarbus lietuviams“, turbūt tik nedaugelis iš mūsų nutuokia, kuo gi konkrečiai jis mums toks svarbus. O katalikiško Fribūro universiteto reikšmė Lietuvos valstybingumo formavimuisi yra neabejotina: nuo pat savo įkūrimo tai buvo vienas iš svarbiausių centrų, kuriuose studijavo Lietuvos intelektualai katalikai, kunigai ir pasauliečiai (145 lietuvių studentai iki 1935 m.). Dauguma jų studijas Fribūre baigė apgindami daktaro disertaciją, kuri neretai buvo pirmoji savo srityje Lietuvoje: teologas, būsimas Vilniaus vyskupas ir išskirtinis Bažnyčios veikėjas palaimintasis Jurgis Matulaitis, filosofas ir būsimas VDU rektorius Stasys Šalkauskis, rašytojas ir poetas Vincas Mykolaitis-

Parodos kuratorė Fribūro universitete dr. M. Lenkaitytė Ostermann

Putinas, istorikas Jonas Totoraitis, istorikė ir pedagogė Marija Andziulytė ir daugelis kitų lietuvių. Atskiru atveju reikia paminėti ir Lietuvos pilietybę tarpukariu gavusį bei aktyviai Lietuvos labui veikusį šveicarą Juozą Eretą, su lietuviais susipažinusį būtent studijų Fribūre metu.

Nors daugelis šių vardų yra žinomi, dažnai pamirštama, kad jų katalikiškai ir tautinei pasaulėžiūrai didelę įtaką darė būtent studijos Fribūro universitete, šalia kurių užsiimta aktyvia veikla garsinant Lietuvos vardą ir kuriant modernią Lietuvos valstybę. Čia jie formavosi kaip intelektualai ir ėmė kristalizuoti savo idėjas, megzti tarptautinius ryšius, vėliau peraugusius į diplomatiją. Pristatydama šiuos aspektus, paroda siekė atskleisti Fribūro universiteto reikšmę bei indėlį į Lietuvos valstybingumo istoriją.

Be vėliavos – pagrindinio ir svarbiausio parodos eksponato – lietuviškoji istorija Fribūro universitete iki II-ojo Pasaulinio karo buvo pristatyta dešimtyje stendų prancūzų ir vokiečių kalbomis. Trečioji parodos dalis siekė parodyti materialius lietuviškumo pėdsakus Fribūre: studentų sąrašus, tarp kurių ir lietuviškos pavardės, Fribūro universitete lietuvių apgintas disertacijas, S. Šalkauskio bei J. Ereto Fribūre parašytas ir Šveicarijoje išleistas Lietuvą pristatančias knygas bei lietuvių studentus ir jų veiklą menančius dokumentus bei nuotraukas iš Fribūro universiteto

„Lituanios“ perdavimo aktas; Fribūro universiteto administracijos direktorė M. Bersier ir Bažnytinio paveldo muziejaus direktorė S. Maslauskaitė – Mažylienė

ir Albertino konvikto archyvų. Rengiant parodą, beje, Albertino archyvaro prof. Bernardo Hodel dėka pavyko atrasti ir identifikuoti tris lietuvių studentų nuotraukas iš 1916-1918 m. laikotarpio, kurių dvi iki šiol nebuvo žinomos.

Parodos atidarymo metu Fribūro universiteto rektoratą atstovavusi administracijos direktorė Monique Bersier iškilmingu aktu „Lituanios“ vėliavą perdavė Bažnytinio paveldo muziejui, atstovaujamam direktorės Sigitos Maslauskaitės-Mažylienės. Tačiau didžiausias netikėtumas buvo išgirsti buvusio Fribūro universiteto rektoriaus prof. Urso Altermatto pasakojimą apie tai, kaip jis surado vėliavą, „ši visos XX a. Europos istorijos simbolis“. Pats būdamas istorikas ir aktyvus studentų draugijų narys, apie 1990 metus jis tyrinėjo Fribūro universitete saugotą Šveicarijos studentų draugijos archyvą. Čia ir aptiko į karo metų laikraščius suvyniotą „Lituanios“ vėliavą, kurią iškėlęs į dienos šviesą pirmiausia saugojo savo kabinete. Vėliau, tapęs rektoriumi (2003-2007 m.), laikė rektorate, kur vėliavą kaip kokią bangenybę vėliau perėmė jo įpėdinis prof. Guido Vergauwen, rektoriavęs 2007-2015 m.

Saugiai išgulėjusi pusę šimtmečio Šveicarijos studentų draugijos archyve, vėliava keliauja į Lietuvą – ne grįžta, kaip pabrėžė kalbėdama mūsų bendruomenės valdybos pirmininkė Jūratė Caspersen, nes jos vieta yra Fribūre, – o iškeliauja. Tačiau paroda leido Fribūro universiteto akademinės bendruomenės nariams, Fribūro miesto gyventojams, o taip pat ir platesnei Lietuvai branginančiai publikai atrasti šią daug kam negirdėtą istoriją, taip glaudžiai siejančią Fribūrą su Lietuva.

Parodą organizavo Vilniaus arkivyskupijos Bažnytinio paveldo muziejus, bendradarbiaujant su Fribūro universiteto šiuolaikinės istorijos katedra (prof. Claude Hauser). Parodos kuratoriai: Monika Šipelytė ir Algimantas Katilius iš Lietuvos istorijos instituto, Justinas Dementavičius iš Tarptautinių santykių ir politikos instituto (VU), Vyktas Vaitkevičius iš Klaipėdos universiteto, Mantė Lenkaitytė Ostermann iš Fribūro universiteto ir Kamilė Jagėlienė iš Bažnytinio paveldo muziejaus. Parodą parėmė Fribūro universitetas bei Šveicarijos lietuvių bendruomenė. Renginyje buvo *Pasaulio lietuvių* metų minėjimo Šveicarijoje dalis.

Bažnytinio paveldo muziejus išleido išsamų parodos katalogą lietuvių ir anglų kalbomis su gausia vaizdine medžiaga ir septyniais straipsniais apie „Rūtos-Lituanios“ istoriją, asmenybes bei jų indėlį į atgimstančią Lietuvos valstybę. Nuo 2019-ųjų rudens „Lituanios“ vėliavą bus galima pamatyti Bažnytinio paveldo muziejuje Vilniuje, įsikūrusiame šv. Mykolo bažnyčioje prie šv. Onos.

FRIBŪRO UNIVERSITETO STUDENTŲ DRAUGIJOS "LITUANIA" VĖLIAVOS

sutiktuovės Lietuvoje

Jūratė Caspersen

Bažnytinio paveldo muziejuje draugijos "Lituania" vėliava visame gražume.
Evgenia Levin nuotrauka

2 019 m. rugsėjo 27d. Bažnytinio paveldo muziejuje Vilniuje įvyko mokslinė konferencija ir parodos «Dvasiniai Fribūro vaikai: Fribūro universiteto lietuviai ir jų reikšmė Lietuvai» atidarymo renginys, kur buvo inauguruota, nuolatiniam saugojimui atiduota Fribūro universiteto lietuvių studentų draugijos "Rūta-Lituania" vėliava. Konferencijoje ir šventėje Vilniuje dalyvavo Šveicarijos Konfederacijos ambasadorius Baltijos šalims Konstantinas Obolensky, J.E. arkivyskupas Gintaras Grušas, Fribūro universiteto profesorius Claude Hauser, būrys Šveicarijos lietuvių ir jų draugų bei pilna muziejaus salė svečių.

Panašiu pavadinimu paroda "Dvasiniai Fribūro vaikai. Lietuviai studentai Fribūro universitete ir Lietuvos valstybės kūrimasis" buvo atidaryta kovo 29 d. ir daugiau kaip mėnesį eksponuota Fribūro universitete. Dešimt standų prancūzų ir vokiečių kalbomis pristatė šiame universitete studijavusių lietuvių veiklą, akademinį pasiekimą ir jų vaidmenį modernios Lietuvos kūrimosi istorijoje. Paroda, skirta Lietuvos valstybės šimtmečiui ir *Pasaulio lietuvių* metams, tapo ir atsisveikinimu su pagrindiniu draugijos simboliu – "Lituanios" vėliava. Ją Fribūro universitetas oficialiai perdavė Bažnytinio paveldo muziejui Lietuvoje.

Prieš parodos "Dvasiniai Fribūro vaikai" pristatymą Bažnytinio paveldo muziejuje įvyko mokslinė

konferencija, kurioje išsamiai pristatyti Fribūro universiteto lietuviai, jų reikšmė Lietuvai ir jos valstybingumo atkūrimui. Fribūro universiteto profesorius Claude Hauser pristatė katalikiškąją Šveicarijos universitetą nuo jo įkūrimo XIX a. pab. iki šandienos, jo išskirtinumą buvus tai, kad jame kryžiuosius dvasios ir mokslo bei tautų ir kultūrų pasauliai. Apie lietuvių studentus Fribūro universitete pranešimą skaitė dr. Vykintas Vaitkevičius. Garsiąją Fribūro universiteto lietuvių studentų draugiją "Rūta" (1899-1915m.) pristatė dr. Algimantas Katilius, ir vėlesnę (1915-1934m.) draugijos veiklą jau "Lituanios" vardu, įvertino dr. Justinas Dementavičius. Visi konferencijos pranešėjai kartu su Kamile Jagėliene iš Bažnytinio paveldo muziejaus, Monika Šipelyte ir dr. Mante Lenkaityte - Ostermann iš Fribūro universiteto sudarė parodos rengėjų ir kuratorių grupę.

Po konferencijos visi dalyviai buvo pakviesti susipažinti su paroda muziejuje. Labiausiai dėmesį traukė unikalūs iš Šveicarijos atvykę eksponatai - beveik 100 metų senumo "Lituanios" vėliava. Pakabinta tarp dviejų standų, dvipusė vėliava buvo matoma averso ir reverso pusėmis. Šalia šios kultūros paveldo vertybės standuose buvo eksponuojami kiti vertingi artefaktai, susiję su Fribūro universitete studijavusiais lietuviais. Viename stende - Vlodo Dzimidavičiaus-Daumanto gautų atvirlaiškių kolekcija, kitame - Prl. Jurgio

Bažnytinio paveldo muziejuje dr. Justino Dementavičiaus pranešimas. E. Levin nuotr.

Matulaičio ir Jono Totoraičio mokslinės disertacijos, dar kituose - Juozo Ereto (Joseph Ehret) knygos apie Lietuvą prancūzų ir vokiečių kalbomis, Vinco Mykolaičio Putino studijų metais sukurti eilėraščiai, "Rūtos" draugijos susirinkimų protokolų knyga, Lietuvių informacijos biuro leistų laikraščiai "PRO LITUANIA" 1918m. rinkiniai, Atsiminimų knygos apie lietuvių veiklą Šveicarijoje Pirmojo pasaulinio karo metais ir kt.

Ši paroda negausiais, bet reikšmingais eksponatais atskleidė Fribūro universiteto reikšmę ir ten studijavusių lietuvių indėlį į Lietuvos valstybingumo istoriją, prisidėjo prie istorinės atminties populiarinimo.

Parodą pristato kuratorė K. Jagėlienė. E. Levin nuotrauka

Kaskart Šveicarijos lietuviai turėjo progos "Lituanios" vėliava pasipuošti valstybės 100-mečiui skirtuose renginiuose, rinko lėšas jos restauravimui. Todėl atsisveikinimas su lietuviybės simboliu Šveicarijoje buvo nelengvas. Tai suvokdama Bažnytinio paveldo muziejaus vadovybė pagamino ir padovanojo Šveicarijos lietuvių bendruomenei "Lituanios" vėliavos kopiją. Ji tokia pat mums brangi - kaip ir SLB vėliava, nes jų abiejų reikšmė yra tokia pat - telkti tautiečius Šveicarijoje ir stiprinti jų ryšį su Lietuva.

Taip pat gavome Fribūro universitete eksponuotas parodos standus ir manome, kad dar ne kartą galėsime jais pasinaudoti, parodant Lietuvių intelektualų pėdsakus Šveicarijoje.

Signataro dr. Jurgio Šaulio 140-ųjų gimimo metinių minėjimas ir mintis įkurti jo vardo draugiją Lietuvoje

Jūratė Caspersen

Lietuvos valstybės atkūrimo 100-mečiui skirtuose renginiuose buvo sutelktas dėmesys į praėjusių 100 metų istoriją, jos reikšmingiausius įvykius ir asmenybes, tiesiogiai vedusius į Vasario 16-osios Akto paskelbimą ir Lietuvos valstybės pasaulyje pripažinimą. Šis reikšminys paskatino būtinybę gaivinti Lietuvos istorinę atmintį bei skatinti visuomenę ir toliau rūpintis bent jau pirmose eilėse žengusiųjų atminimo puoselėjimu.

2019-ųjų gegužės 3d. Vilniuje Signatarų namuose įvyko dr. Jurgio Šaulio 140-ųjų gimimo metinių minėjimas. Jį organizavo Signatarų namai, Vasario 16-osios klubo nariai, dr. Jurgio Šaulio giminaičiai ir Šveicarijos lietuvių bendruomenė. Minėjime pranešimą apie J. Šaulio atminimo puoselėjimą Nepriklausomoje Lietuvoje skaitė signataro sūnėnas Česlovas Tarvydas, profesorius Liudas Mažylis įvertino dr. Jurgio Šaulio veiklos Lietuvos Taryboje reikšmę, ambasadorius Vytautas Žalys pravedė Jurgio Šaulio diplomatinės veiklos pėdsakais derybose su Lenkija ir Lietuvos nacionalinio muziejaus istorikė dr. Vilma Bukaitė atskleidė J. Šaulio asmenybę, remiantis jo paties dienoraščiais.

Vien šio minėjimo pranešimuose atsiskleidė dr. Jurgis Šaulys kaip viena ryškiausių XX a. Lietuvos asmenybių: vakarietiško išsilavinimo intelektualas, visuomenės veikėjas, tautinio atgimimo puoselėtojas, spaudos darbuotojas, bibliofilas, valstybininkas, Nepriklausomybės Akto signataras, pirmasis Lietuvos nepaprastasis pasiuntinys ir įgaliotasis ministras užsienyje.

Dr. Jurgį Šaulį prisimename švenčiant Vasario 16-ąją, minint jo gimimo ir mirties metines, bet tai neatspindi jo plataus indėlio į mūsų modernios valstybės atkūrimą, raidą ir pripažinimą pasaulyje. Apie Jurgio Šaulio diplomatinę veiklą yra žinoma mažai, jo vaidmuo, žengiant link Vasario 16-osios Akto pasirašymo, taip pat nėra iki šiol deramai įvertintas. Jo archyvinis ir bibliografinis palikimas mažai tyrinėtas, o jo asmenybės paveikslas apsiriboja fragmentiškais gyvenimo štrichais.

Iki šiol dr. Jurgio Šaulio atminimo puoselėjimu Lietuvoje labiausiai rūpinosi jo giminaičiai. Jų

Gėlių kompozicija signatarui dr. J. Šauliui Vasario 16-osios proga. LR Prezidentūros kanceliarija, R. Dačkaus nuotr.

rūpesčiu signataro gimtosios sodybos vietoje Balsėnų kaime Klaipėdos raj. pastatytas koplytstulpis. Jurgio Šaulio vardu pavadintos dvi gatvės – Balsėnuose ir Veiviržėnuose bei 2012 m. Veiviržėnų gimnazijai suteiktas Jurgio Šaulio vardas. Ruošiantis Vasario 16-osios Akto pasirašymo šimtmečiui, Lietuvos nacionalinis muziejus inicijavo leidinio apie signatarą parengimą. 2016 m. išėjo Vytauto Plečkaitio parengta monografija „Nepriklausomybės Akto signataras Jurgis Šaulys“. Minint Lietuvos valstybės atkūrimo 100-metį, 2018m. buvo D. Bunikienės parengta istorinės dokumentikos publicistinė TV laida „Brydės“ apie J. Šaulio palikimą. Tais pačiais metais sukako 70 metų nuo Jurgio Šaulio mirties, kurias minint buvo prie koplytstulpio Balsėnuose atidengta informacinė lenta.

Jurgio Šaulio draugijos steigiamasis susirinkimas Signatarų namuose. 20 steigėjų. Gedimino Zemlicko nuotr.

Jau 140-ųjų gimimo metinių minėjime prabilta apie Jurgio Šaulio draugijos įsteigimą, kuri ir rūpintųsi jo atminimo puoselėjimu, jo istorinio vaidmens mūsų valstybės atkūrimo ir diplomatinėje tarnyboje įtvirtinimu bei skatinimu mokslines institucijas tyrinėti ir skelbti turtingą Jurgio Šaulio archyvą ir bibliografinį jo palikimą.

Žodis virto kūnu 2019 m. birželio 29 d. Į Steigiamąjį Jurgio Šaulio draugijos susirinkimą Signatarų namuose Vilniuje susirinko 20 mokslo, diplomatinės ir kultūros sričių atstovų. Simboliškas skaičius Jurgio Šaulio draugijos steigėjų ta proga įsiamžino prie istorinės Nepriklausomybės akto signatarų nuotraukos.

Šveicarijos lietuviai yra mielai kviečiami jungtis prie Jurgio Šaulio draugijos (JŠD). Esame susieti su šio signataro ne tik studijų, dalyvavimo Lozanos ir Berno konferencijoje, diplomatinio darbo, gyvenimo, bet ir Amžinojo poilsio vieta. Verta daugiau sužinoti apie vieną ryškiausių mūsų tautos asmenybių ir valstybės kūrėjų ir prisidėti prie jo atminimo puoselėjimo bei jo vardo garsinimo Šveicarijoje ir Lietuvoje.

Jurgio Šaulio asmenybės atspindžiai jo dienoraščiuose

dr. Vilma Bukaitė, Lietuvos nacionalinis muziejus

Pranešimas skaitytas dr. Jurgio Šaulio 140-ųjų gimimo metinių minėjime Signatarų namuose 2019 m. gegužės 3d.

Remdamasi iškilaus valstybininko Jurgio Šaulio (1879–1948) dienoraščiu, pabandysiu nors fragmentiškai nubrėžti keletą asmenybės kontūrų. Pradedant tenka pripažinti, kad šis žmogus vis dar lieka tyrinėtojams nepažįstamas ne tik todėl, kad daug jo rašytinio palikimo išblaškyta, nepakankamai ištirta, bet ir jo didžiulio uždaro, netgi paslaptingo. Taigi ir darydamas išvadas apie šį publicistą, valstybininką, diplomata, istorikas labiau, nei daugeliu kitų atvejų, rizikuoja suklysti.

Atsiminimuose Šaulys rašė vaikystėje jautėsi esąs greičiau tiesiog katalikas ir žemaitis, negu lietuvis. Ruošdamasis į mokyklą, kartu su pusbroliu Petru Kožukausku ir pusseserėmis, aštuonmetis berniukas iš Švėkšnos valsčiaus, Balsėnų, netoli Kaltinėnų 1887 m. mokėsi lenkų ir rusų kalbos. Palangos progimnazijoje jis įstojo į bendramokslio Prano Liatuko suburtą tautiečių būrelį, kurio nariai tarpusavyje kalbėjosi lietuviškai ir slapčia dalinosi spauda. Rašyti nebe rusiškai ar lenkiškai, o lietuviškai moksleivių paskatino ir nuo lenkų kultūros atitolęs pusbrolis Petras. Atsiminimuose Šaulys nurodė, jog būdamas šešiolikmetis paruošė savo pirmąją žinutę spaudai – „Vienybei lietuvininkų“, kurioje papasakojo apie Palangos progimnaziją.

Beveik iki pat studijų didžiulės įtakos Šauliui turėjo, kaip jis pats rašė, dėdė, „gerosios pamotės“

Lietuvos atstovas prie Šventojo Sosto J. Šaulys. Kaunas 1930 - 1933 m. (LCVA 0-081186.)

Liudvikos Stanelaitytės giminaitis Pilypas Būdvytis – „labai linksmas, šviesus ir geras lietuvis patrijotas“. Pas šį lietuviškose dabartinės Baltarusijos parapijose dirbusį kunigą jaunas žmogus net keletą kartų ilgai svečiavosi ir įdėmiai studijavo lietuvišką spaudą. Apie 1900-uosius metus į Šaulio rankas pateko pilnas „Aušros“, o pas dėdę – ir trijų metų „Varpo“ komplektas. Pokalbiai su bendramoksliais, su dėde, perskaityta lietuviška spauda įkvėpė jauną žmogų.

Užsienio reikalų ministerijos tarnautojai. Antroje eilėje trečias iš kairės Lietuvos atstovas prie Šventojo Sosto J. Šaulys. Kaunas 1929 m. (LCVA P-20768.)

1899 m. Šaulys ėmė rašyti į dėdės bendramokslio Juozo Tumo-Vaižganto redaguojamą „Tėvynės sargą“. Tų pačių metų rudenį jis paliko Vilniaus kunigų seminariją. Manoma, kad jis buvo išvartas dėl lietuviškos veiklos, bet turbūt niekada nesužinosime tikrųjų šio įvykio aplinkybių. Įdomu, kad 1948 m. atsiminimuose apie studijas seminarijoje jis išvis neužsimena... Svarbu paminėti, kad rektorius Karolis Bajko atleidimo rašte trečio kurso seminaristą pagyrė už „didelę pažangą“, pavadino „gabių, gero elgesio ir stropių“ – paprastai oficialiai arba neoficialiai už prasižengimus šalinant moksleivį, taip nekonstatuojama.

Pats Šaulys aktyvų įsitraukimą į lietuvių visuomeninį gyvenimą datavo 1900–1901 metais. Nutrūkus studijoms seminarijoje, jis tapo Vilniaus inteligentijos ir jaunimo mylimu lietuvių kalbos mokytoju. Be to, prisidėjo steigiant Lietuvos demokratų partiją, dalyvavo parenkant Vinco Kudirkos paminklo projektą. Jau tuo metu jis pradėjo bendrauti su žinoma rašytoja ir mecenate Gabriele Petkevičaitė-Bite bei būsimuoju Lietuvos Tarybos kolega Jonu Vileišiu, kuriuos abu ilgus metus vadino artimais draugais ir bendraminčiais.

Nuo 1903 m. liepos Šaulys vieneriems metams iš Jono Biliūno ir Juozo Bagdono perėmė „Varpo“ ir „Ūkininko“ redagavimą, kurį laiką gyveno Tilžėje ir Stumbriagiryje netoli Pagėgių. Būtent tuo laikotarpiu jis pradėjo pirmąjį dienoraštį. Imtis užrašų paskatino vienatvė, būtinybė atsiverti ir pasiguosti: „Neturėdamas su kuo išsipasakoti, užsimaniau vesti užrašus. Čia liesiu visa, kas šopės ir slėgs širdį... čia aidės gal ir visi mano darbų ir pasielgimų motyvai, – ir tik užrašai, tikiuos, galės būti geriausiu ir teisingiausiu teisėju mano darbų, mano psichologijos, jei to kuomet nors prireiktų“. Patyrę redakcijos darbuotojai laikėsi griežtos konspiracijos, bendravo

ypač santūriai, nepatikliai sutiko ir dažnai kritikavo reiklų naujoką, norėjusį pakeisti laikraščio rengimo tvarką ir turinį. Taigi Mažosioje Lietuvoje jaunam maksimalistui dažnai kildavo sunkių, stiprių emocijų: „Erzinte erziniu savo nervus...“, „O jausmai, jausmai... nesuprantami, nepermanomi kilnoja krūtine... ir veržia, sunkiai veržia, sleigia... Jaučiuos užsidėjęs sunkią našą-jungą, pats teip silpnas dar tebebūdamas... jaučiuos keistai, jaučiuos vienas, kalinys. Sunkūs jausmai...“, „Širdį kaip vertė veria“. Šiuo laikotarpiu Šaulys nemažai susirašinėjo su redakcijos bendradarbe Morta Zauniūte, laisvalaikio bendraudavo su filosofu Vydūnu.

Netrukus Šaulys gavo „Žiburėlio“ stipendiją ir išvyko studijuoti į Berno universitetą. Redaguodamas laikraščius, pradėjo orientuotis į šveicarų spaudą. Anot tekstologės Romos Bončkutės, jis ėmėsi lietuvių kalbos rašybos vienodinimo, ypač rūpinosi kruopščia korektūra, pakeitė „Varpo“ formatą ir paruošė formuliarą, pagal kurį turėjo būti rengiami šio leidinio maketai. Siekdamas publikacijų kokybės, redaktorius vengė pasikartojančio turinio ir nebeaktualių tekstų, prastos poezijos, pradėjo skiltis „Mokslas“, „Menas“, „Feljetonas“. Derinti studijas su redakcijos darbu sekėsi sunkiai: „Tikėjau galėsiąs ir mokyties, ir redakciją vesti. Ne taip atsitiko. Apie mokslą nė kalbos negalėjo būti, kuomet redakcijos reikalai visą prislėgė laikė... Negalėjimas mokslu užsiimti slėgė, kankino, nervavo – ir tai teipgi nemaža laiko suėsdavo: užeidavo tarpai, kuomet dienų dienomis taip morališkai sunykdavau, jog formališkai negalėjau nieko veikti...“. 1904 m. vasarą jis perdavė redakcijos darbą Jonui Vileišiui ir grįžo į Berną kartoti pirmojo studijų kurso.

Dienoraštyje minima, kad apie spaudos draudimo panaikinimą Šaulys pirmiausiai sužinojo iš Biliūno: „Žinoma, nepatikėjau ir rašydamas apie tai Bitei iš Leipcigo, kiek įmanoma, šiaip išsitariau: neįtikėsiu, kol kaip anas Tamošius, patsai, piršto neįbesiu“. Tik atvykęs į Tilžę ir 20. V. gavęs iš P-čio [Jono Vileišio] iškarpą iš „Виленский Вестник“ galutinai tepatikėjau. Patikėjau, bet nepradžiugau ir žinią priėmiau visai šaltai“. Pradedant organizuoti „Vilniaus žinių“ leidybą, Šaulys laikėsi atsargiai, suvokdamas, kad rusų valdžia dabar gaus galimybę kontroliuoti spaudą. Ilgainiui toks nepasitikėjimas atslūgo ir jis suvokė didžiules panaikinus spaudos draudimą atsivėrusias naujas galimybes. Jis iki pat Pirmojo pasaulinio karo rašė į lietuviškus laikraščius, per tuos penkiolika metų pasinaudodamas apie šešiasdešimt slaptyvardžių. Nuo 1914 m. vasaros žinomas publicistas daugiau nei metus

kartu su Jokūbu Šernu Vilniuje redagavo „Lietuvos žinias“.

Jau iš 1903–1904 m. dienoraščių ir laiškų akivaizdu, kad Šaulys – mąslus, vienišas, drovus, individualistinės ir intravertiškos prigimties žmogus. Lietuvių demokratų partijoje jis pabrėžė savo atskirumą, „nematydamas joje darbo gyvumo“ jautėsi idėjiškai radikalesnis, tad galvojo apie išstojimą, o vėliau jokioms partijoms nebeprisiklausė. Dar Vilniaus kunigų seminarijoje Šaulys studijavo kartu su Vincu Mickevičiumi-Kapsuku, vėliau Berno universitete prie jų prisidėjo Augustinas Janulaitis. Trys bičiuliai kartu dalyvavo visuomeninėje veikloje, iš pradžių laikėsi panašių nuosaičių kairiųjų idėjinių pozicijų, tačiau galbūt kaip tik Šaulio individualizmas ir santūrumas apsaugojo jį nuo radikalėjimo, ištikusio Vinco Kudirkos-Kapso bendravardį ir buvusį pasekėją.

Lietuvos diplomatinė misija Lenkijoje. Iš kairės nenustatytas asmuo M. Velykis V. Daumantas J. Šaulys 1919 m. (LCVA F. 383 ap. 7 b. 64 I. 231.)

Redaguojant lietuvišką spaudą, Šaulio iniciatyvumas, ryžtas derėjo su nepasitikėjimu savimi, nerimu dėl ateities. Anksti netekęs mamos, jau patyręs nusivylimą ir nepriteklį, priklausydamas nuo kitų globos, Bekampio slaptyvardį dažnai naudojęs publicistas studijų pradžioje dramatiškai žvelgė į ateitį: „Daug galvoju, daug svarstau, o susitikęs veidas į veidą su baisia priklikimo šmėkla – dažnai ir nusipurtau“.

Berno laikotarpis kone visiškai praslysta pro tyrinėtojų akis, nes medžiagos apie jį liko mažai. Akivaizdu, kad tai buvo nelengvas, tačiau turiningas kultūrinis ir akademinis žinių kaupimo metas. Po jo Šaulio nuotraukose jau matome studijų metais Vagnerio operas dievinusį ir asmeninę biblioteką formuoti pradėjusį susikaupimu ir santūria oria laikysena žavintį džentelmeną. 1912 m. baigęs studijas ir įsidarbinęs Vilniaus žemės banke, vienas iš pirmųjų iš valstiečių kilusių lietuvių diplomuotų ekonomistų ir filosofijos mokslų

daktarų tapo laukiamu tautiečių susibūrimų dalyviu. Toje pačioje įstaigoje tarnavo, tuose pačiuose vakaruose svečiuodavosi kiti du būsimieji Lietuvos Tarybos nariai: Mykolas Biržiška ir Pirmojo pasaulinio karo metais artimu bendraminčiu tapęs Antanas Smetona.

Laiškuose Zauniūtei Šaulys ne kartą skundėsi, jog rašyti jam sekasi sunkiai: susikaupti prie teksto, nušlifuoti mintį reikėdavo nemažai laiko. Kaip paradoksaliai besikambėtų, susidaro įspūdis, kad žinomas publicistas, politinių ir diplomatinė dokumentų autorius neretai imdavosi rašyti, vedamas ne įkvėpimo, o pareigos – turėdamas užduotį. Iš vėlesnių užrašų ir publicistinių tekstų matome, kad Berne susiformavo konkretus, faktografinis, argumentuotas, retai emocijomis žaižaruojantis jo rašymo stilius.

Pirmojo pasaulinio karo metais vokiečiams okupavus Lietuvą, 1915 m. spalį Šaulys vėl nutarė pradėti asmeninius užrašus: „Nesant vietinės chronikos, t. y. spaudos, užrašai reikia vis dėlto pradėti vesti. Žmogus esi liudininku daugybės atsitikimų, kurie reikia būtinai žymėti, kad nepranyktų istorijai“. Tiesa, įkvėpimo, o gal ir laiko užteko neilgam: iki 1916 m. gegužės parengė tik penkis įrašus, nedidelį šeštąjį pridūrė 1918 metų liepą. Daugiausia vietos jame skirta Pirmojo pasaulinio karo apraiškomis ir lietuvių politinei veiklai Vilniuje. Keletas tolimesnių gana nedidelių dienoraščių buvo skirta diplomatiniam darbui: tarnybinėms kelionėms, susitikimams, pasitarimams. Netgi įtvirtinus Nepriklausomybę, pirmasis Lietuvos Respublikos diplomatas ir toliau nuolat nerimaudavo, jausdamasis ankstesniuoju Bekampiu. Jis ne iš karto sulaukė pripažinimo Lietuvos diplomatinėje tarnyboje, neturėjo savo namų.

Nuosekliai, ilgainiui ir kasdien, netgi jei tegalėdavo konstatuoti, kad neįvyko nieko įdomaus, Šaulys ėmė pildyti dienoraštį nuo 1930 metų. Įrašai trumpėjo, ėmė panašėti į įvykių chronologiją ir neretai tilpdavo į kelias eilutes, netgi į vieną ar dvi glaustas frazes. Iki tol postūmiu sugrįžti prie dienoraščio tapdavo paskyrimas į kitas pareigas, naują tarnybos vietą, poreikis užfiksuoti susitikimus, svarbius darbus arba būtinybė pasidalinti asmeniniais išgyvenimais po stipraus dvasinio sukrėtimo.

1919 m. rugsėjo 6 d. Šaulys vedė irgi Berno universitete studijavusią Kazimierą Celinską. Detalės apie šeimą dienoraštyje išnirdavo retkarčiais tarp minimų miestų, kelionių, susitikimų, pasitarimų, daugybės Lietuvos ir užsienio politikų bei diplomatų pavardžių. Iš santūrių įrašų matome uždara, bet atidų, rūpestingą, netgi kiek globėjišką šeimą vyrą.

1921 m. spalio pradžioje, atstovaudamas Lietuvai Italijoje, Šaulys pradėjo specialų vienam žmogui skirtą dienoraštį – Romoje gimė dukra Birutė Janina. Birutės vardą jai pasiūlė tėtė. Visą gyvenimą Šaulį supo išsilavinusios ir simpatingos moterys, tačiau tik dukrai pavyko jau trečią pažinties dieną užkariauti jo širdį visam gyvenimui: „Užėjęs pas Kazę, daug kalbuos“ su Birute: man daro didelio džiaugsmo žiūrėti į ją, o kai verkti pradės – raminti. Paimi už rankučių, o su pirštu imi pamažu kasyti smakrelį – tai pamažu nutyla ir užmiega. Mažutis, malonus sutvėrimėlis!“. Metus tėtė žymėjosi visus svarbesnius mažosios mergaitės gyvenimo įvykius, dar keletą mėnesių pildė tą patį sąsiuvinį 1929 metais, kai po pertraukos dukra apsi- gyveno su juo.

Šaulį labai sukrėtė sunki nepagydoma žmonos liga. 1925 m. rugpjūtį Palangoje jis šeštą kartą ėmėsi dienoraščio, kurį pradėjo, atrodo, būtent nevilties valandą: „Dieve, kaip esu ir jaučiuos vienas! Gyveni- mas sugriautas – ir vis bekampis ir klajūnas... trošku, kartais vos valdau nervus. Vėl imuos geriausias savo draugės – plunksnos. Gal lengviau bus, jei vienatvės valandomis, vedžiodamas tave, išliesiu savo mintis, jausmus į kantrųjų popierių!.. Buvau jau kelis kartus bemėginąs vesti dieną. Ir vis neištesėdavau. Kaip gailu! Kiek dingsta šiaip iš atminties atsimintinų dalykų. “Kazimierą Šaulienę Krokuvoje ėmė slaugyti jos sesuo Janina Kšyštalavičienė, kurios šeimoje apsigyveno ir krikšto dukra Birutė Janina. Šaulys, žinojo, kad žmonos liga nepagydoma: „dar ir baisiau, kad nieko negalima padėti, to baisumo pašalinti...“. Vis dėlto keletą metų, ypač iš pradžių, vylėsi žmonos sveika- tos pagerėjimo: susirašinėjo su jos artimaisiais ir su ja, sapnuodavo.

Iškalbingas dukros ketvirtojo gimtadienio įrašas: „Ir kada aš, Birutėle, galėsiu Tave vėl pas save pasiimti?! Gi Tavo motutė!.. Ar beduos Dievas jai sveikatos, ar beteks vėl kartu visiems trims sueiti?! Kas žino? Viskas Dievo apvaizdos rankose.... Linkiu bent Tau, Birutėle, šią dieną sveikai augti, ne- pritirti vargo ir tapti naudinga savo tautai ir savo visuomenei. Stengsiuos Tau, kiek pats galėdamas, padėti atsiekti lengviausiu būdu gyvenimo tikslą“. Šaulio dienoraštyje yra daugybė liudijimų apie dukrą, pagal kuriuos galime atsekti svarbius jos gyvenimo įvykius, netgi pirmą ilgą pokalbį su tėte apie mylimą žmogų. Jis visą gyvenimą nuosekliai siekė, kad dukra ne tik išmoktų užsienio kalbų, bet ir gerai kalbėtų lietuviškai, gerbtų lietuvių kultūrą.

Šaulys nuolat semdavosi žinių iš kultūros ir mokslo pasaulio, ypač mėgo operą, kiną, proistorę.

Kino teatruose jis žiūrėdavo pačius įvairiausius filmus: ne tik europinį, bet ir Holivudo kiną, ne tik dramas su žymiaisiais to meto aktoriais, bet ir „Disnėjaus“ studijos animaciją apie elniuką Bembį. Lankėsi ir tikroje kino studijoje, kurioje kartu su antrąja žmona, Mafalda Salvatini, pakvietė jį apsi- lankyti šios operos solistės scenos partneris, operos įžymybė Beniamino Gigli.

1931 m. lapkričio pabaigoje Šaulys antrą kart atvyko vadovauti Lietuvos pasiuntinybei Ber- lyne. Po pusantro mėnesio Didžiosios Britanijos ambasadoje lietuvis sutiko italų kilmės operos dainininkę Mafaldą Salvatini. Po poros savaitių jau užsuko išgerti arbatos jos namuose. Dar po trijų dienų, 1932 m. vasario 5 d., stebėjo ją Ber- lino vokiečių operoje, dienoraštyje santūriai konstatuodamas, jog „įspūdis neblogas“. Nuo tada jiedu drauge praleisdavo daugybę laiko, o rudenį jau ėmė kryptingai artėti prie santuokos. Karjerą baigiančios operos primadonos Salvatini ir Šaulio gyvenime buvo giminingų patirčių: našlaitė, rūpestingiems globėjams ir mecenatams padedant, tolimesnę sėkmę susikūrė savo talentu ir darbu, po nesėkmingos santuokos augino du sūnus.

Šaulys ir Salvatini daug laiko praleisdavo vaikščiodami Berlyno parkuose, kartu lankydavo operos ir teatro spektaklius, koncertus, kiną, abu mėgo skaityti. Palengva vienas kitą supažindino su vaikais, draugais, kolegomis. Po gruodžio 7 d. įvykusio Lietuvos pasiuntinybės priėmimo pusė Šaulio dienoraščio įrašo skamba taip: „Daugiau nei 200 svečių. Ačiū M. S. pagalbai, salionai buvo labai gražiai išpuošti“. Jiedu susituokė 1933 m. rugsėjo 19 d. ir pragyveno darniai, atrodo, kad ir laimingai penkiolika metų. Šaulio užrašai neparodo stiprių jausmų – jų bendrystė, ko gero, buvo brandi ir rami. Žmona jam suteikė stabilaus šeimos gyveni- mo, rūpinimosi vienas kitu džiaugsmą.

Šeimai įsigijus vilą Lugane, jau sulaukęs šešiasdešimtmečio žmogus 1939 m. rudenį pagaliau įsikūrė savo namuose. Juose atsirado vietos ir bib- liotekos kambariui, kuriame diplomatas prisėsdavo prie darbų, rašydavo laiškus, skaitydavo mylimas knygas. Žinomas lituanistikos kolekcininkas per 45 metus sukaupė 3000 tomų lituanistinių ir 1000 tomų proistorės leidinių, apie 100 žemėlapių. 1938 metais Vytauto Didžiojo universiteto bibliotekai jis padovanojo 644 leidinius. Didžiumą Šaulio asmeninio rinkinio 1952 m. įsigijo Pensilvanijos universiteto biblioteka, o pavienių knygų yra ir Vilniaus saugyklose.

J. Šaulį nuolat supo įvairiausių žmonių panopti-

Lietuvos atstovas Vokietijoje J. Šaulys įteikęs kredencialus. Vokietija 1931-1938 m. (LCVA P-08870.)

kumas. Dienoraštis pateikia didžiulį pavardžių kaleidoskopą, kuriame figūros nuolat keičiasi. Nuo pat aštuonerių metų amžiaus Šauliui nuolat tek- davo keliauti, netgi persikelti iš vienos valstybės į kitą, vien Šveicarijoje jis gyveno triskart, o Itali- joje dukart. Nuolatinės permainos atitolindavo vienus žmones ir suvedavo su kitais. Lietuvos valstybingumo metais jis artimai bendravo su Mykolu Velykiu, Smetonų, verslininkų Artūro ir Eugenijaus Langių šeimomis, giminaičiais kunigais Petru Kožukauskū ir Petru Šaulevičiumi-Šauliu. Galbūt Lietuvos Taryboje užsimezgė jo ilgametė bičiulystė su prelatu Kazimieru Steponu Šauliu – bendrapavardžius pažįstami šmaikščiai vadino „broliukais“. 1945 m. kovą Kauno arkivyskupijos generalvikaras kreipėsi į Šveicarijos pareigūnus, prašydamas leisti įsikurti šioje šalyje, nurody- damas Jurgį Šaulį kaip žmogų, kuris prisiima už jį atsakomybę. Bendrapavardis diplomatas mielai ėmėsi šios pareigos ir atvykus nemažai pagelbėjo, įsikuriant tame pačiame mieste. 1945–1948 m. jiedu dažnai susitikdavo.

Didžiulį įspūdį daro margas sąrašas žmonių, su kuriais Šauliui oficialiai arba privačiai teko bendrauti: nuo dviejų popiežių, Eugenio Pacelli, būsimąjo Pijaus XII ir Achille Ratti, Pijaus XI iki nepatraukliausių diktatorių, nuo iškilų tarptautinės politikos architektų iki garsių automobilių lenktynininkų, nuo operos legendų iki kurybingų mokslininkų, nuo senųjų žymiųjų Europos aristokratų šeimų iki sumanių verslininkų. Visą gyvenimą Šaulį labiau traukdavo prie žingeidžių ir sėkmingųjų, tačiau dienoraštyje niekada nerasime arogancijos gaidelių, kalbant apie kuklesnius gyvenimo pakeleivius. Jis buvo giliai demokratiškas žmogus. Nuolat sekdamas tarptau- tinius įvykius, valstybininkas norėjo, kad Lietuva nepalaikytų glaudžių ryšių nei su Vokietija, nei su Sovietų Sąjunga. Nuo pat Pirmojo pasaulinio karo metų iki Antrojo pasaulinio karo pabaigos Šaulys buvo vadinamosios „Vidurio Europos“ koncep- cijos šalininkas: manė, kad mažesniosios Rytų ir Vidurio Europos šalys turėtų glaudžiai bendradar- biauti, drauge sudarydamos atsvarą didžiosioms kaimynėms. Jis siekė gerų dviejų katalikiškų,

giminingų valstybių, Lietuvos ir Lenkijos, santarvės, pats dalyvavo keliose abiejų šalių dery- bose. Šaulys neabejotinai giliai nusivylė, nesulaukęs nei svaraus tautiečių palaikymo, nei lenkų politikų geranoriškumo. Šis lietuvių diplomatas gyveno Italijoje, į valdžią ateinant Musoliniui ir Vokietijoje Hitleriui, tad anksti perprato totalitarizmo kelia- mus pavojus.

Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, pasiuntinys Varšuvoje Šaulys buvo tarp paskutiniųjų diplomatų, išvykusių iš Lenkijos sostinės, artinantis Vokietijos kariuomenei. Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarą labai sukrėtė jos sovietinė okupacija. Nuo to laiko svarbiausi emocijų prasiveržimai jo dienoraštyje susiję su naujienomis iš Tėvynės: apie sovietų, vėliau vokiečių savivalę, represijas, karinius susidūrimus, galų gale reokupaciją. Lietuvos diplo- matijos šefo pavaduotojas, nuo 1941 metų gruodžio keturis metus ėjęs šefo pareigas, nuolat klausyda- vosi radijo, tardavosi ir susirašinėjo su kolegomis lietuvių, latvių, estų, lenkų diplomatais ir sekė nau- jienas iš Tėvynės. Jo 1944 m. liepos 11 dienos įžvalga „bus sunki kova už nepriklausomybę...“ patvirtino tolimesnę Lietuvos istoriją.

Paskutiniais gyvenimo metais Šaulys jau mažiau dalyvavo egzilinėje diplomatinėje veikloje. Nemažai laiko užimdavo tradicinė namų kasdienybė, juolab kad nuo 1944 m. pablogėjus sveikatai, teko gyventi lėčiau, atsargiau. Kita vertus, jis tapo egzilinės diplomatijos patriarchu: buvo vienintelis Lietuvos Tarybos narys, nekliudomai tęsiantis diplomatinį darbą. Šaulys dalyvavo rengiant 1946 m. Berne įvykusį lietuvių diplomatų susitikimą, lankėsi ir kituose, prisidedamas prie pastangų siekti Lietuvos valstybingumo atkūrimo. Nuolat prisėsdavo ir prie asmeninių užrašų, paskutinis jo įrašas – 1948 m. spalio 17 d. Dienoraščio tekstas staiga nutrūko, nes jau kitą dieną Šaulys paliko šį pasaulį.

Intravertiško, atsargaus ir santūraus žmogaus rankraštis ne tik daug atskleidžia, bet ir nemažai paslepia. Jame liko daug nepapasakotų, probėgšmiai paminėtų faktų, neužfiksuota netgi profesijos „druska“ – atsakomybė, rutina, įtampa, nuolatinis analizavimas ir susirašinėjimas. Šaulio dienoraštį skaitant, lengva apsigauti, kad diplomatų darbas lengvas ir nerūpestingas: užbėgimai pas įtakingus politikus ir užsienio kolegas, priėmimai, pasisėdėjimai, daugybė laisvalaikio. Akivaizdu, kad jo profesinė, o neretai ir gyvenimo kasdienybė buvo daug sudėtingesnė ir turiningesnė, negu liudija dienoraštis. Vis dėlto ten randamus fak- tus galime papildyti atsivėrimais asmeniniuose Šaulio laiškuose, neblogai išlikusia diplomatinio susirašinėjimo medžiaga. Tolimesni šio valsty- bininko biografijos tyrinėjimai neabejotinai leis pamatyti ir naujų jo asmenybės briaunų.

101-OSIOS VASARIO 16-osios metinės Šveicarijoje

ŠLB info

Aktorė ir režisierė V. Kochanskytė, pianistė E. Zizaitė ir solistė G. Zeicaitė
"Lietuviškų romansų vainikas"

Šimtąją Vasario 16-ąją atšventę Rapperswil pilyje, 101-ųjų metinių minėjimui vėl sugrįžome į tradicinę vietą Ciuriche. Šventėje dalyvavo apie 100 tautiečių su savo atžalomis. Kaip visad ta proga susitikimo programa tęsėsi visą dieną.

Šv. Mišias už Lietuvą ir Šveicarijos lietuvius Marijos Lourdes katalikų bažnyčioje aukojo kunigas iš Lietuvos dominikonas Saulius Rumšas. Jam talkino Mantė Lenkaitytė Ostermann su parengtais Mišių eigos lankstinukais. Maldą giesmėmis ir sakralinės muzikos melodijomis palydėjo solistė Giedrė Zeicaitė ir pianistė Edita Zizaitė. Šv. Mišių auką tradiciškai užbaigėme giesme "Marija Marija".

Kol tėveliai posėdžiavo metiniame ŠLB narių susirinkime, viešintis teatrinis-muzikinis trio, vadovaujamas aktorės ir režisierės Virginijos Kochanskytės, Mažojoje salėje vedžiojo mūsų vaikus Vinco Kudirkos takais, mokėsi giedoti Lietuvos valstybės himną ir dainuoti lietuviškas daineles. Po šventinių pietų mažiesiems dalyviams mamos - Rasa Puišytė Rückert ir Sonata Žabulionienė parengė programą, kurią pravedė patys tėveliai.

Vasario 16-osios minėjime tradiciškai dalyvavo mūsų artimiausi draugai ir bičiuliai. Iš Ženevos atvyko Lietuvos Respublikos nuolatinės atstovybės Ženevoje vadovas ambasadorius Andrius Krivas su ponia Rūta, LR konsulas Eduardas Petkevičius

su ponia Rita, LR garbės konsulas dr. Graziano Pedroja su ponia Inga ir Šveicarijos parlamentinės grupės ProBaltikum sekretorius Hans Graf. Sveikinimo kalbas šventiškai palydėjo fortepijoninio Vilmos ir Daniel Zbinden dueto atliekami M.K. Čiurlionio kūriniai.

Meninė šventės dalis mus nukėlė į tarpukario Lietuvą. Šaunusis trio – aktorė ir režisierė Virginija Kochanskytė, solistė Giedrė Zeicaitė ir pianistė Edita Zizaitė – padovanojo žiūrovams kamerinį muzikinį spektaklį "Lietuviškų romansų vainikas". Drauge paklajojome po Lietuvos laikinosios sostinės meno salonus, pasiklausėme A. Kačanausko, J. Tallat-Kelpšos, A. Raudonikio romansų, B. Dvariono fortepijoninių bei mažai žinomų Vinco Kudirkos saloninės muzikos kūrinių. O taip pat išgirdome lietuvių literatūros klasikų: Maironio, K. Binkio, J. Tumo -Vaižganto, J. Aisčio, B. Brazdžionio ir S. Nėries kūrybos perliukų. Laikmečio įvaizdį padėjo sukurti salono dekoracijos ir aktorių dėvimi XX a. trečio ir ketvirto dešimtmečio kostiumai. Per istorinių kultūros faktų sanpyną atsiskleidė tarpukario Lietuvos istorija, laikmetis ir asmenybės, kurios dėjo pagrindus Lietuvos profesionaliai kultūrai ir menui.

Iki vėlumos užsitęsė dainos ir pokalbiai, o ištvermingiausi dar ryžosi viešioms parodyti vakarinį Ciurichą.

Vasario 16 - osios minėjimo dalyviai po spektaklio

Klausomės Čiurlionio. V ir D. Zbinden groja keturiomis rankomis

Kamerinis muzikinis spektaklis "Lietuviškų romansų vainikas"

ŠLB nariai su kunigu dominikonu Saulium Rumšu po šv. Mišių Marijos Lourdes katalikų bažnyčioje Ciuriche

Į TRADICINĮ BĖGIMĄ "GYVYBĖS IR MIRTIES KELIU" šiemet įsijungė ir vaikai

ŠLB info

Kaip greitai gimsta tradicijos priklauso ir nuo jų reikšmės. Žuvusiųjų 1991 m. sausio 13-ąją pagerbimo bėgimas prasidėjo jau 1992 m., ir kasmet jame dalyvaujančiųjų skaičius tik didėja. Įsijungia vis daugiau dalyvių Lietuvoje ir užsienio lietuvių bendruomenėse. Sausio tryliktoji tapo Laisvės gynėjų diena, bėgimui prigijo pavadinimas „Gyvybės ir mirties keliu“, turi savo simbolį – *neužmirštuolę* ir tradicinę trasą Vilniuje: nuo Antakalnio kapinių iki Televizijos bokšto, kurį ginant žuvo 14 žmonių.

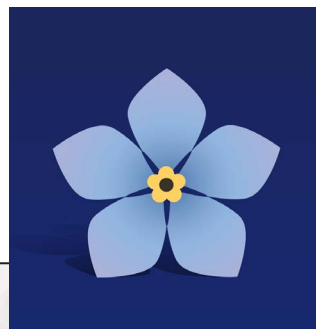
Šveicarijos lietuviai įsijungė į šį bėgimą Ciuriche 2017 m. Šios akcijos iniciatorius Arūnas Vismantas išrinko trasą, panašią kaip Lietuvoje (apie 9 km), einančią Ciuricho ežero pakrante link senamiesčio. Šiemet į bėgimą įsijungė ir sambūris „Aktyvus vaikai“, bėgdami apie 2 kilometrus. Visi registruoti dalyviai buvo apdovanoti tokiais pat medaliais, kaip ir kiti bėgikai visame pasaulyje. Džiaugiamės prigijusia tradicija Ciuriche ir kviečiame šiuo pavyzdžiu pasekti tautiečius kituose Šveicarijos miestuose.

Tai yra prasminga akcija pagerbiant mūsų Laisvės gynėjus.

Sausio 13-osios atminimo
ženklas - Neužmirštuolė

Kiekvienam po medalį nuo Lietuvos. R. Rückert šeima

Sausio 13-osios bėgimo dalyviai ir palaikantys ŠLB nariai

Laiko tėkmę pastebime per kalendorines šventes "PAGRANDUKE"

Agnė Erickson

Agnė Erickson

Lituanistinis darželis - mokyklėlė "Pagrandukas" Ciuriche buria jaunas šeimas su vaikučiais, ugdo lietuviškai kalbančius, kūrybingus, mylinčius Lietuvą ir puoselėjančius savo tautos tradicijas mokinius.

Šiuo metu "Pagranduką" lanko 29 vaikučiai: 23 iš jų yra mažųjų ir 6 vaikučiai didžiųjų, 5-10 metų, grupėje. Mūsų darželis - mokyklėlė paskutiniaisiais metais ypatingai atjaunėjo; į Šveicariją atvyksta vis daugiau jaunų šeimų, dėl to mažųjų, iki 5 metų amžiaus, grupė yra tikrai gausi. Vyresni vaikai mokyklėlėje mokosi rašyti, skaityti, bendrauti lietuvių kalba. Mažųjų grupėse vaikai mokosi žaisdami, daro daug kūrybinių darbėlių. Drauge minime Lietuvos valstybines šventes, švenčiame lietuviškas kalendorines šventes ir, žinoma, kuriame savas tradicijas. Štai įspūdžiai iš kelių 2019 m. švenčių ir renginių, kuriuose dalyvavo mūsų "Pagranduko" mokiniai.

Užgavėnės

Lietuviškų Užgavėnių šventimas Ciuriche jau tapo gražia tradicija. Šiais metais žiemos kartu išvaryti susirinko per 40 žmoniukų! Kartu su Lašininu ir Kanpinu šokom, dainavom, žaidėm, skaniausių blynų privalgėm ir Morę sudeginom! Tikrai galim patvirtinti - žiema buvo išvaryta ir pavasaris atėjo!

Lašininis, Kanpinis, Morė ir visas pulkas šventės dalyvių

Velykos

Velykinis susitikimas „Pagranduke“ – be abejonės yra vienas laukiamiausių metų įvykių. Visi žino, kad čia bus ir dainelių, ir žaidimų, ir žinoma, margintų kiaušinių mūšis bei vaisės. Kartą atvykę – visuomet nori sugrįžt. Malonu buvo matyti besišypsančius, laimingus mažųjų veidukus ir pabendrauti su tautiečiais.

Šventės akimirkos. Šventės dalyvių nuotraukos

Rudenėlio šventė

Nuosabų, saulėtą ir šiltą sekmadienį susirinkom kartu pasidžiaugti rudeniu ir jo atneštom gėrybėm. Šventė prasidėjo žaidimu: vaikai gavo popieriuje pavaizduotų medžių lapų piešinukus ir turėjo surasti juos parke. Ši užduotis vaikams labai patiko ir buvo įvykdyta su didžiu džiaugsmu. Apžiūrėdami surastus lapus bei giles, kalbėjomės apie medžius ir bandėm prisiminti ar atspėti jų pavadinimus.

Toliau apžiūrėjome rudens gėrybių parodą. Bendrai sunėstos daržovės, vaisiai, riešutai ir kitos gėrybės papuošė stalą ir kvietė vaikus susipažinti. Kartu šnekėjome apie rudenį, jo ypatumus, spėliojome, kas tai buvo išdėliota ant stalo ir kur, kaip jie auga. Vaikai dalinosi savo žiniomis, pasakojo kokias daržoves ir vaisius augina jų tėveliai ir seneliai.

Po to sekė tradicinis rudenių skulptūrų iš pateiktų rudenių gėrybių meistravimas. Vaikams ši dalis visuomet būna įdomiausia. Jų fantazija tikrai neturi ribų: po valandėlės visi stebėjomės sukurtais „sedevrais“: avytėmis, laiveliais su keleiviais, visokiais baidyklukais ir stebuklingomis būtybėmis.

Pavargę nuo žaidimų ir darbėlių visi smagiai vaišinomės ant laužo keptomis dešrelėmis, susineštais valgiais ir pyragais. Po vaišių tėveliai galėjo pabendrauti, o vaikai pasėlti kartu parke bei šalia esančioje žaidimų aikštelėje.

Šventės akimirkos. Šventės dalyvių nuotraukos

Susitikimas su eilių knygelės "PAKELIUI SU VAIKYSTE" autore

Agnė Erickson

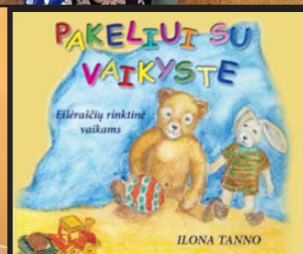
Lituanistinis darželis-mokyklėlė "Pagrandukas" 2019 m. spalio 27d. sukvietė vaikučius ir jų tėvelius į Ilonos Tanno knygelės "Pakeliui su vaikyste" pristatymą.

Ilona Tanno yra muzikos pedagogė, gyvena Rapersvilyje ir augina dvynukus, kurie ją įkvepia ir motyvuoja kūrybai. Tapus mama, atsirado noras dėlioti žodžius į prasmingus vaikiškus posmelius, iš kurių ir gimė eilėraščių rinktinė vaikams.

Ilona jau ir anksčiau lankėsi darželyje ir vedė poezijos pamokėles, tad vaikučiai nekantriai laukė naujo susitikimo.

Į susitikimą su knygelės autore susirinko per 30 žiūrovų! Kartu dainavome, klausėmes smagių eilių, bendravome. Muzikos garsai ir eilės užbūrė mažuosius dalyvius ir įtraukė į pasakišką poezijos karuselę. Norintys galėjo įsigyti knygelę ir kaskart atgaivinti susitikimo džiaugsmą skaitydami namuose vieni ar su tėveliais. Po to, kaip visada, pokalbius pratęsėme prie vaišių stalo.

Esame labai dėkingi Ilonai už jos viešnagę ir laukiam naujų knygelių!

Knygelės pristatymo akimirkos.
Renginio dalyvių nuotraukos

Pirmieji Berno lituanistinio darželio-mokyklėlės "SAULUTĖ" metai

Kristina Vanagaitė-Sevriugina

2019-ųjų sausio 27d. duris atvėrė Berno lituanistinis darželis-mokyklėlė "Saulutė". Tėvelių, kurie noriai skiepia savo atžaloms lietuviybę, dėka šiandien mes galime plačiau puoselėti lietuvių kalbą, tradicijas, papročius, susirinkdami į mokyklėlę. "Saulutėje", yra dvi vaikų grupės, suskirstytos pagal amžių. Mažųjų - "Spinduliukų" - grupėje vaikučiai yra nuo 2,5 iki 6 metų amžiaus, o mokyklinukų grupėje - 6-13 metų vaikai. Grupės susitinka skirtingais sekmadieniais kartą per mėnesį.

Berno "SAULUTĖS" atidarymas. Violetos Vogel nuotr.

Mažųjų grupės vaikučiai susitikimų metu žaidimų pagalba mokosi lietuviškų žodžių, dainuoja, šoka, piešia, žaidžia, vaidina, daro įvairius darbelius. Mokyklinukų grupė pamokėse mokosi pažinti raideles, skaityti, lietuviškai rašyti. Lietuvos Šveitimo, mokslo ir sporto ministerija mums padovanojo vadovėlius ir kitokios mokomosios medžiagos, trūksta - susirankiojame ar susikuriame patys. Pamokėse mintimis nukeliaujame į Lietuvos miestus, įžymias vietas, kalbame apie lietuviškas tradicijas, jų puoselėjimą. Vaikai noriai dalijasi savo įspūdžiais iš viešnagių Lietuvoje. Taip pat nepamirštame padainuoti, pažaišti ir paklausti lietuviškų pasakų.

Pirmi susitikimai abiejų grupių vaikams buvo labai nedrąsūs, kai lietuvių kalba iš šeimininės aplinkos buvo perkelta į platesnį ratą. Šiandien mes jau galime pasidžiaugti, kad vaikai pamokėse kalba lietuviškai laisviau ir bendraudami tarpusavyje nepradeda kalbėti vokiškai. Džiugu, kad tai vyksta Šveicarijoje, Berne.

Kviečiame ir kitus berniečius su vaikučiais prisijungti prie mūsų lietuviybės puoselėjimo.

Berno "SAULUTĖS" vyresnieji mokiniai

Tėvynės pažinimo pamokė

Berno "Saulutės" iškyla į GURTENO kalną

Kristina Vanagaitė-Sevriugina

2 Debesuotą liepos pirmąjį sekmadienį Berno lituanistinio darželio-mokyklėlės "Saulutė" vaikučiai ir jų tėveliai rinkosi neįprastoje vietoje - ant Gurteno kalno. Iškritę keli lietaus lašai mūsų neišgąsdino. Kalno viršūnėje gausus būrys iškylautojų patraukė ieškoti tinkamos stovyklavietės vietos. Ją suradę, maži ir dideli kibome į darbus. Vieni pūtė balionus, kiti dengė stalą ir dėjo vaises, tėčiai rūpinosi laužavieta. Tik patiems mažiausiems buvo leista bėgioti be įpareigojimų.

Baigę ruošos darbus, visi vaikai susirinko pamokai. Pamoka prasidėjo pasisveikinimo dainele. Tada su tėvėlių pagalba pradėjome gaminti skraidykles. Jos pakilusios į dangų ir vaikų klegesys išsklaidė visus debesis; pragiedrėjo, pradėjo šviesti saulutė. Buvo pats laikas pasistiprinti suneštinėmis vaisėmis.

Pilni jėgų mažųjų ir mokyklinukų grupės su savo tėveliais rungėsi estafetėse dėl "Greičiausios šeimos" vardo. Visi stengėsi kuo tiksliau ir greičiau atlikti visas užduotis. Nugalėtojai buvo apdovanoti medaliais. O visiems vaikučiams buvo įteikti pagyrimo raštai už norą mokytis lietuvių kalbos.

Su padėkos žodžiais tėveliams ir palinkėjimais visiems, mažiems ir dideliems, įspūdingai praleisti vasarą, užbaigėme šią nuostabią iškylą ant Gurteno kalno. Tegul tampa „Saulutės“ šeimų tradicija prieš vasaros atostogas abiem grupėm kartu iškylaujant ir puikiai praleidžiant laiką gamtoje.

Berno "SAULUTĖS" iškylautojai. Felikso Ostapenkos nuotraukos

Berno "SAULUTĖ" Gurtenė. Estafetės

Pamokėlė

Kovojam už greičiausios šeimos vardą

Sambūris „AKTYVŪS VAIKAI“ gyvena aktyviai

ŠLŽ info

Rudenėjant, kai maudynių laikas Šveicarijoje baigėsi, sambūris „Aktyvūs vaikai“ sugalvojo kaip pratęsti šią maloniausią vasaros veiklą - jie išsiruošė drauge į Portugaliją mokytis plaukti banglentėmis.

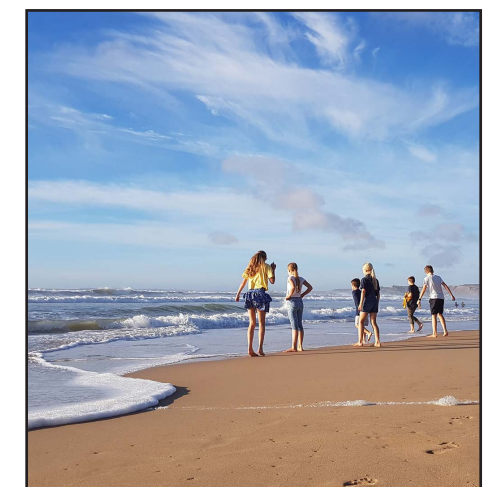
2019 m. spalio 5-15 d. jie Praia dar Areia Branca kurorte įkūrė lietuvių stovyklą, gaudė didžiausias bangas ir turiningai leido mokyklų rudens atostogas.

"Aktyvūs vaikai" su mamytėmis ir banglenčių instruktoriais.

Plaukiojimo banglentėmis treniruotė. Bėnas rodo stovėjimo ant banglentės išmoktą poziciją

Laisvalaikis prie vandenyno

Lapkričio mėnesį „Aktyvūs vaikai“ leidosi į raganišką post – Helovino iškylą po Ciuricho miestą su Cvinglio miesto „žiniuone“ Ilona Katkiene. Pasirodo nelabai pažįstame tą miestą, nes mūsų „Aktyvieji“ jo skesgarviuose ir užkaboriuose rado ne tik aukso, bet ir drakonų!

"Aktyvūs" vaikai su Ilona keliauja po raganišką Ciurichą. S. Damčiko nuotr.

Šveicarijos lietuvių jaunimas mėgsta PROTMŪŠIUS

Dominyka Jusevičiūtė

2 019 m. kovo 15 d. Ciuriche įvyko antrasis Šveicarijos lietuvių protmūšis. Šį kartą susirinko net 21 dalyvis – daugiau nei du kartus daugiau, nei pirmąjį kartą! Pasiskirstę į penkias komandas, Šveicarijos lietuviai rungėsi trijų turų viktorinoje, kurioje klausimai, susiję su lietuvių kalba, istorija ir kultūra.

2019-aisiais, minint *Pasaulio lietuvių* metus, trečiasis turas buvo apie lietuvius pasaulyje. Įtemptoje kovoje paskutiniame ture pergalę iš „JESU“ komandos rankų išplėšė „Rūta“. Tad abi komandos pasidalino pirmąją vietą bei Valstybinės lietuvių kalbos komisijos skirtais prizais. Kad viktorinos klausimai nebuvo labai lengvi, štai trys pavyzdžiai:

1. JAV lietuvis Feliksas Vaitkus (1907-1956) 1935 m. tapo vos šeštuoju pasaulio istorijoje asmeniu, kuris kai ką padarė vienas. Tačiau, nepaisant to, jis yra mažiau žinomas, negu lietuviai, kurie anksčiau tai padarė dviese. Ką vienas padarė F. Vaitkus?

- 1935 metais vienas perskrido Atlantą

2. Aklastotė – tai geležinkelio stotis, į kurią galima įvažiuoti iš vienos pusės, tačiau ne iš kitos – ten geležinkelis pasibaigia ir, įvažiuavę traukiniai, gali tik grįžti atgal. Lietuvoje aklastočių nedaug. Parašykite Lietuvos miestą, į kuriame esančią aklastotę iš artimiausio didmiesčio kasdien kursuoja keleiviniai traukiniai. Kelionė į šį miestą iš to didmiesčio trunka apie pusvalandį. Kuriame mieste yra aklastotė?

- Trakuose

3. 2017-ųjų metų posakiu išrinktas „laikau si kaip Gedimino kalnas“. Kokia šio posakio reikšmė?

- Atkaklumas, laikytis iš paskutiniųjų.

Jei tokie klausimai žadina jūsų smalsumą ir mėgstate rungtyniauti žiniose apie Lietuvą, registruokitės į kitą protmūšį.

Jaunimo protmūšio dalyviai. Dominykos Jusevičiūtės nuotr.

Vaikų koncertas MAMOS dienai buvo pagardintas spektakliu „Spalvų grobikai“

ŠLB info

V aikių koncertas, skirtas *Mamos dienai*, tampa mūsų bendruomenės tradicine švente. Šiais metais į šventę susirinko per 50 dalyvių. Norintys vaikučiai galėjo pasveikinti savo mamytės dainele, eilėraščiu ar pagroję instrumentu.

MAMOS dienos šventės dalyviai ant scenos. S. Damčiko nuotr.

Koncertą pradėjo mini-ansamblis, susidedantis iš Julijos ir Emilijos Erickson, Mariaus Schwörer, Viltės Tirunaitės, Luko Damčiko ir Mato Gaurilčiko, kurie atliko bene žinomiausią dainelę šia proga „Tau mano mamytė“ (eilės K. Kubilinsko). Jiems akomponavo Neringa Balnytė. Fortepijonu kūrinėlius atliko Sophie Schneider ir Joris Šivickas. Benas Šivickas grojo gitara. Marius Schwörer padeklamavo Anzelmo Matučio eilėraščių „Mamytei“, o Matas Gaurilčikas pasekė pasaką „Apie kačiuką ir pupelę“. Dvynukės Julija ir Emilija Erickson padainavo „Aš labai myliu savo mamą“ (muzika ir žodžiai Andriaus Borisevičiaus). Emma Joachim padainavo dainelę vokiškai, o Benita Šivickaitė – angliškai. Visi vaikučiai įteikė savo mamytėms po rožės žiedą, o šventės organizatoriai visiems mažiesiems artistams po lietuvišką šokoladą.

Šventę papildė „Bravo teatro“ iš Lietuvos spektaklis „Spalvų grobikai“. Ryškių spalvų dekoracijos ir interaktyvus spektaklis įtraukė vaikus į dorybių ir ydų dvikovą.

Vieną dieną staiga pasaulyje dingsta spalvos... Išsigandusi Papūga atskrenda su šia žinia pas draugą Pingviną į Antarktidą. Pasirodo, spalvas pagrobė Grobikai: Godus, Tinginys ir Pikčiurna. Sumanusis Pingvinas sugalvoja kaip grąžinti pasauliui spalvas. Tereikia ydas įveikti dorybėmis: godumą – dosnumu, tinginystę – darbštumu, pyktį – paguoda ir dėmesiu.

Vaikai spektaklio metu patarinėjo „Papūgai“ ir „Pingvinui“ (vaidino Miglė Pauliukaitytė ir Birutė Prekevičiūtė), kas gali įveikti pyktį, tinginystę ir godumą. Kai dorybės įveikia ydas – pasaulis pasidaro vėl spalvotas ir gražus.

Šventę užbaigė vaisės, kurių metu visi galėjo pasidalinti įspūdžiais, pabendrauti su viešniomis iš Lietuvos. Abi aktorės – dramos ir teatro pedagogės. Vaisių Olimpu tapo Agnės Erickson, „Pagranduko“ mokyklėlės vadovės ir šventės organizatorės dekoratyvūs ir gardūs tortai.

„Aš širdyje labai myliu savo mamą,
Tau mano šypsena, ašaros mano.
Aš širdyje labai myliu savo mamą,
Brangiausią man pasaulyje“.
(A. Borisevičius)

Šventės dalyviai su aktorėmis. S. Damčiko nuotr.

A. Erickson tortas vaišių stalui

JONINĖS LOZANOJE – – kasmet labai laukiama šventė

ŠLB info

Kai kurioms šventėms nebūtina skelbti net programos, nes visiems aišku, ko ten važiuoji.

Todėl ir renkames kasmet, nes norisi tą šventę pakartoti. Kaip kitaip paaiškinti Šveicarijos lietuvių Joninių šventės fenomeną. Jau trečias dešimtmetis jos švenčiamos Lozanoje, to paties Vichy parko toje pačioje vietoje, kurią reikia „užrezervuoti“ vos prašvitus, kad kiti poilsiautojai per arti neįsikurtų. O vietos reikia daug – 200 + lietuvių su šeimomis ir draugais.

Šventės organizavimą jau keletas metų meistriškai valdo Lina ir Ramūnas Beniuliai. Jie rūpinasi, kad būtų pakankamai pagalbininkų, smagių muzikantų, malkų, keptos duonos, alaus ir giros. Visko turi užtekėti iki ryto, nes tiek tęsiasi šventė.

Paprastai Joninių šventė prasideda iš lėto; ieškome geros vietos kilimėliui, piname vainikus, kepame atsineštus kepsnius ir ragaujame kaimynų salotas, pažindinamės, šnekučiuojamės, žaidžiame su vaikais. Palengva įsisukam į muzikantų užvestas dainas bei šokius, o paskui nebesustojame. Temstant einame prie Lemano ežero ir, dainuodami lietuviškas dainas, išplukdomė vainikėlius

su žvakutėmis link ... Prancūzijos. Grįžusius pasitinka didžiulis laužas; kas prie jo šildosi, kas siūbuodamas dainuoja, kam užteina noras per jį pašokinėti. Ir taip iki ryto ...

Šiomet lietuvių Joninių šventėje birželio 22-ąją linksmino folklorinis ansamblis „Raskila“, atvykęs iš Panevėžio. Jie net savo krašto dainų mus išmokė, o vėliau neleido sustoti rateliams suktis.

Šiometė programa vaikams įtraukė mažuosius į žaidimus, sportines estafetes ir vainikų pynimą. Pradėjus temti, jie leidosi į parko medžių tankmę ieškoti paparčio žiedo. Čia kai kuriam reikėjo tėvelio ar mamytės rankos, nes tamsoje žybciojančios jonvabalių ugnelės staiga atsirasdavo prie pat kojų. Vis tiek norėjosi tą paslaptinę, laimę nešančią žiedą surasti. Užtruko, bet jis buvo rastas, ir tai patvirtino jo pražydėjimo vienai nakčiai stebuklą.

Tariame didžiulį AČIŲ visiems prisidėjusiems prie šventės organizavimo. Taip pat visiems dalyviams, kurie suvažiuoja iš arti ir iš toli į mūsų tradicinę vasaros šventę.

Laukiame jūsų ir kitais metais!

Ilgai ieškotas, bet surastas paparčio žiedas

Joninių puošmena - žolynų vainikai. A. Erickson ir R. Meyer

Linos ir Ramūno Beniulių (centre pirmoje eilėje) į Joninių šventę sukviesti Šveicarijos lietuviai

Tariame didžiulį AČIŲ visiems prisidėjusiems prie šventės

organizavimo. Taip pat visiems dalyviams, kurie suvažiuoja iš arti ir

iš toli į mūsų tradicinę vasaros šventę.

Joninių šventėje susirinkusius linksmino folklorinis ansamblis „Raskila“

Joninių Kupolė

Šokiai

Joninių šventės akimirkos

Ciuricho lietuviškos knygos klubas: knygų, temų ir susitikimų įvairovė

Jūratė Caspersen

Ciuricho lietuviškos knygos klubas gyvuoja nuo 2001 metų ir šiuo metu jame yra per dvidešimt narių. Klubas paprastai renkasi į knygų aptarimo vakarones ar susitikimus su rašytojais penkis kartus per metus, renka *Metų knygą*, drauge keliauja. 2019-ieji buvo turtingi įdomiais susitikimais, perskaitytomis knygomis ir kelione į Tenerifę, kurios metu susitikome su vietine lietuvių bendruomene ir aplankėme Tenerifės Knygų namus.

Metus, kaip visad, pradėjome *Metų knygos* rinkimams nominuotų knygų skaitymu. Netradiciškai suaugusiųjų rinkimuose buvo paskelbti penketukai trijose kategorijose – poezijos, prozos ir publicistikos bei dokumentikos. Ypač pastarojoje kategorijoje buvo rimti ir solidūs leidiniai, kurių skaitymas tęsėsi beveik iki vasaros.

Dar prisidėjo ir po klubą keliavo Ingeborg Jacobs „Vilko vaikas“, neįtikėtina Rytpriusių mergaitės gyvenimo istorija bei du Aldonos Ruseckaitės romanai iš ciklo *Ižymių žmonių gyvenimai* – apie Vytautą Mačernį „Dūžtančios formos“ ir Salomėją Nėrį „Padai pilni vinių“.

Dr. Aušra Martišiūtė - Linartienė (kairėje) mūsų knygų klube

Sausio 19 d. mūsų klube lankėsi monografijos „VYDŪ-NAS“ bendraautorė Aušra Martišiūtė - Linartienė. Po ką tik praėjusių VYDŪNO metų (2018 m) Lietuvoje, norėjome ir mes artimiau susipažinti su šia iškilia asmenybe ir jo pasaulėžiūra. Po susitikimo klubo narė Ilona Katkienė bendruomenės svetainėje rašė: „Kaip Beatričė vedžiojo Dantę po rojų, o lietuvių tautos dvasia Daiva lydėjo Mantvydą po Lietuvos istoriją „Prabočių šešėliuose“, taip profesorė Aušra Martišiūtė-Linartienė vedžiojo Šveicarijos lietuvių po didžiojo Mokytojo Vydūno pasaulį“ (str. „Storų knygų baimės nugalėjimas arba popietė su Vydūnu“). Vydūno pasaulis fenomenalus

tu, kad jis įkūnyjo skelbtų idėjų ir praktinio veikimo vienovę. Jis mokė ne pamokslais, bet savo gyvenimu – veiksmu ir darbais. Ypatinę vietą skyrė tautai ir kultūrai, kvietė „garbėn kelti lietuviškumą“. 150-ąsias gimimo metines minimo Vilhelmo Storostos palikimas nėra ir šiandien praradęs aktualumo ir daugelis mūsų tautos pripažintų šviesuolių buvo vienaip ar kitaip jo paliesti. Apie Vydūno reikšmę anuomet ir dabar skaitykite dr. Martišiūtės-Linartienės straipsnelyje šiame numeryje.

Ciuricho Knygos klube su viešnia Rūta Baublyte-Kaufmann. autorės nuotr.

Kovo 15 d. klube viešėjo ir savo pirmąją knygą „Prasilenkusios“ (leidykla „Homo liber“, 2018) pristatė ŠLB narė dr. Rūta Baublytė - Kaufmann, gyvenanti prancūziškoje Šveicarijos dalyje. Ji jau 18 metų gyvena Šveicarijoje, augina du sūnus, dėsto anglų kalbą universitete. Rūtą visad traukė rašymas ir domėjimasis savo šeimos istorija, kas ir yra jos knygos tema. „Prasilenkusios“ – tai ji pati su savo senele laike ir erdvėje, bet susietos transgeneraciniu šeimos paveldu. Nors ši knyga, pasak Rutos, nėra autobiografinė.

Vakaronės metu turėjome galimybės pakalbėti ne tik apie knygą, kūrybos procesą, identitetą, psichogeneologiją, bet ir artimiau susipažinti su savo bendruomenės nare. Editos Skaraitės interviu su Rūta Baublyte-Kaufmann galima paskaityti šiame ŠLŽ numeryje.

Gegužės 24 d. klube susitikome pristatyti ir aptarti individualiai skaitytas knygas per pastaruosius mėnesius. Kai mūsų klube svečiuojasi rašytojai, tai paprastai ruošiamės susitikimui skaitydamos jų kūrybą. Ši klubo vakaronė buvo ne mažiau įdomi, klausantis įvairių pačių klubiečių pasirinktų knygų pristatymo ir rekomendacijų.

Buvo proga pasidalinti išpūdžiais iš Pirmojo pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavimo Vilniuje, vykusio gegužės 3-5 d. ir pristatyti antologiją „Egzodika“, kurioje spausdinama 35 už Lietuvos ribų gyvenančių rašytojų, vienaip ar kitaip susijusių su Lietuva, kūryba.

Taip pat šis susitikimas vyko po Šveicarijoje praėjusio *Poezijos pavasario*. Gegužės 18-19 d. Bazelyje ir Ženevoje lankėsi Sara Poison, Antanas A. Jonynas ir Mindaugas Valiukas. Ne visos klubietės galėjo dalyvauti renginiuose, tad dalyvavusios pasidalino išpūdžiais iš susitikimų ir paskaitė visų trijų poetų kūrybos iš po renginių nupirktų klubui poezijos rinktinių.

Svečiuojamės Tenerifės Knygų namuose

Per Sėkmines, **birželio 7-10 d.** septynios klubietės leidosi kartu į kelionę į Tenerifės salą. Profesinį darbą baigusi ambasadorė Valentina Zeitler ir jos vyras Bodo, pakvietė mus apsilankyti, susitikti su vietine Lietuvių bendruomene ir Costa Adejės Knygos namų šeimininkėmis. Mielai priėmėme kvietimą ir patyrėme didžiulį malonumą, aplankant senus draugus ir susirandant naujų, kuriuos toli nuo Lietuvos buria lietuviška knyga. Valentina Zeitler, šešių istorinių romanų autorė, Tenerifės Knygų namams padovanojo savo romanus, o mes artimesniam susipažinimui atvežėme dovanų Bendruomenės knygą „Lietuvių rašytojų takais

Šveicarijoje“ ir keletą „Šveicarijos lietuvių žinios“ numerių. Išpūdžiais iš kelionės dalijasi klubo narė Jovita Zamarytė Fink šiame numeryje.

Ciuricho Knygos klubo susitikimas su rašytoja Jolita Herlyn

Jolita Herlyn Ciuriche

Per vasarą skaitėme Jolitos Herlyn romanus ir planavome susitikimą **rugsėjo 7d.** Jau žinojome, kad Jolita yra parašiusi 7 romanus ir jie asociacijos LATGA duomenimis 2016, 2017 ir 2018 metais įėjo į skaitomiausių autorių Lietuvos bibliotekose dešimtuką.

Maskvos Lomonosovo universitete baigusi filosofiją, Jolita dėstė logikos ir filosofijos kursus Klaipėdos universitete, vėliau dirbo Klaipėdos savivaldybėje, rašė dienraščiams „Klaipėda“ ir „Vakarų ekspresas“, spausdino interviu ciklus su Lietuvą lankančiais užsieniečiais žurnale „Kelionių magija“. 2010 metais ji su šeima persikėlė gyventi į Hamburgą ir tik ten pradėjo rašyti romanus. Juose dažniausiai ji nagrinėja moters kelią, jos gyvenimo prasmės paieškas. Dažnos romanų herojės yra lietuviškos gyvenančios emigracijoje. Čia Jolita remiasi savo ir kitų moterų patirtimi, Meilės filosofijos paskaitas, skaitytas Klaipėdos universitete, ji perleidžia per savo herojų būties ir buitės susikirtimų prizmę. Aptarimui pasirinkome jos paskutinį romaną „Veidu į saulę“ (2017), bet nejučiomis praėjome per visus septynis, išleistus per keturis metus. Autorė klubui padovanojo du savo ankstesnius romanus: „Svaigulys“ ir „Angelai neverkia“, kurie buvo bemat klubiečių pasiskolinti.

Rugsėjo 7d. Ciuriche buvo Muziejų naktis, tai po susitikimo klube grupelė tęsė klajones ir nesibaigiančius pokalbius apie Hamburgą, Ciurichą ir Lietuvą.

ŠLB knygai 10 metų. D. Brunner nuotr.

Paskutinis metų suėjimas vyko **lapkričio 8d.**, kuriame aptarėme visų metų klubo veiklą ir peržvelgėme nominuotas knygas ir autorius 2019 m. *Metų knygos* rinkimams. Tai tikriausiai pirmi metai, kai prozos penketuke visi (gan) nauji literatūriniai veidai. Užsibrėžėme su visais jais neakivaizdžiai susipažinti ir per pirmąjį kitų metų klubo susitikimą aptarti.

Aptariant 2019-uosius, buvo prisiminta, kad jau dešimtmetis, kaip ŠLB parengė ir išleido dvikalbę apybraižų knygą „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“ (leidykla „Naujasis lankas“, 2009), kurioje užfiksuoti 12 lietuvių rašytojų pėdsakai Alpių šalyje. Šešios iš aštuonių knygos bendraautorė – Ciuricho Knygos klubo narė. Tai pagrįstai dešimtmečio „tortas“ su dešimt žvakučių, kurios buvo sunkiai užpučiamos, buvo suvalgytas klubo vakaronės metu.

Ciuricho Lietuviškos knygos klubas, gyvuojantis jau 18 metų, turi nemažai draugų tarp rašytojų. Karts nuo karto esame pamaloninti nauja knyga, ir taip mūsų mobilioji biblioteka auga.

Padovanotos knygos klubui per 2019 m.

Aušra Martišiūtė-Linartienė klubui padovanojo monografiją „VIDŪNAS“ (Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2018).

Aktorė ir režisierė Virginija Kochanskytė, lankydamosi bendruomenėje per Vasario 16-osios šventę, padovanojo Aldonos Ruseckaitės „Padai pilni vinių“ (2019) ir Arvydo Juozaičio „Šanchajaus istorijos“ (2019).

Po susitikimo su rašytoja Jolita Herlyn mūsų biblioteka praturtėjo dviem jos romanais: „Svaigulys“ (2015) ir „Angelai neverkia“ (2017).

Ciuricho Knygos klubo bičiulė Aldona Ruseckaitė padovanojo savo naują eileraščių rinktinę „Debesių“ (2019), dedikacijoje linkėdama „paskraidyti debesiu ir pasigrožėti pasauliu“.

Per *Poezijos pavasario* Šveicarijoje renginius įsigijome: Saros Poison „Gražūs daiktai“ (2013), Antano A. Jonyno „Kambarys“ (2011) ir Mindaugo Valiuko „Mokytojas mirti ir kitos poemos“ (2018). *Poezijos pavasaris 2019* almanachą gavome dovanų.

Dovanų gavome mielą Audreolės Pivorės haiku knygelę su autorės dedikacija. Žymi dalis tricilių knygelėje „Atviras langas“ (2019) yra sukurti Šveicarijoje.

Štai keletas jų:

klausausi upelio...
nebesvarbu šiandien
kas svarbu buvo vakar (p. 83)

dovanai
baltą Alpių lietu
per dieną
piešiu akimis (p.97)

besniegė žiema
Alpių priekalnėse
ganosi debesys (p. 113)

Taigi, 2019-aisiais pas mus viešėjo trys rašytojos, klubą papildė 6 naujos skaitytojos, 7 klubietės vyko drauge į Tenerifę, ŠLB mobilioji biblioteka praturtėjo beveik dviem dešimtimis naujų ir skaitytų knygų. Klubietės Diana Brunner ir Ilona Katkienė sukūrė FB grupę klubo bendravimui ir Justina Sevostjanova ėmėsi administruoti ŠLB knygas jaunimui.

Džiugu, kad klubas toks gyvybingas, nors palengva jau ruošiamės jo dvidešimtam gimtadieniui.

Vydūno reikšmė anuomet ir dabar: LAISVŲ žmonių ugdytojas

Dr. Aušra Martišiūtė-Linartienė

Lietuvos Respublikos Seimas kasmet skelbia svarbių Lietuvos ir pasaulio kultūrai, istorijai asmenybių, įvykių minėjimo metus. 2018-ieji, švenčiant Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetį, buvo paskelbti Vydūno, Lietuvos skautų, Trakų Dievo Motinos, Lietuvos Globėjos, paveiklo karūnavimo 300 metų jubiliejaus minėjimo metais, Adolfo Ramanausko-Vanago, Tėvo Stanislovo, Sąjūdžio, Lietuvos katalikų moterų sąjungos, Simono Daukanto metais.

Kuo šiame kontekste svarbus Vydūnas? Vydūno asmenybė daugiašakė, jis paliko ryškų pėdsaką daugelyje kultūros sričių. Savo metu jis buvo Mažosios Lietuvos tautinės savimonės žadintojas, dirbęs kūrybos, kultūros, sveikatos, politikos srityse. Jau vien dėl vienintelio žmogaus likimo posūkio – siuvėjos Evės Simonaitikės, kuri tapo garsia rašytoja Ieva Simonaityte, Vydūno poveikis keisti ir išlaisvinti žmones gali būti laikomas reikšmingu. 1974-aisias pripažinta rašytoja interviu Onai Pajėdaitėi prisipažįsta: „Vydūnas? Savotiškas – ale kurgi... Daug Vydūnas ir gero padarė. Chorus organizavo, draugijas, ruošė vaidinimus. Visą Klaipėdos kraštą išjudino, subūrė. Mane tai ir išgelbėjo. Jo! Pasijutau reikalinga esanti. Rodos, sparnus įgavau. Už tai jam dėkinga.“¹

Asmenybės unikalumą ir poveikumą geriau pajaučiame, kai liudijama autentišku balsu. Tad į Vydūną pažvelkime laisvų, drąsių, kūrybingų asmenybių, Nepriklausomos Lietuvos augintinių akimis.

Didžiojoje Lietuvoje Vydūno asmenybė ir idėjos ugdė jaunąją Nepriklausomybės augintinių kartą.

¹ Ona Pajėdaitė, Ji buvo Simonaitytė, Vilnius: Regnum fondas, 1997, p. 30

² Mykolas Biržiška, *Lietuvių tautos kelias*. T 2. Los Angeles, 1953, p. 195.

³ Vydūnas, *Septyni šimtmečiai lietuvių ir vokiečių santykių*, Vilnius: Vaga, 2001, p. 249. Pažymėtina, kad kunigo Miroslavo Danio pastangų dėka ši Vydūno knyga Vokietijoje buvo išleista 2017 m., po metų pasirodė straipsnių rinkinys „Vydūnas und deutsche Kultur“ („Vydūnas ir vokiečių kultūra“).

Prof. dr. Aušra Martišiūtė-Linartienė ir „VIDŪNAS“

Kaip liudija Mykolas Biržiška, Vydūnas veikė ir jaunimo širdis, ir protus: Didžiojoje Lietuvoje „sugraudintomis širdimis buvo priimti tiek jo „Probočių šešėliai“ ir ypačiai jų „Ne sau žmonės“, tiek ir kiti kūriniai, o ir reiškiami jo knygelėse ir prakalbose (paskaitose) teosofiškai nudažyta pasaulėjauta buvo įsigilinama, protaujama ir aptariama.“²

Vydūno kūrybos ir filosofijos kartinės sąvokos – laisvas, sąmoningas „sau žmogus“, žmogaus, tautos savigarda: „esminė tautos egzistencijos galia yra jos savigarda. Kur ji sugriaunama, ten nesulaikoma riedama į pabaigą.“³ Dėl tokių minčių Vydūno knygą „Sieben Hundert Jahre deutsch-litauischer

Beziehungen“ („Septyni šimtmečiai lietuvių ir vokiečių santykių“) 1933-aisiais konfiskavo ir sunaikino naciai. Vydūnas buvo nepriimtinas ir sovietiniam režimui. Būtent Vydūno idėjos stiprino laisvės kovotojus pokario Lietuvoje, į Vakarų pasaulį turėjusių pasitraukti jaunų žmonių kartą. Sovietinėje Lietuvoje nepriklausomybės idėją brandino ir septintojo dešimtmečio pabaigoje, atlydžio metu, jaunų žmonių atrasta Vydūno kūryba, filosofija.

Ką reiškė šiai kartai Vydūnas, galime numanyti, radę jo tekstų citatas pokario partizanų maldų knygelėse, greta maldų, Maironio posmų. 1950-aisiais drąsūs, atkaklūs kovotojai kaip maldą kartoja Vydūno žodžius iš trilogijos „Probočių šešėliai“: „Žmogus tėvynėje tiek gyvs yra, / Kiek ji jame, jo širdyje gyva.“⁴

Vydūno reikšmė pripažįstama laisvų, ištikimų sau asmenybų, gebėjusių pasiekti pasaulinį pripažinimą. Marija Alseikaitė Gimbutienė, archeologė, šiuolaikiniame pasaulyje atradusi Senosios Europos civilizaciją, kalboje, pasakytoje Vytauto Didžiojo universitete 1993 m., suteikiant Garbės daktarės vardą, pripažino, ką jai davė dar vaikystėje į galvą įsidėta Vydūno „sau žmogaus“ idėja:

„Kad galėtum kurti ir ką nors nauja pasakyti, ko dar kiti nepasakė ar nepastebėjo, turi būti visiškai laisvas. Negali būti avelė, prisiglaudusi prie avelių būrio. Turi išdrįsti pavirsti juoda avelė ir eiti savais keliais, kas daug sunkiau, negu mekenti unisonu. Nuo pat vaikystės įsidėjau į galvą Vydūno „sau žmogaus“ idėją ir net tą temą panaudojau per baigiamuosius egzaminus „Aušros“ gimnazijoje, Kaune, 1938 metais (jau tada išdrįsau rašyti apie savarankiško, galvojančio žmogaus reikalingumą Lietuvai; tas mano rašinys kaip abitūros darbo pavyzdys buvo iškabintas koridoriuje, ir man tai buvo tikras postūmis, kad pasitikėčiau savo jėgomis). Vėliau, studijuodama Austrijoje ir Vokietijoje, profesoriaudama Harvardo ir Kalifornijos universitetuose, neužsikabinau ant

jokių autoritetų pečių ir nesečiau jokiais jau sukurtais modeliais. Mano darbai kaip upė tekėjo savąja vaga. Kai dabar, gyvenimo pabaigoje, žiūriu iš perspektyvos, galvoju, – kokia laimė, kad likau ištikima sau.“

Jonas Mekas, originalus kūrėjas, kurio kūryba ir veiklos reikšmė ryškiai matoma šiuolaikiniame meno pasaulyje, mums pasiūlo į Vydūną pažvelgti iš netikėtos perspektyvos. „Laiške“ filosofui Juozui Girniui (šis „laiškas“ iš tiesų yra tik dienoraščio įrašas) rašo:

„Nemanyčiau, kad mokslas, kad ir filosofijos mokslas, galėtų teikti išmintį. Žmogus gimdamas viską atsineša, ir toliau yra tik išsiryškinimo – kaip fotografijoje – eiga. [...] Gyvenimas yra daug laisvesnis, negu filosofai mato, ir žmonija gal pasimoko daugiau iš tų „literatūrinių“ filosofų negu iš filosofinių filosofų. [...] Kristus ir Sokratas mokė savo gyvenimais. Iš visų lietuvių filosofų Vydūnas gal arčiausiai priėjo prie to.“⁵

O viename paskutinių interviu, Jonas Mekas kalba apie Vydūno reikšmę savo paties asmenybei:

„Visos mano gyvenimo pastangos jau nuo 15-ųjų mano gyvenimo metų, kai perskaičiau Vydūno raštus, buvo, kaip išsilaisvinti ir būti labai atviram, kad girdėčiau tik tai, ką, kaip galėčiau pasakyti, – siunčia angelai.

– Tad Vydūnas jūsų gyvenime jums padarė didžiausią įtaką?

– Taip, mano išsilaisvinimui ir dvasiniam gyvenimui jis buvo labai svarbus.⁶

Visų kalbėjusiųjų žodžiai kartoja. Tai „išsilaisvinimas“, „dvasinis gyvenimas“, „ištikimybė sau“. Tačiau kodėl šie pasikartojantys žodžiai siejami būtent su Vydūno vardu? Tegu lieka šis klausimas mums atviras, kol paimsime Vydūno knygą.

Knygos klubo viešnagė Tenerifėje - pas senus draugus ir naujus pažįstamus

Jovita Zamarytė Fink

ių metų birželio 7-10 dienomis, septynios Knygos klubo narės, mūsų ambasadorės Valentinos Zeilter ir jos vyro Bodo kvietimu, lankėmės Tenerifėje.

Tenrifėje gyvena nemažai lietuvių, o 2017 metais čia įsikūrusi Lie-tuvių Bendruomenė jau žengia pirmuosius žingsnius. Šios Bendruomenės aktyvių merginų iniciatyva Costa Adeje miestelyje buvo įkurta lietuviška bibliotekėlė. Joje mes ir susitikome su Tenerifės lietuviais. Apžiūrėję bei pasidžiaugę biblio-tekėle esančių lietuviškų knygų gausa bei literatūros įvairove, įdomius pokalbius ir diskusijas kartu pratęsėme nuostabioje sodyboje prie vaisių stalo.

Dar tą patį pavakarį mūsų laukė kelionė į salos šiaurės vakarus. Važiuojame įspūdingais serpentiniais, grožėdamiesi nuostabiais kalnų vaizdais ir augmenija.

Centrinis kalnų masyvas skiria salą į pietinę ir šiaurinę dalis, skirtingas savo gamtovaizdžiu ir klimato sąlygomis. Tenerifės pietuose, kur mes atskridome, vystymasis prasidėjo tik prieš 20 metų. Anksčiau čia nebuvo oro uosto, o visi miesteliai ir didelė dalis infrastruktūros atsirado tik tada. Dabar čia klesti turizmas. O salos šiaurinėje dalyje daugiau vyrauja vietinės, kanarietiškos tradicijos.

Puerto de la Krusas (Puerto de la Cruz) mus užburė savo tradicine miestelio dvasia, jaukiu senamiesčiu ir žibančiomis perlų parduotuvėlėmis bei jaukiomis kavinukėmis. Kas mėgsta kavą, būdami čia būtinai paragaukite *Barraquito*, nacionalinės Kanariškos „sluoksniuotos“ kavos, gaminamos iš kondensuoto pieno, likerio, ekspreso ir pieno putų. Mhmmm... Tikras desertas.

Labai didelį įspūdį mums paliko apsilankymas Nacionaliniame Teidės parke, kuriame stūkso 20 km skersmens 3718 m. aukščio trečias pagal dydį pasaulyje Teidės ugnikalnis. Grožėjomės nuostabia atsiveriančia panorama ir išskirtiniu peizažu. Mineralų nudažytos įvairių formų uolos, sustingusios lavos upės, dykumų horizontai – lyg būtume išsilaipinusios Marse ar Mėnulyje. Ne veltui čia buvo filmuojama keletas „Žvaigždžių karų“ epizodų.

Apsilankėme ir Garachico mieste, kuris 1706 metais išsiveržus ugnikalniui buvo sugriautas, tačiau sustingus lavai vėl atstatytas.

Vietinėse mažose užieigose mėgavomės nuostabia kanarietiškos virtuvės patiekalais: troškinta ožkiena su pupelėmis, ant griliaus kepta šviežia žuvis ir jūros gėrybės. Viskas gana paprasta, bet labai skaniai paruošta. O visas valgis neįsivaizduojamas be pačių tikriausių kanarietškų bulvių, – mažų, sūriame vadenyje virtų ir patiekiamų su aštriais paprikų padažais. Kadangi sala garsi bananais, papajomis bei mangais, būtinai turėjome ir jų paragauti.

Mieli mūsų globėjai Valentina ir Bodo, norėdami mums dar daugiau perteikti kanarietiškos dvasios, pakvietė mus apsilankyti jų kanarietškuose namuose ir pavaišino mus nuostabiais tradiciniais pusryčiais.

Tai buvo nuostabi kelionė, pilna neišdildomų įspūdžių ir gerų emocijų. Kiekviena diena kupina atradimų, kuri prasidėdavo ir baigdavosi nenutylančiais Atlanto vandenyno dūžiais beveik po kojomis, tik už „Siboros“ sienų. Nuoširdus Ačiū Valentinai ir Bodo už puikų priėmimą! Mes spėjome įsimylėti šią nuostabią amžinojo pavasario salą!

Tenerifėje. Ciuricho Knygos klubas susitinka su Tenerifės LB

⁴ Ženkime su malda: LLKS (Lietuvos laisvės kovų sąjūdžio) partizano maldos ir apmąstymai, padaugino LLKS Prisikėlimo apygardas, 1950.

⁵ Jonas Mekas, *Dienų raštai*, Vilnius: Baltos lankos, 1998, p. 208–209

⁶ Audrius Ozolas, „Jonas Mekas: „Iš dalies esu Don Kichotas, nes man nesvarbu niekas, kas visuomenei šiuo metu rūpi“, 15min. 2018 m. balandžio 17d.

Šveicarijos vaikų ir jaunimo biblioteka kviečia skaityti lietuviškai

Justina Sevostjanova

Atvykdamas iš Lietuvos, dažnai įsimetu naujų knygų. Gaila, kad lagamino svoris ribotas ir negalima atsivežti jų daugiau. Labai smagu buvo Šveicarijoje susirasti knygas ir skaitymą mylinčius žmones, imti keistis turima literatūra. Su pažįstamais ėmėme mainytis ir vaikiškomis knygutėmis, nes ypač vaikams labai norisi tos gyvos, popierinės knygos, kur smagu nagrinėti iliustracijas, pirštuku vedžioti teksto eilutes, kurią patogų vartyti pirmyn ir atgal.

Šveicarijos Lietuvių Bendruomenėje susikaupė paaugotos, vaikų amžiaus praaugtos knygos. Labai norėjosi, kad knygutės vėl surastų savo skaitytoją, tad 2019 m. rugsėjo 9 d. įsikūrė Šveicarijos vaikų ir jaunimo bibliotekėlė: 70 knygelių dėžė atkeliavo į Affoltern am Albis miestelį. Buvo sukurtas Facebook puslapis: www.facebook.com/sveicarijosvaikurjaunimobiblioteka/. Čia patalpintas knygelių sąrašas, papildytas aprašymais, paveikslėliais, citatomis, ištraukomis, raktiniais žodžiais, kad internetu būtų patogų išsirinkti dominančią knygą.

Džiugu, kad po trijų su puse mėnesio buvo pasiskolinta 30 knygų. Turime jau 18 vaikų, kurie patys ar su tėvėlių pagalba skaito bibliotekėlės knygas. Daugiausia jaunųjų skaitytojų yra iš Ciuricho kantono, bet turime ir iš toliau.

Bibliotekėlė pamažu auga. Stengiamasi kas mėnesį jaunimui pasiūlyti naujienų. Labai dėkoju visiems Šveicarijos lietuviams, kas atsiliepė į prašymą paremti biblioteką jaunimo knygomis. Dabar turime jau 100 knygų ir dar dėžutė laukia aprašymų ir mėnesio naujienų.

Taigi, visus jaunuosius skaitytojus ir jų tėvelius kviečiu peržiūrėti Šveicarijos vaikų ir jaunimo bibliotekos turimas knygas, rinktis ir skaityti. Knygelės skolinamos dviem mėnesiams.

Jei lentynose dulka jau perskaitytos ar vaikų išaugtos knygos LIETUVIŲ KALBA, kviečiu jas padovanoti Šveicarijos vaikų ir jaunimo bibliotekai. Te būna jos vėl SKAITOMOS!

Kviečiu susisiekti elektroniniu paštu: jaunimo.biblioteka.ch@gmail.com

Bibliotekos knygas peržiūrėti ir rinktis galite: www.facebook.com/sveicarijosvaikurjaunimobiblioteka/.

Šveicarijos vaikų ir jaunimo biblioteka,
Justina Sevostjanova

Lietuviškų knygų pasaulyje. Autorės nuotrauka

ŠLB Kalėdinė akcija 2019 - pagalba Palangos vaikams

ŠLB info

Adventinis laikotarpis yra nebeįsivaizduojamas be labdarinių akcijų. Tai visi pastebime savo pašto dėžutėse pagausėjusiu karikatyvinų organizacijų kreipimuisi ir prašymuose aukoti sergantiems, neįgaliesiems ir stokojančiams. ŠLB taip pat beveik kasmet organizuoja Kalėdinę labdaros akciją įvairioms Lietuvos institucijoms ar tautiečiams paremti.

Šiais metais ji buvo skirta autistinio spektro sutrikimus turinčių vaikų ugdymo priemonėms įsigyti ir lavinimo infrastruktūrai Palangoje pagerinti. Šia „Ištiesk gerumo ranką“ akcija ŠLB palaikė savo narių Ilonos ir Joachim Emanuelsson iniciatyvą. Jie sumanė šį labdarinę tikslą ir pradėjo rinkti lėšas, dalyvaudami „Eroica“ dviračių žygyje Italijoje.

Įsijungę į akciją pasiteiravome, kokių priemonių Palangos vaikučiams reikėtų. Gavome keletas lavinimo žaidimų pavyzdžių ir kainas. Bet didžiausias poreikis buvo **Pojūčių kiemeliui**.

Pojūčių kiemelis – tai atskira erdvė su nameliu, kuriame vaikai gali tyrinėti, eksperimentuoti su įvairiomis gamtinėmis medžiagomis: kankorėžiais, gilėmis, pupelėmis, kaštonais ir pan. Tai padėtų vaikams, turintiems autistiško spektro sutrikimų, mankštinti lytėjimo, skonio, regos, garso, kvapo ir judėjimo pojūčius.

Paskelbus labdaros akciją Šveicarijos lietuvių bendruomenėje, aukos buvo renkamos Advento šventės ir Kalėdinės vakaronės metu bei pervedant aukas į bendruomenės sąskaitą.

Labdaros akcijoje dalyvavo 20 šeimų. Prie jų suaukotos sumos ŠLB valdyba nutarė pridėti Advento šventės likutį. Bendra suma sudarė **2887.25 CHF**. Lėšos iš kart po Kalėdų buvo pervestos Palangos vaikų lopšeliui-darželiui „Žilvinas“.

Palangos vaikučių vardu nuoširdžiai dėkojame labdarangiems ir dosniems Šveicarijos lietuviams. Tikime, kad įsigytos ugdymo priemonės padės vaikučiams su spec. poreikiais lengviau įveikti kasdieninio gyvenimo iššūkius.

*Laimingiausias tas, kuris laime
apdovanoja daugiausiai žmonių.
D. Didro*

Gerbiama Šveicarijos lietuvių bendruomenė,

Vertiname ir branginame Jūsų iniciatyvą paremti Palangos lopšelio-darželio „Žilvinas“ autizmo sutrikimą turinčius vaikus. Savo begaliniu geranoriškumu ir parama Jūs prisidėjote prie šių vaikų ugdymo(si) sąlygų gerinimo, įsigyjant lavinamąsias priemones ir įrengiant pojūčių kiemelį.

Dėkojame Jums už šią kilnią misiją. Tegul Jūsų bendruomenę lydi sėkmė, visuotinė santarvė ir dvasios stiprybė.

Pagarbiai
Palangos lopšelio-darželio „Žilvinas“
direktorė Rasa Jurgutienė

2020 m. vasario 11 d., Palanga

Palangos darželio „ŽILVINAS“ padėka už ŠLB Kalėdinę akciją 2019

ADVENTO ŠVENTĖ- Kalėdų stebuklas

Agnė Erickson

Labai svarbu gražiai papuošti Kalėdinę eglutę

Kai už lango tamsu ir šalta, kai nukrenta rudeniniai lapai, kai nespėja išaušti diena ir ateina vakaras, mes pradame laukti stebuklingų Šv. Kalėdų. Šis laukimas – tai keturios Advento savaitės.

Paprastai šeštadienį prieš pirmąjį Advento sekmadienį, Šveicarijos lietuvių bendruomenė renkasi Berne į Advento šventę. 2019 m. tai buvo lapkričio 30 d.

Į šią šeimų su vaikučiais šventę visi suvažiuojame šventiškai nusiteikę – tarsi viena šeima. Kartu puošiam Kalėdinę eglutę. Mažiausieji renginio dalyviai su didžiausiu stropumu iš popieriaus kuria žaisliukus ir girliandas. Didesni vaikai klijuoja žvaigždes, snaiges, dekoruoja medines formules, kankorėžius ir meduolius. Visi smagiai žaidžia, dalijasi įspūdžiais. Tėveliai šnekučiuojasi ir vaišinasi karštu kalėdiniu vynu „Glühwein“.

O kokia gi šventė be vaišių? Mūsų šventinį stalą visad puošia įvairiausi kalėdiniai valgiai, kurių receptais noriai dalijasi šeiminkės. Vaišėms įsibėjęs, sulaukiame ilgai laukto svečio – Kalėdų senelio. Iš toli. Iš Lietuvos atkeliavęs Senelis atneša ypatingų lietuviškų dovanėlių visiems vaikučiams. Gražiu šventės akcentu yra Ciuricho lituanistinio darželio-mokyklėlės „Pagrandukas“ parengti spektakliai, sužavintys tiek vaikučius, jų tėvelius bei patį Kalėdų senelį.

2019 m. su vaikučiais Kalėdų seneliui parengėme spektaklį „Trys paršiukai“. Visiems gerai žinoma pasaka atgijo ant scenos nauja interpretacija – „Trys paršiukės“. Scenoje vaikučiai labai noriai rodo savo paruoštą programą. Didesni ir drąsesni dalyvavo *Magijos šou*, kur stebino susirinkusius su savo „hocus pocus“.

Malonu matyti, kad mūsų Šveicarijos lietuvių bendruomenė yra tvirta, giliai tradicijomis ir lietuviška tapatybe suvienyta šeima. Per tokius renginius mes sutvirtėjame kaip bendruomenė, sustipriname savo draugystę. Tai, mano supratimu, ir yra Kalėdų stebuklas.

Spektaklis „Ožka“

Julijos Erickson fokusas „Pradingusios kreidelės“

Magijos šou. Lindos Fink fokusas „Čia buvo čia nebuvo“

Spektaklis „Trys paršiukės“

Lietuviškos dovanėlės visiems mažiesiems

Kalėdų senelis atnešė dovanėlę ir Audrai Šerkšnaitei

Kalėdinė vakaronė suaugusiems Glaruse

Jūratė Caspersen

Tik prieš savaitę ŠLB Advento šventėje, atsisveikinę su Kalėdų seneliu iš Labanoro girios iki kitų metų, 2019 m. gruodžio 7-ąją pakvietėme ŠLB narius į suaugusiųjų Kalėdinę vakaronę. Ji vyko Zbinden šeimos šventiškai išpuoštuose namuose Glarus miestelyje.

Vilma ir Daniel Zbinden – pianistai ir muzikos pedagogai, padovanojo mums nuotaikingą keturiomis rankomis atliekamą fortepijoninės muzikos koncertą. Pianistų šeima jau yra ne kartą koncertavę bendruomenės renginiuose, bet tik Kalėdinės vakaronės metu sužinojome apie jų plačią bendradarbiavimo veiklą su Lietuvos muzikais. Pasidžiaugėme prof. Kęstučio Grybausko leidiniu „Trys šveicariškos fantazijos fortepijonui šešioms rankoms / Three Swiss Fantasies for piano six hands“, kuriame vienas kūrinys „Namelis Alpėse“ skirtas V. ir D. Zbinden fortepijoniniam duetui. Šis kūrinys nuskambėjo ir Kalėdinės vakaronės metu. Taip pat sužinojome apie artimiausią jų bendrą projektą su Klaipėdos kameriniu orkestru, įrašant šveicarų kompozitoriaus F. Müller ir lietuvių kompozitoriaus E. Balsio kūrinių kompaktinę plokštelę.

Muzikuoja Vilma ir Daniel Zbinden

Šioje vakaronėje buvo pristatyta 2019 m. ŠLB Kalėdinė labdaros akcija, kurią skyrėme Palangos lopšelių-darželių „Žilvinas“ lankančių vaikų su spec. poreikiais ugdymo priemonėms įsigyti ir infrastruktūrai pagerinti. Šventės šeimininkai parodė gerą pavyzdį, padėję krepšelį su savo išleistomis kompaktinėmis plokštelėmis, kurias svečiai galėjo įsigyti paaukoję akcijai.

Dvi dešimtys susirinkusiųjų klausėsi koncerto, dainavo, šnekučiavosi ir vaišinosi suneštinėmis Kūčių ir Kalėdų vaišėmis.

Kalėdinės vakaronės šeimininkai Vilma ir Daniel Zbinden

Kalėdinės vakaronės Glarus dalyviai

Prasilenkusios Šveicarijoje

Edita Skaraitė

2019 m. kovo 15 dieną Ciuricho knygos klubas subūrė knygų mylėtojas į susitikimą su Šveicarijoje gyvenančia rašytoja Rūta Baublytė-Kaufmann, kuri šiemet išleido savo pirmąjį romaną „Prasilenkusios“ (leidykla „Homo liber“).

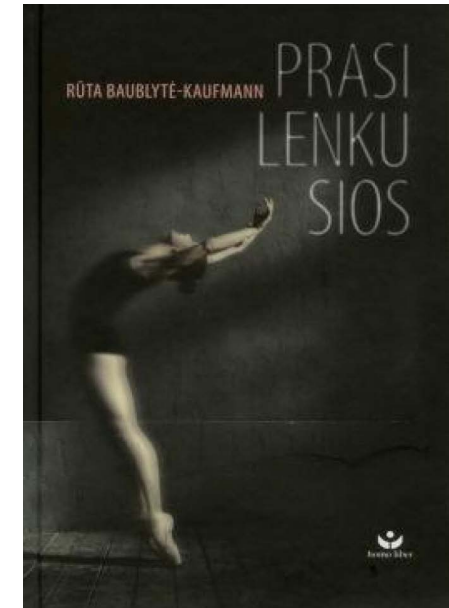
Kaunietė Rūta su šeima prancūziškoje Šveicarijos dalyje gyvena jau 18 metų. Prieš tai ji dešimtmetį šoko ir kūrė šokio teatre „Aura“, studijavo lietuvių, prancūzų, anglų literatūrą bei filosofiją. Londone baigė modernaus šokio studijas, tačiau šokėjos karjerą nusprendė baigti ir atsidėjo mokslinei veiklai. Šiuo metu moteris tyrinėja XVIII–XIX a. moterų literatūrą ir dėsto anglų kalbą. Doktorinės disertacijos pagrindu Anglijoje išleido knygą „Erdvės-laiko architektūra Džeinės Ostin kūryboje“ (*The Architecture of Space-Time in the Novels of Jane Austen*).

Šveicarijoje šaknys jau įleistos, tačiau susitikime su Ciuricho knygos klubu Rūta neslėpė, jog per tuos metus ji ne kartą dėjos lagaminą ir bėgo į Lietuvą. Tam, kad prisijaukintų Šveicariją, jai reikėjo 10 metų.

Rūtos knygoje yra dvi erdvės: šiuolaikinė Šveicarija ir 1938–1944 m. Lietuva. Nostalgiška trauka Lietuvai, identiteto paieškos išeivijoje, šeimos likimo temos subtiliai supintos knygoje, kuri pasakoja lietuvaitei Indrės istoriją, paraleliai peržvelgdama ir jos močiutės gyvenimą. Likimo ironija – anūkė ir močiutė atsidūrė Šveicarijoje ir apsigyveno netoli viena nuo kitos. Deja, jos prasilenkė laike ir erdvėje ir niekada nesusitiko, tačiau jų gyvenimo istorijos, tarsi du obuoliai, netoli nuriedėję nuo tos pačios obels.

Rūtos knyga paliečia šiuo metu literatūroje populiarėjančią *psychogenealogijos* kryptį ir kelia klausimus: kokia giminės įtaka vėlesnių kartų likimams ir ar tiesa, kad be išvaizdos, charakterio bruožų ir polinkio į tam tikras ligas iš savo protėvių paveldime ir likimą?

Rūta knygą paskyrė savo seneliams. Net trys iš jų sulaukė garbingo – per 90 metų amžiaus, gyvena Lietuvoje. Iš knygos puslapių dvelkia nuoširdumas ir autentiškumas, bet tai nėra autobiografinė istorija.

„Prasilenkusios“

Rūtos Baublytės-Kaufmann šeima. Vyresnėlis sūnus Simas, vyras Pierre ir jaunėlis Mantas. Nuotrauka iš šeimos archyvo

Įvykiai, faktai, detalės knygoje sudėlioti atidžiai ir su mokslininkai būdingu kruopštumu. Rūta pasakojo, kad knyga gimė per vienerius metus rašant traukiniuose ranka ant popieriaus lapo, ir, tik grįžusi namo ir prisėdusi prie kompiuterio, ji surinkdavusi sakinius. Teko tikrinti faktus: ieškoti to laikmečio nuotraukų, klausyti to meto garsų Youtube kanale, bendrauti su savo seneliu istoriku. Mokslinės disertacijos rašymas pradedančiai autorei buvo didžiulė paspartis, kuri suteikė pasitikėjimo savo rašymu. Lietuvių kalba davė visišką laisvę reikšti mintis, o rašymas traukinyje – daug idėjų.

Knygą „Prasilenkusios“ galima įsigyti internetu (knygos.lt ir patogupirkti.lt). O mums smalsu pakalbinti jos autorę Rūtą Baublytę-Kaufmann.

- Šveicarijoje gyvenate jau daug metų, nors sakote, kad vis dar jaučiatės kaunieta. Kuo Jus prisijaukino Šveicarija ar Jūs prisijaukinote ją?

Rūta: Šveicarija mane jaukinosi labai lėtai. Kadangi likau Šveicarijoje dėl savo šveicaro vyro, teko palikti Lietuvoje besiskleidžiančią karjerą: šokau, mokiau ir kūriau spektaklius šokio teatre „Aura“ Kaune. Didžiausias kontrastas buvo spontaniškumo trūkumas Šveicarijoje. Būdavo „Auroje“ sumąstom kokią projektą ar koks dailininkas papasakoja apie savo vernisažą - tuoj susimetam, parepetuojam ir po savaitės jau pristatom gyvą instaliaciją. Čia, kai paaiškėjo, kad visi meniniai projektai turi būti planuojami porai metų į priekį, pateikiant tikslų kur, kada, už kiek, buvo tikras šokas. Iš finansinės pusės mano gyvenimas čia buvo paradoksaliai sunkesnis, nei Lietuvoje, nes mano vyras muzikantas tuo metu turėjo labai nepastovias pajamas. Ir tik po to, kai baigiau studijas: antrą bakalaurą, nes jau turėjau Vilniaus universiteto Kauno Humanitarinio fakulteto lietuvių filologijos, magistro ir pedagoginį diplomą ir pradėjau dirbti mokytoja, situacija pasitaisė. Iš teigiamos pusės, pirmas man patrauklus dalykas Šveicarijoje buvo ilgi šilti rudens ir ilgi, daug ankstyvesni pavasarai. Ilgi pasivaikščiojimai gamtoje, po kalnus. Po truputį pradėjau perimti jų ritualus, vidinį saugumą, ramybę, gyvenimo ritmą mažame miestelyje – ir tai pamėgti. Nes iki tol aš svajoju tik apie didmiesčius, net Kaunas man atrodė labai mažas. Vaikų gimimas, augimas šioje aplinkoje taip pat padėjo, ypač kai jie pradėjo eiti į mokyklą. Socialiniai ryšiai: draugės, vaikų draugų šeimos su sekmadieniais pietumis, vis geriau įvaldoma prancūzų kalba. Galutinis žingsnis turbūt buvo darbas mokykloje ir aukštojoje mokykloje – tapau visai pilnaverte šios sistemos dalimi, ir net pati esu nustebusi, kad nebepastebiu didelių funkcionavimo skirtumų tarp savęs ir kolegų.

- Koks jūsų vyro šveicaro ir vaikų ryšys su Lietuva?

Rūta: Vyras važiuoja į Lietuvą su manim ir vaikais kasmet, kartais du kartus per metus. Jam labiausiai patinka nepaliesta gamta, kokią randa mano tėvų vasarnamyje prie ežero. Kaip dauguma šveicarų, mano vyras smalsus žmogus, taigi jam buvo įdomūs daugybė dalykų, susijusių su Lietuva. Jis savarankiškai aplankė devintą fortą, holokausto muziejų Vilniuje, liaudies muzikos instrumentų muziejų Kaune... Kartais mūsų lietuviški pomėgiai skiriasi: jis dievina Veisiejų ketvirtadieninį turgų su visais padėvėtais drabužiais, sendaikčiais ir kitokiu balaganu. Jo lietuvių kalba stagnuoja elementariame lygyje ir kaskart Lietuvoje jis vis gailisi, kad nekalba geriau ir negali pats pasikalbėti su mano seneliais. O mano tėvai, brolis – visi kalba angliškai, taigi jų santykiai šeimyniški. Aš kartais jį ten visai apleidžiu, nes noriu praleist šiek tiek laiko su studijų laikų draugėmis.

- Rašymas ir psihogenealogija – dvi terapijos formos, kurias šiandien dažnai pasitelkia psichologai. Ką jos duoda Jums?

Rūta: Rašyti visada norėjau ir rašiau ar rašinėju... Nežinau, ar man tai terapijos forma... Gal, nes galiu apmąstyti įvairius psichologinius fenomenus, išgyventi daugybę niekada realybėje neišgyventų situacijų, potyrių... Rašymas psichologiškai turtina, gilina, koncentruoja, neleidžia išsibarstyti... O psihogenealogija mane domina dėl mano šeimos istorijų taip pat ir kitų šeimų istorijų. Lietuviai velka tikrai sunkų istorinių traumų bagažą. Įdomu pastebėti transgeneracinio paveldo svarbą pasakose. Niekada nesu buvus pas specialistą, nepraejus psihogenealoginės terapijos, tad gal tik teoriškai spekuluoju.

- Ar jau galvojate apie trečiąją knygą? Jei taip, kokia kalba ir apie ką?

Rūta: Taip, galvoju, jau pradėjau dirbti ta kryptimi. Dar norisi likti prie dviejų istorinių linijų, tačiau ištyrinėti kitus laikotarpius: pirmąjį nepriklausomybės dešimtmetį ir devynioliktojo amžiaus pradžios Užnemunę.

NEIŠSENKANČIOS CIURICHO ĮDOMYBĖS - bloge www.ciurichas.lt

Ilona Katkienė

Šiam projektui mane įkvėpė 2009 m. išleista bendruomenės knyga „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“. Po jos pristatymo Lietuvoje, ėmė plaukti ekskursijos ir pavieniai keliautojai, norintys praeiti šiais takais.

Visi, besilankantys Ciuriche, norėjo paliesti **Mėlynosios Lelijos** namo varinę durų rankeną, kuri dar pamena **Jono Biliūno** rankas; pakilti į vieną iš miesto **septynių kalvų** ir patirti tą patį jausmą, kurį klasikas taip vaizdžiai aprašė bičiuliui P. Višinskiui, kad net pavirto į apsakymą „**Ant Uetlibergo giedra!**“; pasivaikščioti jaukiomis gatvelėmis pro **Ciuricho universitetą**, kur jis, kaip ir Marija Pečkauskaitė – **Šatrijos Ragana**, studijavo literatūrą ir atrado Donelaičio „Metų“ sąsajas su Europos poezija; žvilgtelti į sodelį, kur filosofas poetas, šildydamasis saulėje ir kvėpuodamas „geru kalnų oru“, parašė „**Laimės žiburį**“; apsidairyti **Šatrijos Raganos** akimis, kur vis dar „kiekvienas namas su daugybe romantių balkonų ir balkonėlių, apaugusių rožėmis ar šviesiai žaliomis glicinijomis, apsikrovusiomis begale violetinių ilgakekių žiedų“.

Kadangi domiuosi ne tik lietuvių literatūra, lankiau Ciuricho universitete kursus apie mieste gyvenusius/ kūrusius **žodžio meistrus** ir praplėčiau ekskursijų temų diapazoną, pasakodama apie **J.Bodmerą, Dž.Džoisą, Getę, J.Spyri, R.Rilkę, T.Maną, H.Hesę ir netgi Casanovą**. Graži kompanija Biliūnui ir Šatrijos Raganai!

Pati nemėgstu sausų faktų, todėl paruošiau ekskursijas **įdomiojo Ciuricho** tema: iš įvairiausių istorinių šaltinių surinkau viską, kas liudija apie **gyvą** Ciurichą, apie įdomius **ciurichiečius** ir **atvykėlius**, įdomias **gatves**, įdomius **pastatus**, įdomias **statulas**, įdomius **vardus** ir įdomius **sprendimus**.

Aišku, įdomu irgi kiekvienam skirtingai, todėl be universalių faktų, „tikslukams“ pasakoju daugiau apie Alberto ir Milevos **Einšteinų** gyvenimą Ciuriche, kuklųjį atradėją V.K. **Rentgeną, reformaciją** ir miesto caro Alfredo **Ešerio** likimą bei apie vienuolyno įkūrimo legendą, begalvius šventuosius, liukso kambarius pasiūliusią talentingą abatę-verslininkę ir **dada** judėjimą.

Esu be galo dėkinga Vilijos Handschin vyrui Lukui, kurio profesionalios „**Žaliojo Ciuricho**“ ekskursijos atvėrė žaliuosius miesto lobius – parkus ir skverus - ir jų neįtikėtinas istorijas.

Prieš keletą metų pradėtos ekskursijos nauja tema „**Ciuricho moterys**“ sulaukė ypač daug dėmesio, turbūt dėl savo **netradiciškumo**, nes moterys istorijoje dažniausiai nematomos, anoniminės. Kuo daugiau skaičiau apie Ciuricho istoriją ir ciurichiečių likimus, tuo labiau įsitikinau, kad miestas tiesiog užpildytas moterų įtaka. Tad šią epochos klaidą bandau ištaisyti, pasiūlydama kitokį – **moterišką pasivaikščiojimą** po Ciurichą.

Nuo 2018 pavasario duris atsivėręs **K.G. Jungo namas-muziejus** Ciuricho pašonėje papildė programą dar vienu populiariu tašku besidomintiems psichologija, tipologija, archetipais ir mistiniais reiškiniais.

Per dešimtį metų tų žinių ir įdomybių prisikaupė tiek daug, kad nusprendžiau pasidalinti jomis bloge www.ciurichas.lt ir Facebook puslapyje **Įdomusis Ciurichas**.

Džiaugiuosi, kad mano įrašus skaito, dalinasi, kad rašo, prašo papasakoti daugiau, kad prašo pavedžioti **įvairiausiais takais**: istoriniais, literatūriniais, moteriškais, žaliais, cvingliškais, jungiškais ar lietuviškais!

Manau jau arti ir ta diena, kai vesiu nostalgiskas ekskursijas „**Šveicarijos lietuvių takais**“ – pro pirmųjų lietuvių susitikimų vietą pagrindinėje Ciuricho stotyje, pro antrąją - „**Fallender Brunnenhof**“ ir trečiąją „**Al Forno**“, pro Seebacho Marijos Lourdes bažnyčią ir „**Bambola**“ Oerlikone, o gal net ir pavažiuosime raudonu traukinuku žaliu Zylės slėniu link **Adlisvilio**, kur rado prieglobstį pirmieji lietuviai pabėgėliai ir, vėl sėdę į tą patį traukinuką, nudardėsime iki **Sihlwaldo**, kur šventėme smagiausias visame kantone Jonines ir Lietuvos įstojimą į ES...

„Baltijos kelio“ 30-mečio minėjimas Fribūre

Jūratė Caspersen

Daunuojaime „Bunda jau Baltija“. Jes Caspersen nuotr.

2

019-aisiais per visas Baltijos valstybes ir užsienio lietuvių, latvių ir estų bendruomenes nuvilnijo „Baltijos kelio“ 30-mečio minėjimai.

„Baltijos kelio“ 20-metį Šveicarijoje kartu su estais ir latviais minėjome Berno rotušėje, o užbaigėme šventę LR ambasadoje Berne. Šiemet „Baltijos kelio“ 30-mečio minėjimui rinkomės Fribūrę. Šia sueiga norėjome pagerbti aną 650 km. gyvą grandinę laisvės ištroškusių žmonių, sujungusią Baltijos šalių sostines, minint 50-ąsias Molotovo-Ribentropo pakto, panaikinusio Baltijos šalių neriklausomybę, metines.

Šveicarijoje Baltijos šalių tautines bendruomenes globojo ir bendrus renginius inicijuodavo šveicarų parlamentinės grupės „ProBaltikum“ atsakingasis sekretorius ir mūsų didis bičiulis p. Hans Graf. Ir šios šventės inicijavimas nebuvo išimtis. Bet mūsų didžiai nelaimei, p. Hans Graf vasaros pradžioje buvo hospitalizuotas ir mirė rugpjūčio 15d. Šveicarijos lietuvių bendruomenei, kaip gausiausiai ir labiausiai organizuotai, reikėjo perimti šventės organizavimo vadžias.

Rugpjūčio 24 d. per 70 lietuvių, latvių ir estų susirinko Fribūro universitete. Susirinkusius sveikino

Lietuvos Respublikos nuolatinės atstovybės vadovas ambasadorius Andrius Krivas ir konsulas Eduardas Petkevičius, taip pat laikinoji Estijos atstovė prie Jungtinių Tautų biuro p. Anneli Vares. Tylos minute pagerbėme į Amžinybę iškeliavusio Baltijos šalių bičiulio Hans Graf atminimą ir uždegėme žvakę, papuoštą trijų Baltijos valstybių vėliavų spalvų juostelėmis. Daugelis šventės dalyvių buvo patys patyrę Baltijos kelio įvykį, o jaunesniems tos istorinės dienos jausmą perteikė lietuvių sukurtas filmas „Nepakartojamas Baltijos kelias“ / „The Inimitable Baltic Way“.

Po kelis atstovus iš kiekvienos bendruomenės pasakojo savo atsiminimus apie 1989 m. rugpjūčio 23-ąją, dažnai kaip vaiko prisiminimus, bet bendra nuotaika buvo ta pati – laisvės einančių žmonių drąsa ir pasiryžimas.

Muzikinę šventės dalį parengė estė etnografė Anu Tānema. Lietuviai pasirinko sudainuoti Atgimimo ir Sąjūdžio laikų populiarią dainą „LAISVĖ“ (žodžiai J. Marcinkevičiaus, muzika Eurikos Masytės).

Labiausiai jaudinančiai nuskambėjo iš 70 -ties rankomis susikibusių dalyvių krūtinių „Baltijos kelio“ himnas – „Atmostas Baltija / Bunda jau Baltija / Ąrgake Baltimaad“ !

Būrys lietuvių „Baltijos kelio“ 30-mečio minėjime Fribūre. ŠLB archyvo nuotr.

ŠLB pirmininkės Jūratės Caspersen sveikinimas. Jes Caspersen nuotr.

Smuikuoja estė etnografė Anu Tānema

Sveikina Lietuvos konsulas E. Petkevičius. Jes Caspersen nuotr.

Lietuvių profesionalų klubas Šveicarijoje

Ingrida Elijošiūtė

Ingrida Elijošiūtė

2 018 m. pabaigoje Šveicarijoje įsikūrė Lietuvių profesionalų klubas, kuris yra Global Lithuanian leaders (GLL) dalis. Jį įkūrė ir jam vadovauja prieš keturis metus į Ženevą atvykusi gyventi Ingrida Elijošiūtė.

Ingrida yra Verslo patarėja, turinti daugiau kaip 20 metų tarptautinę patirtį tikslų, žmonių ir pokyčių valdymo srityse. Ji taip pat yra GLL valdybos narė.

Pirmasis Lietuvių profesionalų klubo Šveicarijoje susitikimas įvyko 2018 m. lapkričio 16 d. CERNe (Europos branduolinių mokslinių tyrimų organizacija). Daugiau nei 30 lietuvių profesionalų iš visos

Šveicarijos (net 8 vietovių) ir svečių iš Danijos bei Lietuvos profesionalų klubų susirinko kartu pažinti mokslą, bendrauti ir dalintis patirtimis. Visus dalyvius sveikino ambasadorius p. A. Krivas ir konsulas E. Petkevičius. Cern mokslininkų įžvalgos, įkvėpimas mokslui ir diskusijos „apie mokslą paprastai“ buvo neįtikėtinos. Daugeliui grįžo noras mokytis fizikos iš naujo! Vizitai į įdomiausias CERN eksperimentų vietas praturtino ne tik visų žinias ir vaizduotę, bet taip pat ir supažindino su mokslo pritaikymu mūsų ateities gyvenime bei versle.

Susitikimą baigėme prasmingu bendravimu CERN priėmimo ir linksmomis pašnekėmis vienoje jaukiausių vyninių Ženevoje. Dar ilgai netilo įspūdžiais besidalijančių ir naujus verslo kontaktus užmezgančių klubiečių balsai bei žinutės. Aplankė geras jausmas, stengtis buvo verta!

Mūsų klubo grupėje *LinkedIn* jau daugiau kaip 100! Tikiu, kad tokie susitikimai mus suburs tapti klubu, prie kurio profesionalams norisi jungtis vos atvykus! Nuoširdžiai dėkojame visiems prisidėjusiems prie 1-ojo klubo susitikimo organizavimo: Aurelijui Rinkevičiui, Christoph Schäfer, Dainiui Šimelevičiui, Eszter Badinová, Andriui Krivui, Eduardui Petkevičiui.

Antrasis klubo susitikimas įvyko 2019 m. gegužės 24 d. WIPO (Tarptautinė intelektinės nuosavybės organizacija) rūmuose Ženevoje. Čia susipažinome su patentų suteikimo ir administravimo bei intelektinės nuosavybės valdymo „virtuve“ iš pirmų lūpų. Vėliau persikėlėme į LR nuolatinę atstovybę, kur ambasadorius A. Krivas pristatė tarptautinių organizacijų, veikiančių Ženevoje, veiklą bei sąsajas su Lietuva. Čia taip pat diskutavome *blockchain* technologijos tema kartu su J. Šireika, *Blockchain* centro vadovu Vilniuje.

Pasidalinę GLL organizacijos ir mūsų klubo naujienomis, toliau tęsėme diskusijas bei susipažinimą priėmimo Atstovybėje ir jau tradicine mūsų susitikimų apibendrinimo vieta tapusioje „Le Rouge et le Blanc“ vyninėje. Šiame susitikime buvo net 25 dalyviai! Dėkojame mūsų klubo draugams – visai Atstovybės komandai ir, ypač, ambasadoriui A. Krivui bei R. Rinkauskienei.

Iki kitų kartų. Sekite mūsų naujienas *LinkedIn/ Lithuanian Professionals Club in Switzerland*. O jei turite idėjų klubui ir/ ar norite prisijungti prie klubo susitikimų organizavimo komandos, mielai rašykite: i.elijosiute@people2business.net.

WIPO rūmuose Ženevoje

Pagaliau ŽALIA šviesa lietuvių kalbos dėstymui Berno universitete

Jūratė Caspersen

2 008 metais birželio 4-6 dienomis Šveicarijos lietuvių bendruomenės aktyvus Lietuvos vardo tūkstantmečiui paminėti su partneriais Lietuvoje surengė tarptautinę mokslinę konferenciją „Lietuvių kalbos reikšmė ir vieta Europos kontekste“, į kurią pakvietė 24 lituanistus ir baltistus iš 10 pasaulio šalių. Tris dienas trijuose Šveicarijos universitetuose buvo skaitomi pranešimai, rengiami susitikimai ir diskusijos su akademinė bendruomene, siekiant atkreipti dėmesį į gilią lietuvių kalbos dėstymo ir tyrimo tradicijas Šveicarijoje, kurios, gyvavusios daugiau kaip 60 metų, buvo sustabdytos 2001 metais. Nors mažai tikėta pergalė, vis tiek beldmės į uždarytas Berno, Ciuricho ir Fribūro universitetų rektoratų duris.

2017 m. Berno universitete kilo antroji lietuvių kalbos populiarinimo Šveicarijoje banga, kurią sukėlė gegužės 6-8d. vykusio tarptautinė mokslinė konferencija „Revitalizing Baltic Linguistics in Bern. An international conference that aims to bring together scholars working on Baltic studies from both a historic and a synchronic perspective“. Šios konferencijos *spiritus movens*, anot prof. dr. Vytauto Kardelio, buvo Berno universiteto doktorantė šveicarė Christa Schneider, studijavusi Vilniaus universitete lietuvių kalbą ir palaikiusi tamprus mokslinius ryšius ne tik su Lietuva, bet ir su kitų šalių baltistais. Nors konferencija buvo labiau individualios iniciatyvos pobūdžio ir ne tokia didelė, į ją atvyko garsūs ir įtakingi mokslininkai baltistai, dalyvavę ir pirmojoje konferencijoje, kaip Pizos (Italija) universiteto profesorius, Vilniaus universiteto garbės daktaras Pietro Umberto Dini bei Vilniaus universiteto Lietuvių kalbos katedros profesorius Vytautas Kardelis.

Nežinia kieno stebuklinga lazdele buvo pamojuota, bet netruko Šveicarijos lietuvių apskrieti žinia, kad Berno universiteto internetinėje svetainėje paskelbtas konkursas 75% etato lietuvių kalbos, literatūros ir kultūros kursų dėstymui nuo 2019 m. rugsėjo 1d. Tikra džiaugsmo banga nuvilnijo ne tik čia Šveicarijoje, bet ir Lietuvoje.

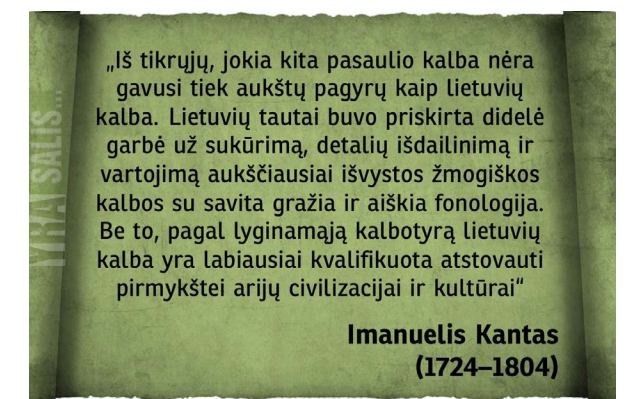
Lietuvių kalba vėl bus dėstoma universitete, bus rašomi moksliniai darbai, vyks lietuvių kal-

Lietuvių kalbos konferencija Berno universitete 2008 m. Su pasaulio lituanistais ir baltistais.

bos tyrimai! Visam tam Berno universitetas vėl pradės kaupti lietuvių kalba mokslinę literatūrą ir, greičiausiai, vėl į universiteto bibliotekos lentynas sugrįš lietuviškos knygos, kurios paskutiniaisiais metais išsėjos saugykloje.

Kandidatui į šią poziciją reikalavimai yra turėti daktaro laipsnį (PhD) lietuvių kalbos ar Baltų filologijoje bei gebėjimas vesti kursus vokiečių, prancūzų ar anglų kalbomis. Lietuvių kalba kandidatui turi būti gimtoji. Nors minima, kad tai bus keturių metų programa, visa širdimi tikime, kad lietuvių kalbos, literatūros ir kultūros kursų dėstymas į Šveicariją sugrįš ilgam.

Neeiliniai rinkimai, du referendumai ir rekordinis skaičius balsuotojų

LR konsulas Ženevoje **Eduardas Petkevičius**

2019 m. gegužės 12 d. Lietuvoje ir Lietuvos diplomatinėse atstovybėse bei konsulinėse įstaigose užsienyje vyko balsavimas Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų pirmame ture ir dviejuose privalomuosiuose referendumuose – dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo (dėl pilietybės išsaugojimo) ir Konstitucijos 55 straipsnio pakeitimo (dėl Seimo narių skaičiaus sumažinimo nuo 141 iki 121). Gegužės 26 d. vyko pakartotinis balsavimas Prezidento rinkimų antrame ture, taip pat rinkimuose į Europos Parlamentą. Kaip žinia, referendumui dėl pilietybės išsaugojimo, kad būtų laikomas įvykusi, pritrūko už Konstitucijos pataisą pasisakančių balsų, o referendumas dėl Seimo narių skaičiaus sumažinimo neįvyko dėl nepakankamo rinkėjų aktyvumo.

Birželio 2 d. Vyriausioji rinkimų komisija paskelbė galutinius balsavimo Lietuvoje ir užsienyje rezultatus. Šių metų gegužę per pirmąjį Prezidento rinkimų turą užsienyje balsavo 52 812 rinkėjų, per antrąjį – 44 142 rinkėjai, t.y. 3 kartus daugiau rinkėjų nei 2016 metais per Seimo rinkimus, kai balsavo kiek daugiau nei 16,4 tūkst. lietuvių užsienyje. „Tai leidžia teigti, jog daugiau kaip dešimtmetį įgyvendinamos Globalios Lietuvos politikos siekis, kad užsienyje gyvenantys tautiečiai ne tik išsaugotų lietuvišką tapatybę, bet ir aktyviai dalyvautų modernios ir klestinčios Lietuvos valstybės kūrimu yra rezultatyvus“, – sakė užsienio reikalų ministras L. Linkevičius. Paskaičiuota, kad Prezidento rinkimuose iš viso dalyvavo 1 342 095 rinkėjai (53,88 proc.). Už Gitaną Nausėdą balsavo 881 496 rinkėjai (65,68 proc.), už Ingridą Šimonytę – 443 394 rinkėjai (33,04 proc.). VRK vienbalsiai pritarė, kad Respublikos Prezidentu išrinktas Gitanas Nausėda. Rinkimuose į Europos Parlamentą dalyvavo 1 332 781 rinkėjas (53,50 proc.). VRK nusprendė paskelbti išrinktais į Europos Parlamentą 11 asmenų: Petrą Auštrevičių (Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis), Viliją Blinkevičiūtę (Lietuvos socialdemokratų partija), Rasą Juknevičienę (Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai), Andrių Kubilių (Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai), Aušrą Maldeikienę (visuomeninis rinkimų komitetas „Aušros Maldeikienės traukinys“), Raimondą

Konsulas Eduardas Petkevičius Ženevoje 2019m. prie balsavimo dėžės

Šarūną Marčiulionį (Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga), Liudą Mažylį (Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai), Juozą Oleką (Lietuvos socialdemokratų partija), Bronį Ropę (Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga), Valdemar Tomaševski („Valdemaro Tomaševskio blokas“ – Krikščioniškų šeimų sąjungos ir Rusų aljanso koalicija) ir Viktor Uspaskich (Darbo partija). Naujai išrinkti Petras Auštrevičius, Vilija Blinkevičiūtė, Bronis Ropė, Valdemar Tomaševski ir Viktor Uspaskich buvo perrinkti dar vienai kadencijai Europos Parlamente. Europos Parlamento nariais išrinkti ir dabartiniai Lietuvos Respublikos Seimo nariai: Andrius Kubilius, Rasa Juknevičienė, Juozas Olekas ir Aušra Maldeikienė.

Balsavimo rezultatais gali pasidžiaugti ir Lietuvos Respublikos konsulas Ženevoje. Šiemet vykusiuose rinkimuose Šveicarijoje gyvenantys lietuviai buvo ypač aktyvūs. Dalyvauti rinkimuose užsiregistravo net 768 rinkėjai (panašiai tiek, kiek užsiregistravusiųjų Prancūzijoje, Kanadoje ar Italijoje). Pirmame rinkimų ture balsavo 720 rinkėjų (93,75 proc.), antrame – 640 (83,33 proc.).

Daugiausia balsų pirmame ture surinko kandidatė Prezidento rinkimuose Ingrida Šimonytė (68,67 proc.), antroje vietoje liko Gitanas Nausėda, gavęs 20,56 proc. balsų, trečioje – Saulius Skvernelis (4,06 proc.). Antrojo rinkimų turo laimėtoja taip pat išliko Ingrida Šimonytė, gavusi 73,97 proc. balsų. Kandidatui Gitanui Nausėdai teko 26,03 proc. rinkėjų balsų. Referendume dėl pilietybės išsaugojimo TAIP pasisakė 94,13 proc., NE – 4,90 proc. rinkėjų, referendume dėl Seimo narių skaičiaus sumažinimo – TAIP pasisakė 54,95 proc., NE – 35,75 proc. rinkimuose dalyvavusių rinkėjų. Rinkimuose į Europos Parlamentą daugiausia balsų teko Tėvynės Sąjungai – Lietuvos krikščionims demokratams (45,53 proc.), antroje vietoje – Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis (14,31 proc.), trečioje – visuomeninis rinkimų komitetas „Aušros Maldeikienės traukinys“ (14,15 proc.). Lyginant su 2016 metais vykusiais Lietuvos Respublikos Seimo rinkimais, kuomet juose Šveicarijoje dalyvavo 328 rinkėjai, šiemet konsulatui, kuriame dirba vienas darbuotojas – konsulas Eduardas Petkevičius, kilo ištis nemažas iššūkis. Rinkėjams reikėjo paruošti daugiau kaip 600 vokų su rinkimų dokumentais tiek pirmam, tiek pakartotinam balsavimo turui. Teko ne kartą kreiptis į Šveicarijos pašto skyrių ir įsigyti papildomai vokų balsuoti paštu pagei-

davusiems ir aktyviai vis besiregistruojantiems rinkėjams. O kad rinkėjams išsiųsti nemažą šūsnį vokų – vien dviejų rankų panešti krepšį neužteko... Tinkamai pasiruošti reikėjo ir rinkėjų balsavimui rinkimų dienomis Lietuvos nuolatinės atstovybės prie Jungtinių Tautų ir kitų tarptautinių organizacijų Ženevoje patalpose. Konsulatas yra labai dėkingas Ambasadoriui Andriui Krivui už suteiktą logistinę pagalbą organizuojant balsavimą atstovybės patalpose, taip pat už atstovybėje dirbančių kolegų ir visų kitų, prisidėjusių organizuojant šių metų rinkimus, geranoriškumą ir pagalbą. Iš savo pusės Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija dėkoja Pasaulio Lietuvių Bendruomenei, jos iniciatyvai DABAR – *Dalyvaukime ir Aktyviai Balsuokime Ateinančiuose Rinkimuose*, pasaulio lietuvių organizacijoms, mokykloms, parapijoms, nevyriausybiniams organizacijoms, bendruomenių lyderiams ir aktyviems piliečiams tiek Lietuvoje, tiek užsienyje, kurie ragino tautiečius nebūti abejingais ir aktyviai dalyvauti rinkimuose ir referendumuose. Įvertindamas tai, kad šiemet vykusiuose rinkimuose užsienio lietuviai balsavo itin aktyviai, užsienio reikalų ministras L. Linkevičius paragino Seimą įsteigti 2 atskiras Seimo rinkimų apygardas užsienio lietuviams.

Lietuvai Šveicarijoje atstovauja ambasada Čekijoje

ŠLŽ info

Uždarius Lietuvos ambasadą Berne (2018 m. vasarą) ir palikus konsulatą Ženevoje, buvo nuspręsta, kad Lietuvos Respublikos ambasada Čekijos Respublikoje atstovaus ir Šveicarijos Konfederacijai.

2019 m. balandžio 9 d. Lietuvos Respublikos ambasadorius Čekijoje Edvilas Raudonikas įteikė skiriamuosius raštus Šveicarijos Konfederacijos Prezidentui Ueli Maurer.

Kelionės į Šveicariją metu ambasadorius susitiko su ŠLB pirmininke Jūrate Caspersen, domėjosi Lietuvių bendruomenės veikla, aplankė tuo metu Fribūro universitete veikusią parodą „Dvasiniai Fribūro vaikai. Lietuviai studentai Fribūro universitete ir Lietuvos valstybės kūrimasis“. Parodą pristatė jos kuratorė dr. Mantė Lankaitytė Ostermann.

LR ambasadorius Šveicarijai E. Raudonikas (dešinėje). E. Rieben nuotrauka iš URM svetainės

Šveicarijos lietuvių „Tautiška giesmė“ liepos 6-ąją skambėjo Montreux mieste

ŠLB info

Per pačią liepos 6-ąją ir 21 val. Lietuvos laiku, Šveicarijos lietuviai drauge su tautiečiais Lietuvoje ir visame pasaulyje giedojo savo himną. Į šią lietuvių tautos jau tradicija tapusią šventę mus sukviėtė LR garbės konsulas Michelis Sogny.

2019-ieji ypatingi dar ir tuo, kad Lietuvos Respublikos Seimas paskelbė **liepos 6-ąją** ne tik Valstybės diena, Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo diena, bet ir „**Tautiškos giesmės**“ diena.

Šia proga daugiau nei tris dešimtis susirinkusiųjų sveikino Lietuvos Respublikos nuolatinės atstovybės Ženevoje vadovas ambasadorius Andrius Krivas, konsulas Eduardas Perkevičius ir garbės konsulato šeimininkas Michelis Sogny.

Šveicarijos lietuviai, dėkodami konsului M. Sogny už priėmimą, padovanojo jam dviejų 2019 m. parengtų parodų, pristatančių Šveicarijos lietuvių, katalogus. Vienas jų – „Spiritual Children of Fribourg. Lithuanians at the University of Fribourg and Their Importance for Lithuania“ (paroda eksponuota Fribūro universitete ir rengiama Bažnytinio paveldo muziejuje Vilniuje). Kitas katalogas – „Finding Refuge in Switzerland / Šveicarijos prieglobstyje. Juzefa Katiliūtė ir Gabrielius Stanulis“ (šių dviejų menininkų retrospektyvinė kūrybos paroda buvo pavasarį atidaryta Vytauto Kasiulio dailės muziejuje Vilniuje).

Atmintiną lietuvių vienybės dieną filmo juostoje įamžino Virgilijus Tikuišis, o nuotraukose – Laima Tikuišienė.

Lietuviškos Ženevos kronika 2019 metai

Sausio 11 d. Europos branduolinių tyrimų organizacijos CERN būstinėje Ženevoje įvyko pirmasis Lietuvos ir CERN Jungtinio komiteto posėdis, kuriame įvertinta pirmųjų Lietuvos asocijuotos narystės CERN metų veikla ir pasiektai bei numatyti tolesni darbai siekiant visapusiško Lietuvos įsitraukimo į CERN veiklą. Posėdyje Lietuvai atstovavo Prezidentės patarėja dr. Saulė Mačiukaitė-Žvinienė, Lietuvos mokslų akademijos prezidentas akademikas prof. Jūras Banys, Ministro Pirmininko patarėjas Lukas Savickas, ekonomikos ir inovacijų viceministras Gintaras Vilda, Lietuvos inovacijų centro direktorius dr. Mantas Vilys ir Nuolatinės atstovybės Ženevoje diplomatai.

Sausio 23-26 dienomis Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė dalyvavo Pasaulio ekonomikos forumo kasmetiniame aukšto lygio susitikime Davose. Prezidentė dalyvavo ir pasisakė Forumo renginiuose kibernetinio saugumo ir moterų lyderystės temomis, turėjo daug dvišalių susitikimų su pasaulio politinės ir akademinės bendruomenės lyderiais.

Kovo 6 d. Lietuvos Nuolatinėje atstovybėje apsilankė 30 Briugėje (Belgija) esančio Europos koledžo studentų magistrantų ir mokymo asistentų grupė pagal studijų kelionės į Ženėvą programą. Grupėje buvo 18-os šalių atstovai. Jie išklaušė pranešimą apie Ženevos tarptautines organizacijas, Lietuvos tikslus ir prioritetus jose bei apie Europos Sąjungos vidinės koordinacijos svarbą mažos šalies diplomatinės misijos akimis. Apsilankymas Lietuvos Nuolatinėje misijoje kartu buvo ir vienas iš Koledžo rengiamos Šiaurės Europos ir Baltijos valstybių savaitės renginių.

2019 m. kovo 11-13 dienomis Ženevoje lankėsi Vilniaus Jėzuitų gimnazijos 19 vyresniųjų klasių moksleivių ir 6 mokytojai. Jie čia susipažino su Europos branduolinių tyrimų organizacijos (CERN), Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacijos (WIPO), Jungtinių Tautų skyriaus Ženevoje ir Lietuvos nuolatinės atstovybės prie tarptautinių organizacijų veikla.

NAUJIENOS IŠ LR KONSULATO, GARBĖS KONSULATŲ IR NUOLATINĖS ATSTOVYBĖS ŽENEVOJE

Kovo 29 d. Tarptautinė telekomunikacijų sąjunga (ITU), atsižvelgusi į Baltijos šalių nuolatinį atstovų prie Jungtinių Tautų biuro ir kitų tarptautinių organizacijų Ženevoje kreipimąsi ir istorinius faktus, patikslino savo oficialiai skelbiamas Lietuvos, Estijos ir Latvijos narystės ITU pradžios datas. Baltijos šalys, į ITU įstojusios praėjusio amžiaus trečiojo dešimtmečio pradžioje, netrukus minės narystės šioje organizacijoje šimtmečio jubiliejus. Lietuva ITU nare tapo 1923 metų liepos 1 d.

2019 m. balandžio 30 – gegužės 1 d. Ženevoje JT Rasinės diskriminacijos panaikinimo komitetas 98-oje sesijoje svarstė Lietuvos devintąjį ir dešimtąjį periodinius pranešimus pagal Tarptautinę konvenciją dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo. Pranešimų svarstyme dalyvavo Užsienio reikalų viceministro Nerio Germano vadovaujama vyriausybinių delegacija, sudaryta iš Tautinių mažumų departamento, Užsienio reikalų, Teisingumo, Socialinės apsaugos ir darbo, Vidaus reikalų ministerijų ir Generalinės prokuratūros atstovų. Lietuvos delegacija atsakė į komiteto narių klausimus. JT Rasinės diskriminacijos panaikinimo komitetas gegužės 10 d. paskelbė baigiamąsias pastabas, kuriomis Lietuvos institucijos pasirems toliau organizuodamos konvencijos įgyvendinimą. Lietuva šią konvenciją ratifikavo 1998 metais.

Gegužės 9-ąją Europos Sąjungos delegacija ir ES valstybių narių nuolatinės misijos Ženevoje surengė didelį priėmimą Europos dienos proga. Kaip ir ankstesniais metais, prie Lietuvos stalo šventės svečiai buvo vaišinami tradiciniu šakočiu.

Gegužės 19-ąją Lietuvos nuolatinė atstovybė Ženevoje bendradarbiaudama su Šveicarijos-Lietuvos kultūros forumu, Lietuvos Rašytojų sąjunga ir Rašytojų klubu surengė išvažiuojamąjį lietuviškojo Poezijos pavasario susitikimą. Iš Lietuvos atvykę poetai Sara Poisson, Antanas A. Jonynas ir Mindaugas Valiukas skaitė eiles, bendravo su svečiais, atsakė į skaitytojų klausimus. Mindaugas papuošė renginį dainomis su gitaros akompanimentu. Tarp renginio svečių buvo Šveicarijos lietuvių bendruomenės pirmininkė ir Lietuvos sveikatos apsaugos ministras. Prieš renginio dieną rašytojai buvo susitikę su lietuviškos poezijos gerbėjais Bazelyje.

Sveikatos apsaugos ministras Aurelijus Veryga **gegužės 20-21 dienomis** Ženevoje dalyvavo 72-ojoje Pasaulio sveikatos asamblėjoje. Ministras pasisakė plenarinėje sesijoje tema „Visuotinė sveikatos priežiūros aprėptis: nieko nepaliekant nuošalyje“, susitiko su Japonijos, Izraelio, Sakartvelo sveikatos apsaugos ministerijų aukšto lygmens delegacijomis bei Tarptautinės studentų medikų asociacijos nariais, aplankė lietuviško startuolio „Oxipit“ stendą inovatyvių medicinos produktų parodoje.

Rugpjūčio 30 d. Ženevoje naujasis Lietuvos nuolatinis atstovas prie Pasaulio prekybos organizacijos Donatas Tamulaitis įteikė skiriamuosius raštus PPO generaliniam direktoriumi Roberto Azevêdo. Nuolatinio atstovo prie PPO poste Donatas Tamulaitis pakeitė 2015-2019 m. jame dirbusią dr. Dalią Kadišienę.

Spalio 31 dieną Ženevoje Jungtinių Tautų Moterų diskriminacijos panaikinimo komitetas svarstė Lietuvos šeštąjį periodinį pranešimą apie 1979 metų Jungtinių Tautų konvencijos dėl visų formų moterų diskriminacijos panaikinimo įgyvendinimą Lietuvoje. Lietuvos ataskaitą sėkmingai pristatė ir apgynė Socialinės apsaugos ir darbo viceministro Eitvydo Bingelio vadovaujama vyriausybinių delegacija, prie kurios prisijungė ir Seimo Žmogaus teisių komiteto narė Viktorija Čmilytė-Nielsen. Komitetas vėliau paskelbė rekomendacijas Lietuvai dėl tolesnio darbo įgyvendinant konvencijos nuostatas. Tarp 23 nepriklausomų ekspertų, dirbančių Komitete, yra ir ekspertė iš Lietuvos profesorė Dalia Leinartė.

Lapkričio 28 d. Europos Sąjungos šalių narių organizuotoje kasmetinėje Pasaulio prekybos organizacijos šventėje Lietuva pristatė savo tradicinius maisto produktus: duoną, rūkytus ir vytintus mėsos gaminius, smulkųjų aludarių produkciją ir lietuvišką midų.

Gruodžio 3 dieną Tautų rūmuose Ženevoje šurmuliavo Jungtinių Tautų moterų gildijos kasmet organizuojama labdaros mugė, kurioje stendą atidarė ir Lietuvos nuolatinė atstovybė. Gausaus lankytojų dėmesio sulaukęs Lietuvos stendas siūlė įsigyti lietuviškos keramikos, tekstilės dirbinių, rankdarbių bei lietuviško medaus – įmonių „Šerkšno medus“, Panevėžio „Linas“ bei „Unikalus vaizdas“ gaminius. Mugėje dalyvavo atstovai iš beveik aštuoniasdešimties šalių. Šventės metu surinktos lėšos tradiciškai skiriamos vaikų ugdymo, mokymo ir gydymo įstaigų sąlygų gerinimo projektams mažiausiai išsivysčiusiose pasaulio šalyse.

Informaciją pateikė Lietuvos Respublikos nuolatinė atstovybė prie Jungtinių Tautų biuro ir kitų tarptautinių organizacijų Ženevoje.

Iš šveicarų lietuviai mokėsi ekologinio ūkininkavimo

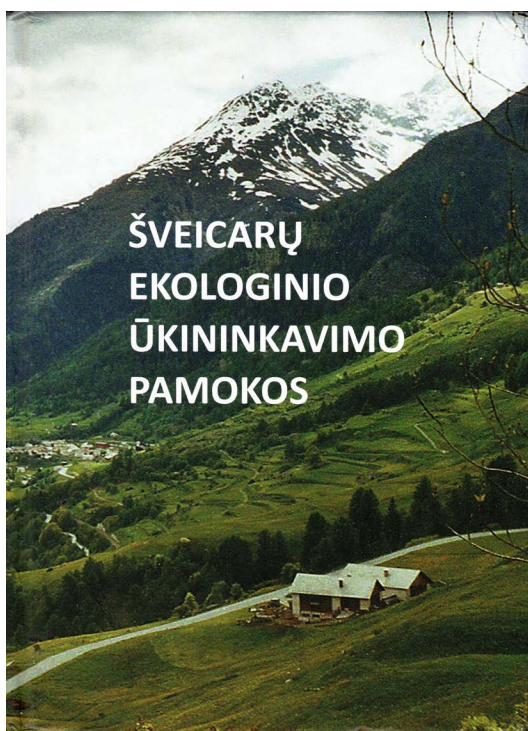
Jūratė Caspersen

Netikėtai gauta dovana – knyga „Šveicarų ekologinio ūkininkavimo pamokos“ (straipsnių rinkinys, sudarytoja Elena Grajauskienė, 2018) atgaivino prisiminimus apie vieną 2003 m. ŠLB projektą ir atvėrė dar vieną gan reikšmingą iki šiol ne labai žinomą Lietuvos – Šveicarijos bendradarbiavimo sritį.

Su ponja Margrit Liesch, atsiuntusią mums šią knygą, susipažinome, kai ieškojome žmonių, galinčių ir norinčių atvykstančiai ūkininkų grupei iš Lietuvos supažindinti su ekologinio ūkininkavimo patirtimi Šveicarijoje. Tada nežinojome, kad poniją Liesch jau pažįsta kai kurie Lietuvos ūkininkai, tik kad šveicarų vykdomi patirties skleidimo projektai apėmė mažą dalį norinčių išbandyti naują ūkininkavimo būdą, tad jie patys ieškojo kelių pas Šveicarijos ūkininkus. Šveicarijos lietuvių bendruomenė ir čia ėmėsi savo tautiečiams padėti.

Su ŠLB ir p. M. Liesch pagalba 2003 m. liepos 3d. pilnas autobusas Lietuvos ūkininkų aplankė net tris ekologinius ūkius aplink Bodeno ežerą. Vienoje bio-organinėje fermoje jie mokėsi, kaip pigiais metodais organizuoti pieno perdirbimą, kitame ūkyje sužinojo, kaip bio-dinaminiu metodu auginti sodus ir pabaigai apsilankė vienos lietuvaits ūkyje. Küng šeima jau septynerius metus darbavosi savo bio-dinaminiam ūkyje Hof Rollirein. Ten tautiečiams buvo daug papasakota, parodyta ir po to visi buvome pavaišinti jų ūkyje užaugintais ir pagamintais ekologiškais produktais, prisipirkome sveiko maisto jų ūkio parduotuvėlėje.

Pažintis su p. M. Liesch nesibaigė tą dieną. Ją kviesdavomės į bendruomenės renginius, susitikdavome Šveicarijos-Baltijos šalių komiteto metiniuose susirinkimuose, esame ne kart vaišinęsi ekologišku vynu iš jos šeimos auginamo vynuogyno Malans kaimelyje Graubiundo kantone. Bet apie jos didžiulį indėlį, plėtojant Vakarų-Rytų šalių bendradarbiavimą ekologinėje žemdirbystėje, šveicarų dalijimąsi savo patirtimi su lietuvių ūkininkais, įtraukiant juos į ilgametį projektą ir teikiant tiesioginę finansinę paramą kreditų

forma, sužinojome tik iš šios knygos, kurią parengė dėkingi Lietuvos bio-ūkininkai.

Atkūrus nepriklausomybę, Lietuvoje reikėjo viską atstatyti, taip pat ir žemės ūkį. Žmonės ėmėsi kurti privačius ūkius, reikėjo geros patirties ir praktikos mokytojų, kaip ir kiekvienai pradžiai reikėjo kapitalo. Lietuvos ekologinės žemdirbystės bendrija (LEŽB) „Gaja“ įsikūrė jau 1990 gruodžio mėnesį tuometinėje Lietuvos žemės ūkio akademijoje (LŽŪA). Ši visuomeninė organizacija numatė svarbius tikslus: propaguoti ekologinį ūkininkavimą, mokyti ūkininkus, šviesti vartotoją, skatinti ekologiškų produktų vartojimą, skleisti ekologinio gyvenimo idėjas, rengti parodas, muges, konferencijas. Prie „Gajos“ įkūrimo vairo stėjo LŽŪA mokslininkai, jie paruošė „Bioorganinės žemdirbystės ir produktų perdirbimo taisyklės“, bet praktinės patirties mokytis reikėjo iš patyrusių ūkininkų.

Vakaruose alternatyvus žemės ūkis jau buvo paplitęs. 1972 m. Paryžiuje įkurta *Tarptautinė ekologinės žemdirbystės judėjimų federacija* pradėjo rengti mokslines konferencijas ekologinėms

problemoms spręsti, suteikiant galimybes Vakarų Europos šalių ūkininkams glaudžiau bendradarbiauti ir ieškoti naujų, pažangesnių veiklos būdų. Jos veikla buvo ypač suintensyvėjusi apie 1989-1990 m., kai pasaulyje buvo pasiekta mineralinių trąšų ir pesticidų naudojimo žemės ūkyje viršūnė. Šveicarijos ūkininkai buvo to judėjimo dalis, nes šiame žemdirbių krašte ekologinis ūkininkavimas buvo prasidėjęs jau praeito amžiaus trečiajame dešimtmetyje, o apie 1989 m. šalyje buvo beveik 5000 registruotų bioorganinių ūkių.

Plintant biologiniam-dinaminiam ūkininkavimui Šveicarijoje, 1980 m. įkurtas VSBLO – Šveicarijos ekologinės žemdirbystės organizacijų susivienijimas, kuris tapo pagrindine visų šalyje ekologiškai besitvarkančių ūkininkų organizacija. O, kai Lietuvoje buvo pradėti žengti pirmieji ekologinio ūkininkavimo žingsniai, 1992 buvo įkurtas „Šveicarijos Vakarų-Rytų šalių bendradarbiavimo ekologinėje žemdirbystėje susivienijimas“ („Schweizer Verein für West-Ost-Zusammenarbeit in der biologischen Landwirtschaft“, sutrumpinus – SVWO).

1995 m. SVWO prezidentas Martin Ott ir koordinatore Margrit Liesch pakvietė Čekijos, Slovakijos, Vengrijos, Bulgarijos, Lenkijos ir Lietuvos ekologinių organizacijų atstovus dalyvauti 1995-2005 metų ekologinio švietimo projekte. Per šį dešimtmetį Lietuvos ūkininkams ir žemės ūkio specialistams buvo surengta daug mokymų, praktinių užsiėmimų, įvairių parodomųjų mugių. Taip pat, SVWO vadovai lankėsi ir lietuvių ekologiniuose ūkiuose, skaitė pranešimus bendruomenėse ir mokslo įstaigose. Siekdami dar efektyviau padėti įdiegti ekologinį ūkininkavimą Rytų šalyse, SVWO įsteigė „Biofondą“, kuris be palūkanų teikė paskolas ekologinių ūkių ūkininkams.

Pradėta nuo pamatinio aiškinimo, kokios pradžios yra žemės ūkio chemizavimo pasekmės ir kad nedelsiant būtina ekologizuoti žemės ūkį. Tik sveikame dirvožemyje gali augti sveiki augalai ir tada sveiki bus jais mintantys gyvuliai ir žmonės. Buvo stropiai paruošta mokymo ir praktikos programa; finansuotas leidinio „Ekologinė žemdirbystė – svajonė ar būtinybė?“ („Biologischer Landbau – Illusion oder Chance?“) vertimas, planuojamos pažintinės ir mokomosios kelionės į Šveicariją, aplankant ir atliekant praktiką dešimtyse bioukių, klausant paskaitų Plantahof'o ir Strickhof'o žemės ūkio mokyklose. Tuo pat metu Šveicarijos ekologinių ūkių patarėjas Retto Ingold lankėsi Lietuvoje, skaitė paskaitas LŽŪA studentams, žemės ūkio mokyklų moksleiviams ir ūkininkų bendrovėms.

Lietuviai, gyvendami ir atlikdami praktiką Šveicarijos bio-ūkiuose, stebėjo natūralaus, ekologiško produkto gimimo kelią, pradedant jo auginimu ir baigiant tinkamos pakuotės ir etiketės parinkimu, sužinojo, kaip gaminamas kompostas ir kiti biologiniai preparatai žemei tręšti. Iš čia Lietuvos ūkininkai parsivežė speltos (vok. *Dinkel*), tuo metu Lietuvoje dar negirdėtos kultūros, sėklų.

Didžiule paskata lietuviams kurti ekologiškus ūkius Lietuvoje buvo šveicarų „Biofondo“ įkūrimas. Tai labai savalaikė ir reikalinga finansinė parama. Fondas kasmet pasirinktam ūkininkui suteikdavo beprocentinę 5000 CHF paskolą, kurią gavėjas, pradedant antraisiais metais, per 5 metus turėjo gražinti, palaipsniui perleidžiant pinigus kitiems žemdirbiams.

Malonu skaityti šiame projekte dalyvavusių žmonių įspūdžius apie jų pažintį su Šveicarija, apie juos priėmusių ūkininkų nuoširdų bendravimą ir dalijimąsi ūkininkavimo patirtimi bei žiniomis srityje, kurioje Lietuva žengė tik pirmuosius žingsnius. Praėjus dešimtmečiui po projekto, straipsnių autoriai labai teigiamai vertina įgytą patirtį ir šiandien džiaugiasi pakankamai intensyviai besivystančiu ekologiniu ir net biodinaminiu ūkininkavimu Lietuvoje ir ta kryptimi sąmonėjančia visa mūsų visuomenė. Palengva ateina supratimas, kad ekologinis ugdymas – tai dvasinių vertybių ugdymas, kad nuo aplinkos kokybės priklauso dvasinė ir fizinė žmogaus sveikata. Šveicarijoje gautos vertingos pamokos suaktyvino ekologinio ūkininkavimo judėjimą Lietuvoje, įteigė ir įdiegė mūsų žemdirbiams daug drąsos ir atkaklumo bei pasitikėjimo savo veikla. Projektas baigėsi, bet užsimezgusi šveicarų ir lietuvių žemdirbių bei mokslininkų draugystė tęsiasi ir šiandien. Vienas iš pavyzdžių – ši knyga, įprasminanti vaisingą bendradarbiavimą ir efektyvią paramą, ilgalaikius, praktiškus, naudingus ir reikalingus ryšius.

Margrit Liesch (kairėje) Šveicarijos-Baltijos komiteto metiniame suvažiavime Bazelyje

Šveicarijos-Baltijos šalių komiteto parama Lietuvai

Jūratė Caspersen

Šveicarijos - Baltijos šalių komitetas (Schweizerisch - Baltisches Komitee), įsikūręs 1948 m. Bazelyje, gyvuoja jau 70 metų. Jo sąraše per 450 geradarių rėmėjų. Nors prieš dešimtmetį iš savo pavadinimo išmetė žodį „pagalbos“ komitetas (Hilfskomitee) (atsižvelgiant į pasikeitusias aplinkybes, kad Baltijos šalys nuo 2004 metų yra Europos Sąjungoje ir gyvena išsivysčiusių šalių šeimoje), netrukus pastebėjo, kad užsiimti tik kultūrinių tiltų tiesimu dar kurį laiką negalės. Gaunamų paramos prašymų gausa rodo, kad Baltijos šalyse nepritekliuje gyvenančių ir vargstančių žmonių yra tikrai nemažai.

Šveicarijos-Baltijos šalių komiteto pagalbininkai su palaiminimu išsiunčia paletę paramos Klaipėdos „Sandoros“ draugijai. Autorės nuotr.

Komiteto pagalba Baltijos šalims dažniausia eina per evangelikų-liuteronų bažnytines parapijas ir karitatyvines organizacijas, bet Lietuvoje paramos yra sulaukusi ir ne viena ligoninė ar Raudonojo kryžiaus draugijos skyrius.

2019 m. Šveicarijos-Baltijos šalių komiteto paramos siuntos buvo išsiųstos Šilutės (vasario mėn.) ir Klaipėdos (gegužės mėn.) evangelikų - liuteronų labdaros draugijoms „Sandora“. Tai vienos iš ilgiausiai paramą gaunančios parapijos. Komiteto ataskaitose kartais teberašomi šių miestų vokiški pavadinimai – Heydekrug ir Memel. Siuntose - nauji ir naudoti rūbai, siuvimo reikmenys, patalynė, indai, žaislai ir kiti buityje reikalingi daiktai. Klaipėdos „Sandora“ iš Šveicarijos sulaukė ir nedidelės piniginės paramos labai reikalingoms higienos priemonėms nupirkti.

Klaipėdos „Sandora“ buvo atkurta 1989 m. Okupacijos metais, 1904-aisiais įkurtos krikščioniškam labdarystės darbui, draugijos veikla buvo sustabdyta.

„Sandoros“ veiklos sritis – senelių, invalidų, benamių, iš įkalinimo įstaigų grįžusių, vienišų, ligotų ir daugiavaikių šeimų globa. Dabar draugija globoja per 150 žmonių. Jau 20 metų veikia valgykla varguoliams, kur kasdien apie 40 žmonių gauna porciją karšto maisto, ir taip 5 dienas per savaitę. Dukart savaitėje vargstantiems dalijamas maistas, drabužiai, higienos reikmenys. „Sandoros“ vaistinėje vaistai dalijami veltui arba už simbolinę auką.

„Sandora“ rūpinasi ne tik tų žmonių išgyvenimu, bet ir socialiniais poreikiais; rengiamos Kalėdinės ir Velykinės šventės, įvairūs susiejimai su malda ir giesmėmis.

Tokios organizacijos Lietuvoje yra vis dar labai reikalingos, nors jų galimybės yra gan ribotos. Be labdaros jos negali egzistuoti, todėl pastoviai ieškoma rėmėjų, labdaringų ir gailestingų žmonių. Klaipėdos „Sandorai“ vadovauja p. Magdalena Piklaps. Pasak jos, „Sandoros“ darbu domisi žmonės iš Vokietijos, Rusijos, Šveicarijos ir kitų šalių, tačiau norėtųsi, kad šia veikla domėtųsi daugiau mūsų tautiečių, gyvenančių turtinguose kraštuose. Jų pagalba ir parama būtų labai pageidautina ir reikalinga, nes skurstančių žmonių Lietuvoje skaičius nemažėja.

Baltijos GINTARO keliu

Irena Gügi

Man buvo netikėta ir graži staigmena, kai mano dukra Karolina, besimokanti gimnazijoje, pasakė, kad savo baigiamajam darbui pasirinko temą apie mūsų Baltijos auksą - gintarą.

Gintaro tema yra plati. Jos pasirinkimas buvo - gintaro meniniai dirbiniai.

Iš pradžių reikėjo įsigilinti į temą. Pradėjome nuo Palangos gintaro muziejaus. Ten dirbanti Regina Makauskienė aprodė eksponatus, išsamiai papasakojo, kaip formavosi gintaras, kaip vyko gavyba ir prekyba, koks platus spalvų spektras - nuo septynių pagrindinių iki 250 atspalvių. Gabalėliai su inkluzais - vertingiausi gamtos unikumai, susiformavę prieš 50 mln. metų, Karolinai paliko didžiausią įspūdį. Buvo miela ir gera išgirsti ir pamatyti mūsų šviesaus atminimo dr. Vaclovo Dargužo, gyvenusio Šveicarijoje, dovanotą unikalią pykpių kolekciją.

„Gintaras - Šiaurės auksas“ gimnazijos baigiamojo darbo plakatas

Darbuotoja Giedrė pravedė mums edukacinę pamoką. Ten sužinojom kaip atskirti tikrą gintarą nuo falsifikato, kaip šlifuojamas gintaras, kad jis yra degus, ir tai, kad gintaro dulkės naudojamos kosmetikos pramonėje. Jis taip pat naudojamas medicinoje; gintaro rūgšties tabletės, kaip vitaminas C, sustiprina imuninę sistemą, juo gydomas ausies skausmas.

Algio Pociaus galerijoje-dirbtuvėse Karolina, padedant meistriui, su automatine mašina galėjo pabandyti gintaro šlifavimo meno, su specialia mašina pradurti skylutes. Esam begaliniai dėkingos meistriui, išleidusiam į savo dirbtuves ir parodžiusiam, kaip gimsta gintaro kūriniai.

Raudondvario edukaciniame centre pasigaminome gintaro apyrankes, o, aplankiusios Vilniaus gintaro meno centrą, sužinojome apie gintaro šiuolaikinio ir senovinio apdorojimo būdus, pasigaminome pakabukus ir gavome sertifikatus. Nidos galerijoje - muziejuje matėme įvairaus dydžio ir formų eksponatus, galėjome prisiliesti prie pusantro ir daugiau kaip du kilogramus sveriančių gintaro luitų, pasisemti 50 mln metų energijos ir pajusti gintaro skleidžiamą šilumą. Pasak specialistų, gintaro atsargos senka ir ateityje gali jo nebėlikti.

Lapkričio antroji. Kreuzlingeno gimnazijoje sujudimas, šurmulyš nuo ankstauro ryto.

Karolina Gügi pristato savo baigiamąjį darbą

Absolventai pristato savo darbus. Kiekvienas jų unikalus, įdomus, temų įvairovė plati - iš viso pasaulio.

Karolina pasipuošusi savo rankų meno kūriniais - Baltų ženklo motyvo gintaro pakabuku - pristato savo rašytinį ir praktinį darbą. Ant lininės staltiesės išdėlioti gintaro akmenėliai, jos pačios padarytas gintaro medis, papuošalai: apyrankės, pakabukas. Šalia - gintaro dulkės, gintaro rūgštis (tabletės), kurių galėjo kiekvienas paragauti, pajusti jų skonį. Didelis susidomėjimas jos pasakojimu apie visą gintaro atsiradimo, vystymosi istoriją, žinoma, nepamiršta ir romantiškiausia lietuvių tautos legenda apie Jūratę ir Kastytį, paliko gražius ir šiltus prisiminimus dalyvavusių širdyse.

Savo rankomis sukurti, kad ir mažą meno kūrinėlį, Karolinai buvo didžiausia palaima, saviraiška ir džiaugsmas. Tai daug kantrybės ir begalinio kruopštumo reikalaujantis darbas.

Ir tai, kad Karolinos darbas buvo įvertintas aukščiausiu balu - dvigubas džiaugsmas ir man, kaip mamai, įskiepijusiai meilę Lietuvai ir jos grožiui.

Šveicarų kunigui „Lietuva – ypatinga šalis“

KUNIGO LEO RÜEDI ĮSPŪDŽIAI PO TRIJŲ SAVAIČIŲ VIEŠNAGĖS LIETUVOJE

Jūratė Caspersen

Trečiojo Advento sekmadienio popietę Thun'o katalikų St. Marien bažnyčios parapijiečiai rinkosi į kunigo Leo Rüedi paskaitą, kurioje jis norėjo pasidalinti savo įspūdžiais iš viešnagės Lietuvoje. Jau kvietime buvo išvardinti raktiniai jo įspūdžių žodžiai: „Lietuva – ypatinga šalis. Platūs miškai, 1000 ežerų ir įkvepianti istorija“.

Paskaitos auditorija - vyresnio amžiaus žmonės, tarp jų ir ŠLB garbės narė Ruth Hofer, gerai pažįstanti kunigą L. Rüedi bei pora Šveicarijos lietuvaičių.

Kaip ir visuose įspūdžių pasakojimuose, taip ir šiame, susirinkusieji buvo supažindinti su aplankyta šalimi: kur ji randasi žemėlapyje, palygintas jos dydis su Šveicarija, pateiktas gyventojų skaičius, tankis, kokia vėliava ir kokios žymiausios sostinės vietos. Keletas išskirtinių gamtovaizdžio nuotraukų, rodančių Lietuvos didžiulius miško masyvus ir nuostabių ežerų bei vingiuojančias per žalias lygumas upes. Dar keletas paminklų ir skulptūrų nuotraukos. Bet didžioji dalis nuotraukų buvo su skirtingų vietovių Lietuvos bažnyčiomis: įvairių amžių, stilių ir formų, pradedant Šv. Onos bažnyčia ir Bernardinų vienuolyno ansambliu, Šiluvos bažnyčia ir baigiant bažnyčiomis mažuose miesteliuose, kuriuos teko pravažiuoti pakeliui į lankytas vietas.

Kun. L. Rüedi nemažai pamatė per tas tris savaites. Labiausiai jam įsiminė sutikti žmonės, jų patirtys ir pasaulėžiūra, savęs, istorijos ir šiandienos reiškinių vertinimas. Iš atrinktų nuotraukų buvo galima suprasti, kad pagrindiniai kunigo pokalbininkai buvo dvasiškiai. Ilgiausia viešnagė buvo Šiaulių vyskupijoje, brolių pranciškonų vienuolyne prie Kryžių kalno. Tad neatsitiktinai didžiulio dėmesio sulaukė Kryžių kalnas ir jo istorija.

Retą užsienietį yra tekę sutikti, kuris po trijų savaičių žinotų tiek Lietuvos istorijos, jos pateikimo per tikėjimo ir bažnyčios istoriją. O ji nusitęsė nuo pat Šv. Brunono, priverstinio krikščionybės įvedimo, sąjungą su lenkais, buvimą vieninteliais katalikais visoje Sovietų Sąjungoje,

Šveicarų kunigas Leo Rüedi

tikėjimo priespaudą okupacijų metais ir jo beveik išsižadėjimą atkurtos nepriklausomybės laikotarpiu. Tikėtina, kad kunigas Leo Rüedi jautė jaukią bendrystę su tikėjimo broliais Lietuvoje, nes galėjo labai subtiliai perteikti šveicariškai auditorijai lietuvių tautos kančias už išlikimą istorijos vingiuose bei netolimos praeities kovos už valstybės ir tikėjimo laisvės susigrąžinimo kainą.

Paklaustas, kokiais trimis aspektais apibūdintų Lietuvą ir jos žmones, kunigas L. Rüedi atsakė: pirmiausia, lietuviai - tai žmonės, turintys tvirtas šaknis, tai atsargūs žmonės, neskubantys leisti į pasitikėjimą. Ir trečia, (jis atsiprašė už atvirumą) per spartų vakarėjimą, lietuviai, atrodo, sunkiai atsispiria vartotojiškumui.

Kunigo paskutinėje skaidrėje – apšviesta Vilniaus Katedra ir Varpinė, po kuria parašyta: „Kelionė baigėsi, liko - patirtis“. Atmintyje liko susitikimų akimirkos, pokalbiai su ten sutiktais žmonėmis, kartu praleistas laikas. Ir kaip miela, kai užsienietis dvasiškis pavadina Lietuvą ypatinga šalimi. „Litauen - ein besonderes Land!“.

„LoveLietuva“ projektai Lietuvoje

Stefan ir Karin Bolliger

2019-aisiais jau antrą kartą asociacija „LoveLietuva“ dalyvavo kalėdinėje mugėje Rafzerfeld'e, o šiemet net tris skirtingas dienas. Šalia gražių dirbinių (daugiausia iš Lietuvos) mes galėjome lankytojams pasiūlyti ir cepelinų. Juos specialiai mūsų užsakymu pagamino viena lietuvaitė, gyvenanti Šveicarijoje. Jie buvo labai skanūs – tai patvirtino ir jų pirkejai!

Mes džiaugiamės bendradarbiavimu su lietuviais, ypač su tais, kurie gyvena mūsų šalyje. Štai, pavyzdžiui, Sigita iš Ciu-richo mums pasiūvo nuostabių drabužių ir suvenyrų iš lino. Mes surengėme jos kūrinių mažą fotosesiją, ir tai buvo neįtikėtina maloni patirtis.

Stefan Bolliger kalėdinėje mugėje. J. Caspersen nuotr.

Parduodami gaminius mes paremiame ne tik gamintoją (dažniausiai tai yra vienetiniai, rankų darbo gaminiai, kuriuos mes superkame iš privačių asmenų). Gautomis lėšomis asociacija finansuoja įvairius projektus Lietuvoje ir padeda žmonėms, kuriems reikia pagalbos. Mūsų du pagrindiniai projektai yra: Mamos ir vaiko namai „Vilties Namai“ (reintegracijos centras) ir bendras projektas „Atkuriamasis teisingumas“, vykdomas kartu su Šveicarijos Krikščionių policijos asociacija (Christliche Polizeivereinigung) ir šveicariška institucija „Pagalba pažeidžiamiems asmenims“ (Gefährdetenhilfe Schweiz).

Pavyzdžiui, aukų dėka šiemet galėjome finansuoti būtiną gėlo vandens vamzdžio keitimą Mamos ir vaiko namuose bei nupirkti žiemai malkų. Mes taip pat galėjome jau trečią kartą surengti „Kalėjų projektų delegacijos“ profesionalų iš Šveicarijos ir Pietų Afrikos vizitą į Lietuvą. Mums buvo suteikta galimybė per Lietuvos radiją kalbėti apie *atkuriamąjį teisingumą*.

Po trejų metų intensyvaus planavimo birželio mėnesį Anykščių rajone buvo pradėta ilgai laukta mūsų Svečių namų statyba. Iki šiol statybos darbai vyksta gerai, tikimės, kad taip ir tęsis. Tai turėtų būti nepaprasti svečių namai. Tai ramybės, poilsio ir malonumo vieta. Vieta, kur žmogus jaučiasi kaip namie ir juo yra pilnai pasirūpinta.

Pirmajame pastate (pagrindiniame) bus 5 kambariai ir pokylių salė, talpinanti iki 50 žmonių, taip pat įrengta profesionali virtuvė. Bet tai tik pradžia. Mes planuojame daugiau kambarių ir nakvynės vietų, sveikatingumo zoną, patalpas seminarams ir t.t. Taip pat norime sukurti erdvę (darbo vietas) žmonėms iš reintegracijos programų. Siekdami įgyvendinti šį projektą, palaikome gerus ryšius su Anykščių savivaldybe ir kitomis institucijomis.

Jei norite padėti mums plėtoti šią viziją, susisiekite su mumis. Mes aktyviai ieškome tinkamų investuotojų.

Su nuoširdžiausiais linkėjimais,

Stefan ir Karin Bolliger

IN MEMORIAM: HANS GRAF

2 019 m. rugpjūčio 15d. Anapilin iškeliaavo didis Baltijos šalių draugas, Šveicarijos lietuvių bendruomenės bičiulis HANS GRAF. Tai yra viena didžiausių netekčių, kurią jaučiame kasdien.

HANS GRAF - Šveicarijos parlamentinės grupės „Pro Baltikum“ įkūrėjas ir atsakingas sekretorius, Šveicarijos ir Baltijos šalių prekybos rūmų (Handelskammer) įkūrėjas, politikas, teisininkas, žurnalistas.

Nuo pat Baltijos šalių nepriklausomybės atkūrimo p. HANS GRAF organizavo oficialius ir draugiškus Šveicarijos ir Lietuvos, Latvijos ir Estijos parlamentarų vizitus ir priėmimus, tiesė tiltus ir skatino visų lygių politinį, ekonominį ir kultūrinį bendradarbiavimą tarp Šveicarijos ir Baltijos valstybių.

HANS GRAF gimė Ciuricho kantono Stäfa miestelyje 1940 m. Studijavo Teisės mokslus Ciuricho universitete. Jau studijų metu įsitraukė į žurnalistinę veiklą, dirbo dienraštyje *Neue Zürcher Zeitung*, buvo liberalų partijos (FDP) narys. Po studijų kaip laisvai samdomas žurnalistas dirbo Artimuosiuose Rytuose, Afganistane, Pakistane, Indijoje, Tailande, Laose, Kambodžoje, Australijoje ir Pietų Amerikoje. Grįžęs 1976 m. įkūrė savo Viešųjų ryšių biurą ir toliau dirbo žurnalistinį darbą. Buvo ilgamečiu Parlamento pranešėju ir užsienio politikos komentatoriumi. Keletą metų buvo savivaldybės Tarybos nariu, viceprezidentu bei renkamu apygardos teismo teisėju.

Visa jo visapusiška patirtis ir kontaktai buvo panaudoti „Pro Baltikum“ veikloje. Ši parlamentinė grupė buvo įkurta 1991m. birželio mėnesį su tikslu daryti politinį spaudimą Federalinei valdžiai kuo skubiau pripažinti atsikūrusias Baltijos valstybes. (Lietuva buvo pripažinta 1991m. rugsėjo 5d. ir atkurti diplomatiniai santykiai). „Pro Baltikum“ reikalavo kuo skubiau įvesti bevizį įvažiavimą Baltijos šalių piliečiams, išvystė įvairiapusę paramos programą.

Be aukščiausio lygio susitikimų organizavimo ir tarpininkavimo HANS GRAF dažnai organizuodavo pažintines ir kontaktų užmezgimo keliones į Baltijos šalis, beveik 30 metų leido naujienlaiškį „Rundschreiben“, informuodamas apie Baltijos šalių pasiekimus politiniame, ekonominiame ir kultūriniame gyvenime.

„Pro Baltikum“ taip pat labai artimai bendravo su visų Baltijos šalių tautinėmis bendruomenėmis Šveicarijoje, skatino jų bendradarbiavimą, telkė bendriems renginiams. Verta paminėti 2009 m. rugpjūčio mėnesį Berno Rotušėje suorganizuotus Molotovo-Ribentropo slapųjų protokolų pasirašymo pasmerkimo 70-ųjų metinių ir „Baltijos kelio“ 20 -mečio minėjimus; 2014 m. Ciuricho Rotušėje surengtą iškilmingą Lietuvos, Latvijos ir Estijos įstojimo į Europos Sąjungą ir NATO 10-mečio minėjimą; 2018 m. Berne surengtą Baltijos valstybių sukūrimo /atkūrimo šimtmečio minėjimą, kur Baltijos valstybių atstovus sveikino Šveicarijos Konfederacijos užsienio reikalų ministras Ignazio Cassis, o priėmimas vyko Berno miesto merijoje.

2019-aisiais planavome su Šveicarijoje gyvenančiais estais ir latviais, globojant „Pro Baltikum“, drauge paminėti „Baltijos kelio“ 30 - metų Fribūro universitete. Deje, pritrūko savaitės ne tik iki „Baltijos kelio“ jubiliejaus, bet ir iki jo 79-ojo gimtadienio (gimęs rugpjūčio 23d.).

Nors HANS GRAF buvo Estijos garbės konsulas Šveicarijoje (nuo 1999 m.), visada galėjome jausti jo išskirtinį prielankumą Šveicarijos lietuviams. Jis dalyvaudavo beveik visuose mūsų bendruomenės organizuojamuose renginiuose. Padėjo mums įgyvendinti ne vieną projektą, rasti reikalingus kontaktus tarp šveicarų.

Nuoširdžiai džiaugėmės, kai 2011 metų Vasario 16-osios – Lietuvos valstybės atkūrimo dienos proga Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės dekretu buvo HANS GRAF apdovanotas Ordinu „Už nuopelnus Lietuvai“ Karininko kryžiumi.

Jis taip pat šito niekad nepamiršo.

Atsisveikiname su Hans Graf Grüningen'o bažnyčioje
J. Caspersen nuotr.

Paskutiniai Grüningen'o bažnyčios varpai parapijiečiui. nuotraukos.
A. Pintverio nuotr.

HANS GRAF ypač mėgdavo Šveicarijos lietuvių Vasario 16-osios šventes. Jose kasmet dalyvaudavo, pasveikindavo su Valstybės atkūrimo diena. Taip nutiko, kad 2014 m. lietuviai ir estai šventė Nepriklausomybės dieną tą patį šeštadienį. Tik gavęs mūsų kvietimą, Hans Graf parašė atsiprašymo laišką, kad, būdamas Estijos garbės konsulu, turi būti jų šventėje ir apgailestavo, kad negalės dalyvauti „visad labai gražiame renginyje“. Likus porai dienų iki šventės, vėl parašė ir paprašė perduoti lietuviams jo sveikinimą. Jo prašymą išpildėme.

Te lieka šis sveikinimas, kaip gyvas supratusio, įvertinusio ir pripažinusio BICĖIULIO žodis.

Mieli lietuviai ir lietuvės

Nuoširdžiai sveikinu su Lietuvos valstybės atkūrimo diena ir linkiu visiems susirinkusiems gražios šventės. Jūs galite didžiuotis savo šalimi, nes Jūs ir Jūsų tėvai po 50 metų trukusios okupacijos savo jėgomis iš naujo atkūrėte nepriklausomybę. Atkūrimo kelias nebuvo lengvas, o ir po 1990-ųjų turėjo būti įveikta daug nesėkmių ir iškęsta nepriteklių. Lemiami etapai tikslai jau pasiekti ir ateitis jau garantuota. Prie to prisideda daugelis lietuvių, šiuo metu - trumpesniai ar ilgesniai laikui - gyvenantys ir dirbantys kitur pasaulyje, tame tarpe ir Šveicarijoje, kurie neleidžia ryšiui su gimtąja šalimi nutrūkti.

Linkiu Jums, kad šį tikėjimą Lietuvos ateitimi ir savo ryšį su Lietuva perduotumėte jaunajai kartai, ir tuo pačiu, kad jaustumėtės gerai savo buvimo šalyje, taip pat ir čia, Šveicarijoje. Jūs savo istorija ir tikėjimu ateitimi davėte mūsų šaliai daug teigiamų impulsų, už kuriuos mes esame Jums labai dėkingi. Tad ir toliau tikiu mūsų darniu ir sėkmingu buvimu kartu.

Pagarbiai,

Hans Graf

Pro Baltikum

Rugpjūčio 30 d. Grüningen'o miestelio bažnyčios varpai kvietė į atsisveikinimo su HANS GRAF Mišias. Bažnyčioje truko vietos visiems norintiems pagerbti šviesų jo atminimą. Liko gedinti žmona, dukra, sūnus ir anūkas. Ir mes netekome bičiulio, kuriam kažkodėl labai rūpėjo Baltijos šalys, jų istorija, jų žmonės, jų ateitis ... Tegul mūsų netektį užpildo didi pagarba ir šviesūs prisiminimai.

Ilsėkis ramybėje.

ŠLB pirmininkė Jūratė Caspersen

SVEIKINAME

Rasa Puišytė Rückert su savo atžalomis: Sofia, Audra ir Aidu

Nuoširdžiai sveikiname Rasą Puišytę Rückert rugsėjo 8d. atšventusią savo 50-ąjį gimtadienį. Linkime daug laimės ir svajonių išsipildymo!

Patrizia Seviugina, 4185 gr. 54 cm

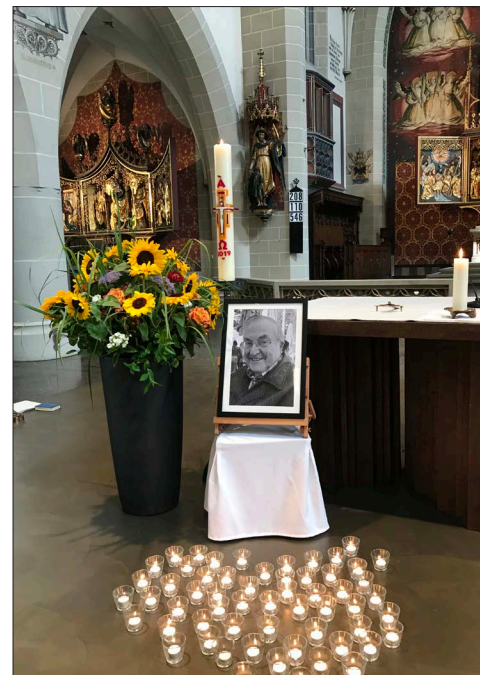
Kristina Vanagaitė – Sevriugina dukroms Viktorijai ir Kornelijai padovanojo sesutę Patrizią, kuri išvydo pasaulį 2019 m. rugsėjo 7d. Nuoširdžiai sveikiname visą Kristinos šeimyną su nauju spindulėliu.

Dominyka Jusevičiūtė (dešinėje). Nuotr. iš asm. archyvo

Nuoširdžiai sveikiname Dominyką Jusevičiūtę su sėkmingu pirmos pakopos studijų Lozanos EHT (Ecole hôtelière de Lausanne) baigimu ir Tarptautinio svetingumo vadybos bakalauru (BSc International Hospitality Management).

UŽUOJAUTA

Atsisveikinimo Mišios su Ellmar Koller

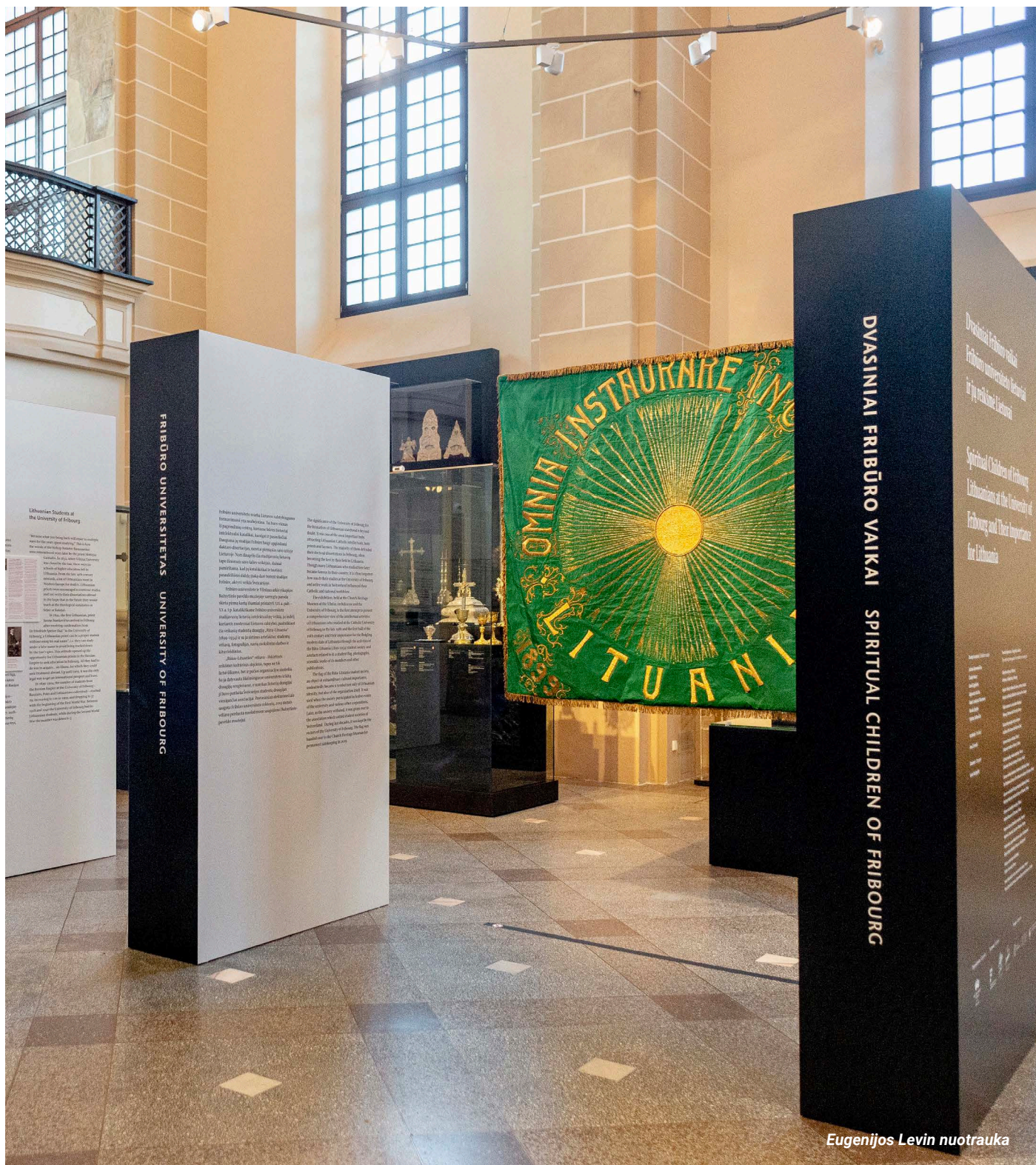
Liepos 20d. mirus Ellmar Koller (1935-2019), nuoširdžiai užjaučiame jo žmoną ilgametę ŠLB narę Julią Koller – Ehret (Eretaitę), dukrą Sabine ir sūnų Patrick su šeimomis. Atsisveikinimo Mišios vyko rugpjūčio 5d. Heiliggeistkirche Bazelio mieste.

Nuoširdžiai užjaučiame Šveicarijos lietuvių bendruomenės narę Virginiją Siderkevičiūtę lapkričio 30d. išlydėjusią Amžinybėm savo tėvelį.

DĖKOJAME

Už padovanotas lietuviškas knygas vaikams ir jaunimui – Jurgitai ir Giedriui Kopitkovams ir Rūtai Baublytei - Kaufmann

Eugenijos Levin nuotrauka

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ ŽINIOS

„Šveicarijos lietuvių žinios“ yra Šveicarijos lietuvių bendruomenės leidžiamas žurnalas. Pirmasis ŠLŽ numeris išėjo 1951 m. ir iki 1953 m. buvo išleisti 7 numeriai. Tolesnis leidimas nutrūko. ŠLŽ leidyba buvo atnaujinta ir tęsiama nuo 2000 m. Neperiodinis leidinys, spausdinamas 200 egz. tiražu.

Žurnalo redkolegija: ŠLB valdyba. Kalbos korektorė Aldona Petrauskienė, maketuotoja Agnė Erickson.

Žurnalas spausdinamas www.esf-print.de. Naudojantis leidinio medžiaga, būtina nurodyti šaltinį.